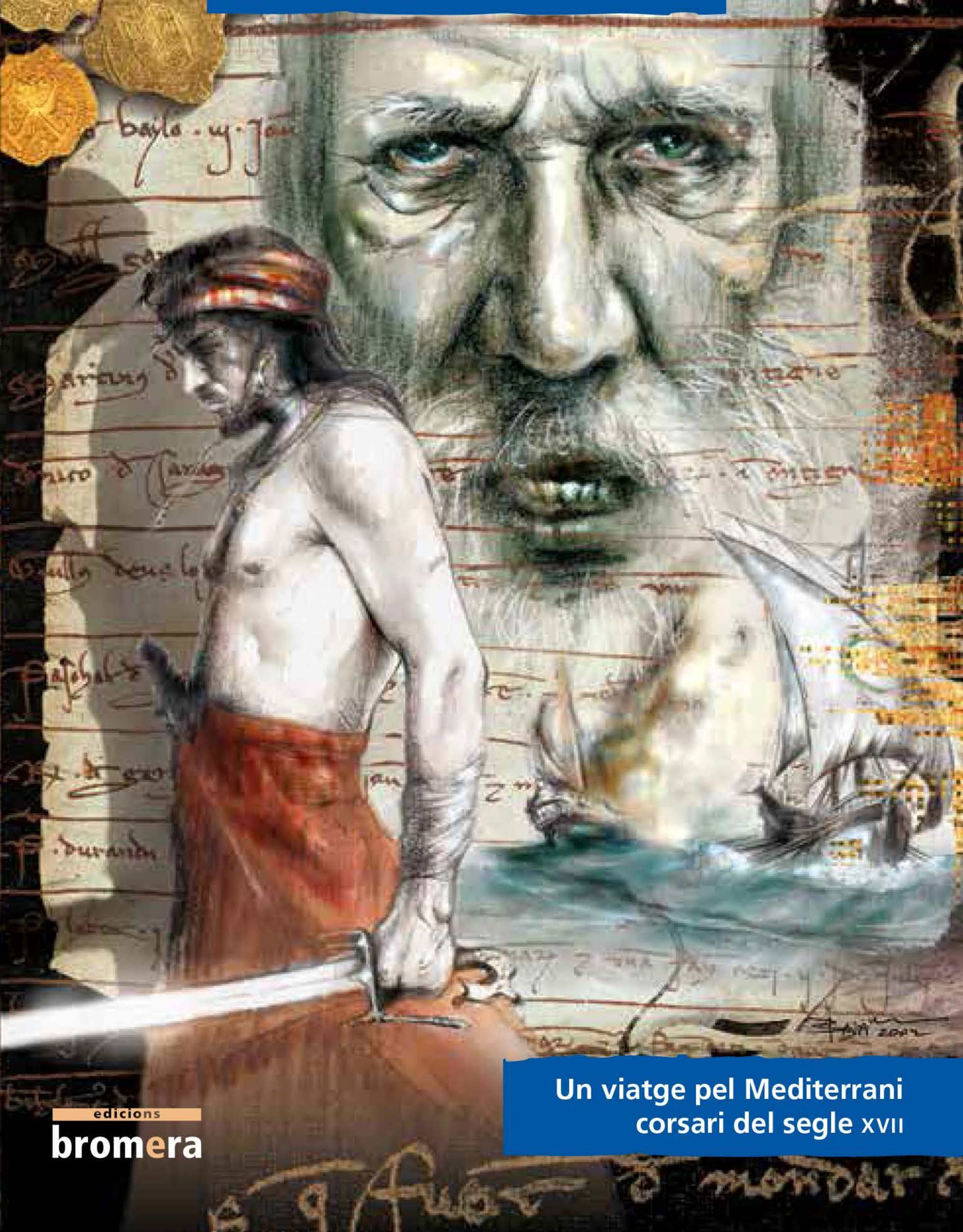
El silenci del mariner

Toni Oliver

Un viatge pel Mediterrani corsari del segle XVII

edicions bromera

La taverna de l'Alguer

El carrer folrat de pedres irregulars i mal alineades obligava a mesurar cada passa amb molta cura. Les sabates humides encara feien la tasca més difícil i el perill de caure era gran. Mullar-se la roba per una caiguda estúpida suposaria un gran destorb.

N'Enric sabia bé que aquella era l'única muda que tenia per molts dies i l'havia d'aprofitar.

A la seva esquena havia deixat la Torre de l'Esperó Reial. Era molt llisa. Semblava quasi indestructible i que no la turmentava el ferotge mestral, o maestral, com també s'anomenava aquest vent a l'illa de Sardenya.

Era una nit de novembre i el vent bufava amb molta força. El carrer era mullat de l'aigua salada de les onades, l'escuma de les quals s'aixecava enlaire empesa per la ventada com si fos pols de blat. Ell se sentia segur envoltat de la muralla. La muralla d'aquesta ciutat tan singular, tan bella i enigmàtica a la vegada.

La ciutat de l'Alguer era una de les poques de Sardenya que oferien la cara a la mar, encara que també se'n resguardava darrere l'alta muralla: segles d'invasions i atacs esgarrifosos havien fet que la gent no se'n refiés.

N'Enric pensava quants de reis i quants de pobles havien passat per aquella illa per després deixar-la en mans d'altres. No entenia bé per què la volien: era una illa pobra.

Una nova època començava. Era 1714 i Sardenya deixava d'ésser espanyola i era cedida al rei Amadeu II de Savoia. Les coses canviarien a l'illa, però no tant a l'Alguer, que sempre havia mantingut el seu esperit català. Els governants se'n tornaven, però la gent no canviava d'un dia per l'altre. N'Enric ho sabia. Ho havia llegit en moltes obres de filosofia a la Universitat de Sàsser i ell creia en la gent, no en reis que mai no eren presents i que sempre exprimien el poble.

Seguia caminant i buscava el suport de les façanes ennegrides per la humitat i s'encoratjava quan pensava que faltava menys per arribar a la taverna on es replegaven els pescadors durant les nits de tempesta.

Quan obrí la porta, una ràfega d'aire fred gelà els mariners que seien a la primera taula i que aguantaven copes tosques de vi. El mateix vent quasi apagà les dues llànties d'oli que hi havia a l'entrada. Els mariners el miraren seriosos però ell tancà la porta aviat i les flames de les llànties tornaren a ésser verticals i uniformes. Els homes seguiren parlant i no li feren més cas.

La tavernera el saludà i el convidà a seure en una taula solitària que hi havia en un cantó. El coneixia. Era la segona vegada que visitava la taverna.

N'Enric era jove, d'uns vint i pocs anys, i li agradava anar a llocs públics com ara tavernes o fondes. Li agradava observar i sentir l'aire càlid de la gent, i, encara que quasi mai no parlava amb ningú, moltes vegades escoltava les converses d'aquells homes que lluitaven dia rere dia amb la mar i amb la vida mateixa per poder alimentar les seves famílies. Ell era un erudit. Li faltava poc per ésser doctor de la universitat. Coneixia la filosofia, la teologia i l'astronomia com pocs, però això no li feia voltar l'esquena a la

vida real i dura d'aquell temps. No volia tancar-se en els seus llibres. Pensava que la vida mateixa era un llibre amb moltes interpretacions.

S'assegué i s'abocà el vi dins una tassa de fang mentre escrutava amb la vista l'indret. Coneixia la cara de quasi tothom: eren els habituals.

Cap al final hi havia un portell que anava al corral i a l'excusat. Abans, però, hi havia una taula petita on seia un home major. Una llàntia d'oli més gran que les altres il·luminava aquell racó amb força i aquell home, que mai no parlava, escrivia amb una ploma molt gastada sobre un paper de mala qualitat dins una solitud que semblava desitjada.

Els talls i les cicatrius de la seva cara cridaven l'atenció. Tal volta havia tingut un accident desafortunat, però semblava més creïble que aquell home havia sofert dolor físic anys enrere. El jove es demanava quina devia ésser la causa d'aquell cos castigat.

Però era més difícil d'entendre, encara, un altre fet que el feia destacar entre la resta d'ànimes que poblaven la taverna. Un home major amb aparença de mariner per la seva pell tallada pel fred i la calor, amb mans grans i dits que semblaven llonganisses, escrivia. El jove se sentia intrigat per aquest fet perquè l'escriptura era un privilegi de pocs i aquell vell no semblava pertànyer a la classe alta, i encara menys semblava un capellà o un frare.

La nit passava i els mariners sortien a poc a poc mentre escoltaven i maleïen el temps que feia, però l'home seguia escrivint i no s'aturava. La seva cara era expressiva i ara somreia, com ara canviava i es posava seriós, a vegades quasi trist. No aixecava el cap de la taula. Tan sols ho feia quan

algun pescador s'acomiadava d'ell, i, amb un gest del cap, ell també ho feia.

Restava poca gent dins la taverna i n'Enric tornà a observar el vell.

No havia parlat amb ningú des que entrà, tan sols amb la tavernera per demanar-li el vi i pensà que aquell subjecte podria ésser un company de tertúlia, encara que no n'estava segur perquè la gent de l'illa, encara que amable, era tancada i no encetava una conversa quasi mai.

Observà que el vell s'estirava i es tocava el clatell. Semblava cansat de mantenir la mateixa posició durant tant de temps. Dubtava si la seva irrupció destorbaria l'àrdua tasca de l'home, però pensà que convidar a un got de vi no era, per res, una prova de mala educació.

Demanà una gerra de vi a la tavernera i s'apropà a la petita taula. Quan hi arribà, oferí un got a l'home i li va dir:

–Em complauria molt convidar-lo a beure vi. Puc seure?

El vell el mirà encara que hagué d'enfocar la vista. Estranyat per tal gentilesa, l'home li féu un senyal amb la mà dreta i el convidà a seure.

El jove alenà interiorment quan veié que era ben rebut.

–Disculpi la meva intromissió. No m'agradaria destorbar-lo. Sóc n'Enric Descamps i sóc estudiant a la universitat. La meva intenció no és ésser insolent, però em demanava si podia compartir uns moments amb vostè. Sóc foraster i les converses que tinc al dia es poden comptar amb els dits d'una mà.

El vell somrigué però no digué res, la qual cosa produí un silenci grotesc durant uns segons. En veure això, el jove, insegur, demanà:

–És estrany veure un pescador que escriu, perquè vostè és pescador o mariner, oi?

El vell mogué el cap tot contestant que sí.

–Quin és el seu nom? D'on és vostè?

No hi va haver resposta. L'home mirà el jove i pensà durant uns pocs instants, després agafà un full de paper i li escrigué:

Som en Toni Potera i som mallorquí.

N'Enric no sabia què dir. No entenia per què aquell home no li parlava. Era evident que alguna cosa li passava, potser era mut.

No volia semblar inoportú amb la seva pregunta i amb molta delicadesa i respecte li demanà:

–Que no pot parlar?

En Toni Potera respongué altre cop movent el cap de dreta a esquerra i d'esquerra a dreta.

–I és per aquest motiu que aprengué a escriure, és a dir, per poder expressar-se?

El gest fou afirmatiu. Ambdós quedaren aturats i es miraren als ulls. En Toni li va assenyalar la boca amb un dit i l'obrí mentre es girava al llum. L'Enric s'aixecà disposat a mirar el que li volia mostrar, però després d'haver mirat, va caure a la cadira astorat pel que acabava de veure: l'home no tenia llengua.

El jove es tapà la cara amb espant i després mirà el vell desconcertat. Pensà que era cruel.

L'home l'agafà pel braç i el calmà amb uns copets a l'esquena, després escrigué:

A vegades he enyorat poder parlar. És veritat. Però puc comunicar-me i encara que la meva vida ha estat molt dura i he sofert molt, també he estat feliç. La meva estimada, que ja és morta, m'ensenyà a escriure.

–Vol dir que la seva dona sabia escriure i fou ella qui l'ensenyà?

En Toni assentí.

–I, si no li importa, com va perdre la llengua?

Me la van tallar com a càstig.

–Qui pot fer una cosa tan terrible?

Més gent que no et penses, però a mi m'ho feren els pirates algerians.

El jove sentia tristor dins el seu cor però no ho volia fer veure. No volia que en Toni Potera notés llàstima per part seva. Entre altres coses perquè realment no en feia. Semblava un home que havia complert algun somni, encara que aquest fos difícil i hagués sofert molt.

Mentre el vell escrivia, n'Enric sentia admiració. El vell era un home sencer i complagut. Potser ja no tenia la seva dona, però quan sentí per boca del jove les paraules «la meva estimada», els ulls s'ompliren de joia i d'orgull. Es demanava moltes coses sobre aquest personatge i les volia saber. Però no disposava de temps. La taverna havia de tancar i tan sols hi restaven el jove i el vell. Sense saber què fer, n'Enric volgué demanar al vell si el podia tornar a veure.

Al cap d'uns segons llargs de silenci i de mirades comunicatives, el vell li passà una nota:

> Ara no tenim temps. Em sap greu que no tenguis amistats aquí. Conec molt bé què vol dir estar sol i no poder parlar amb ningú. Demà et passaré el que he escrit. Són les meves memòries des que vaig deixar Mallorca. Ja som vell per tornar-hi. Fa més de quaranta anys que vaig partir i casa meva ara és aquí. Tenc una filla que em cuida. Tot i això, allà vaig deixar una família molt estimada i m'agradaria que un dia sabessin el que ha estat de mi. Potser alguns d'aquells que vaig deixar ja no hi són. Potser fa anys que són morts, però tant se val. Per pocs que en quedin, m'agradaria que sabessin què va ésser de mi.

El jove, emocionat de poder conèixer les experiències del vell, digué que sí mentre l'altre s'aixecava i s'acomiadava amb el cap.

N'Enric romangué assegut uns minuts més mentre estudiava els caràcters de la lletra de l'home. Observà que aquesta no era tan clara com d'altres, encara que també veié que no hi havia gaires errors.

Arreplegà els papers que hi havia sobre la taula i es dirigí a la tavernera, a qui deixà dues monedes. Després sortí i caminà, amb la capa fins a les orelles, cap a la seva cambra.

S'allotjava en una de les cel·les al costat de la catedral de l'Alguer. Estava acomodat en una petita cambra amb un llit menut però confortable. Era una sort per a ell: a molts d'indrets de l'illa, l'església oferia allotjament als universitaris. I no era estrany. En aquell temps els vincles entre l'església i la universitat eren molt forts i cap de les matèries que s'impartien no podia despenjar-se de la línia que la clerecia

marcava. Qualsevol tipus d'estudi, per científic que fos, es basava en els fonaments del catecisme i el cristianisme.

La muralla havia quedat enrere i l'Enric se sentia més alleujat. La fredor que produïa la ventada marinera era ara eclipsada pels edificis medievals tan típics de les ciutats catalanes. No obstant això, el jove se sentia molest per la pressió que la bufeta li produïa a l'interior del seu cos. La quantitat de vi ingerit i el fred l'obligà a aturar-se a un cantó del carrer i a buidar tot el que hi havia a dintre. Els carrers eren buits i tan sols alguna ràfega que enfilava la direcció que assenyalaven els cantons i movia la poca fullada seca de tardor que encara quedava, rompia un silenci a la vegada misteriós i agradable.

Sense fer soroll, obrí les portes de ferro que portaven al pati de les cel·les. Els capellans dormien des de feia hores i aviat es llevarien per pregar. No els volia destorbar i pensà que havia estat molt oportú d'orinar al carrer.

marcava. Qualsevol tipus d'estudi, per científic que fos, es basava en els fonaments del catecisme i el cristianisme.

La muralla havia quedat enrere i l'Enric se sentia més alleujat. La fredor que produïa la ventada marinera era ara eclipsada pels edificis medievals tan típics de les ciutats catalanes. No obstant això, el jove se sentia molest per la pressió que la bufeta li produïa a l'interior del seu cos. La quantitat de vi ingerit i el fred l'obligà a aturar-se a un cantó del carrer i a buidar tot el que hi havia a dintre. Els carrers eren buits i tan sols alguna ràfega que enfilava la direcció que assenyalaven els cantons i movia la poca fullada seca de tardor que encara quedava, rompia un silenci a la vegada misteriós i agradable.

Sense fer soroll, obrí les portes de ferro que portaven al pati de les cel·les. Els capellans dormien des de feia hores i aviat es llevarien per pregar. No els volia destorbar i pensà que havia estat molt oportú d'orinar al carrer.

El principi

Les campanes de la catedral repicaven amb força i n'Enric botà del llit. El cap li pesava i tenia la llengua seca. Sense cap dubte, aquestes eren les empremtes deixades pel vi jove de la nit anterior en el seu cos.

Lentament, estirà el braç i temptejà la superfície de la petita taula de nit per agafar la gerra de fang amb aigua. No suportava el mal gust de boca i necessitava mullar-se el cap tot i el fred matiner.

Havia dormit poc i ara era quan més son tenia. Tan sols eren les set i faltaven dotze hores per tornar a la taverna i a la fi poder llegir les experiències d'aquell home d'origen mallorquí.

Per a n'Enric, aquell home emanava saviesa i temprança. Ésser savi no significava haver estudiat. Estudiar no servia de res si aquells coneixements no s'aplicaven a la vida mateixa. Un home podia conèixer bé la natura humana a partir de l'experiència. El jove no se'l podia treure del cap i decidí posar-se a treballar.

Havia vingut a l'Alguer per recollir informació sobre la implantació de l'Església a la ciutat i veure'n la seva evolució. Tanmateix, se'n reia perquè en el fons pensava que l'església era l'antònim d'evolució. Ara bé, aquest treball d'investigació formava part del seu projecte per arribar a ésser doctor i no tenia més remei que fer-lo.

Passà tot el dia tancat dins la biblioteca passant fulls i prenent notes. Mentre ho feia, arreplegà paper en blanc

per regalar-lo al vell de la taverna. Només sortí per dinar al refractari. L'estómac li feia mal de debò. No havia menjat res des del dia anterior.

Passà la tarda tancat a la seva cel·la revisant les seves anotacions i escoltant el campanar que l'informava de l'hora que era. Sopà i començà a caminar cap a la taverna fent una volta completa a la ciutat.

Quan arribà a les torres de la muralla, notà que el vent havia minvat i que la mar s'havia calmat considerablement. Alguns llumets marcaven la línia de l'horitzó. Suposà que eren pescadors engrescats en la seva tasca.

Tornà a obrir la porta i saludà la tavernera, que estava quasi sola. Els pescadors no hi eren. Eren dins les barques, potser dins les barques amb aquells llumets que havia vist abans.

Aviat mirà al fons de l'indret i no hi veié en Toni Potera. Trobà estrany que el vell no hi fos, però pensà que tal volta era prest i s'assegué a la mateixa taula de la nit anterior.

Passaren uns minuts i ni una ànima obria la vella porta de fusta plena de corcs de la taverna. N'Enric començà a impacientar-se però la senyora que atenia la taverna el calmà i li digué que el vell no hi aniria aquella nit.

N'Enric s'aixecà de la cadira i centrà la mirada en la senyora. No entenia per què i ho volia saber.

–En Toni és pescador i el seu lloc és a la mar, per molt vell que sigui. És allà on vol ésser, pescant calamars.

N'Enric es deixà caure sobre la cadira i pensà, desil·lusionat, que no podria llegir el que havia escrit el vell.

Prengué el got i begué sense mirar enlloc. Quan acabà de beure, veié com un munt de fulls de paper queien, l'un sobre l'altre, damunt la tauleta.

–El mallorquí ha deixat això per vostè –digué la senyora sense mirar-lo a la cara i disposada a endreçar una altra taula.

El jove va somriure com un nen petit després de beure la llet de sa mare i començà a llegir la primera plana:

Moltes vegades m'he sentit desgraciat i he pensat que l'error més gran de la meva vida va ésser deixar Mallorca i la gent que estimava. Moltes coses horribles m'han succeït. He vist molta sang i he conegut personatges tan malvats que el mateix diable s'espantaria si hagués de compartir l'infern amb ells. Tot i això, al final he estat un home feliç i un home que tornaria a fer el que va fer. La bona gent que també he trobat compensa els mals que els altres m'han fet, i la meva estimada, a qui no hauria conegut si no hagués partit quan era jove, m'ha donat la felicitat.

Tenc seixanta-tres anys i vaig deixar Mallorca als vint. Mai no hi he tornat ni hi tornaré. Ja som molt vell per fer una travessia tan llarga. El cos fort que tenia s'ha encorbat amb el pas dels anys i de les penúries.

A Mallorca érem coneguts pel malnom de can Potera. Aquest nom ens venia donat per moltes generacions de pescadors que pescaven calamars amb potera. Tenia, potser encara tenc, un germà: en Joan, i una germana: na Bel. Vivíem una vida tranquil·la en un poble de la costa nord.

Tranquil·la potser no és la paraula correcta perquè viure prop de la costa significava estar exposats a l'amenaça dels pirates que, a vegades, atacaven els pobles de la meva illa i després de cremar pobles sencers, s'emportaven nins i nines, principalment, per demanar-ne un rescat.

Aquesta història començà quan jo tenia vint anys. Els meus germans eren casats i tenien les seves pròpies cases, seguien la vida tranquil·la que tant desitjaven i eren feliços. Però a mi, hi havia alguna cosa que em rosegava l'estómac. No volia romandre tota la meva vida a Mallorca. Volia conèixer altres llocs i altres persones. Volia viatjar. Coneixia la mar i tenia un llaüt, no molt gran, però suficient per anar a Sardenya on tenia un conegut d'un viatge anterior que havíem fet el meu germà i jo. El seu nom era Rafaello Toro i vivia a Sant Antíoc, al sud de l'illa.

Els meus germans, que coneixien els perills de navegar pel Mediterrani, feren l'impossible per persuadir-me que fes passes enrere amb els meus plans. Però jo estava decidit i un bon dia d'estiu vaig partir. Em vaig acomiadar dels meus familiars que demanaren que m'ho repensàs. Jo els vaig dir que no passassin pena, que tornaria.

El meu germà Joan, que era molt estudiós, m'ensenyà a navegar sense tenir la costa a la vista. Tot el que necessitava, em deia, era controlar el temps, el rumb i la velocitat, i així ho vaig fer.

Abans de rompre l'alba d'un dia tranquil de juliol vaig amollar les amarres i vaig sortir de la badia que m'havia vist créixer. Vaig mirar cada penya-segat, la talaia de vigilància i les petites platges que hi havia a les caletes. Un estrany sentiment em va fer tremolar. Vaig sentir que ja mai no tornaria i, per un instant, vaig dubtar: estimava molt aquella terra, aquelles costes i la gent que hi deixava.

A mesura que el llaüt navegava cap a llevant, la sensació de tristor desaparegué i un altre tipus de sentiment em va envair. Estava ansiós per arribar a Sardenya i passar-hi una temporada pescant tonyines a La Matanza.

La primera nit va ésser lenta. A la meva banda de babord hi havia la costa menorquina. El vent bufava poc. Tot i això, vaig seguir aguantant l'arjau del timó i no vaig dormir. Aquest fou el meu primer error.

Rompia un altre cop l'alba quan deixava per popa l'illa de l'Aire, a unes poques milles del port de Maó. Els reflexos vermells d'un nou sol banyaven la costa menorquina amb melangia i la vaig observar durant molta estona. Menorca era el darrer vestigi que deixava enrere d'allò que havia estat meu.

Un bon vent de xaloc em va despertar de la tranquil·la navegació que havia tengut fins al moment. La barca prenia velocitat i sentia l'aigua desplaçada pel buc. Em sentia rar: d'una banda, em trobava una mica poruc d'estar navegant sol cap a un lloc llunyà; de l'altra, em sentia l'home més lliure que existia en aquell moment. Jo i la meva barca empesa pel vent. La podia dirigir. Érem aliats. Jo la cuidava i ella em donava protecció.

Vaig calcular que si aquell vent es mantenia, arribaria a Sardenya en menys de tres dies. Tenia la gran sort que el vent entrava per l'amura d'estribord i això volia dir que podia amarrar l'arjau del timó i descansar. Era com tenir un acompanyant que vigilava el rumb. Amb la canya amarrada, vaig poder dedicar-me a preparar la navegació.

Vaig enfilar l'illa de l'Aire amb la costa de Menorca i vaig aconseguir fixar un rumb. Feia temps que no em guiava amb un compàs i em sentia incòmode. Estar acostumat a prendre senyes de la costa és molt traïdor. Ara venien dies de no veure res, tan sols mar blava i estrelles.

Vaig trigar més d'una hora per estar segur que el curs que seguia era el correcte i la costa ja era molt petita. L'horitzó s'engolia la costa com una serp que es menja un animal lentament.

La gana despertà de cop. El dia anterior no havia menjat quasi res i ara em disposava a preparar-me un bon sopar, però em feia peresa fer foc dins la barca. Tenia una gran cassola vella que em servia de cuina i m'havia aprovisionat de llenya suficient per tenir una bona flama. Ara bé, també duia carn de porc salada i molts de pebres i tomàtigues.

La idea del meu viatge no era fer fortuna, ni de molt enfora. Sabia que el lloc on anava no era precisament ric, potser ho passaven pitjor que a Mallorca. De fet, algun gran navegant que recalà a la meva badia m'informà que la malària era present a Sardenya i molta gent hi havia mort. Era mal de creure, però els metges deien que els que portaven la malària eren uns moscards que infectaven la gent quan els picaven.

Havia menjat i estava estirat damunt coberta mentre pensava que era espantós. Un home fort podia lluitar contra taurons, contra bèsties del bosc o contra pirates però no hi podia fer res contra un moscard menut. Em vaig adormir i vaig somiar que era un soldat a la batalla. Els enemics eren moscards gegants i negres que bavaven i ens volien picar. Les nostres espases i llances no eren armes capaces de poder-los aturar i els soldats morien com si fossin ells els moscards. Per sort, un cop sec em despertà del malson, encara que uns segons després em vaig alarmar. Què devia ésser allò que colpejà la meva barca a alta mar? Vaig voltar la barca amb la mirada i vaig veure una gran tortuga que surava adormida. Aviat vaig armar l'arpó a un cap i el vaig llençar a l'animal. La tortuga adormida passà a l'altra vida en un moment i la vaig embarcar. Era una sort per a qualsevol mariner trobar una tortuga enmig del mar. Et donava menjar per a un parell de dies i s'havia d'aprofitar. Cal dir que encara que la majoria de navegants no hi creuen, n'hi ha d'altres que pensen que matar aquests animals porta mala sort. Jo no ho creia. Però pel que m'havia de passar hores més tard i durant anys, qualsevol diria que matar la tortuga em portà una maledicció.

Embarcar l'animal mort va ésser una tasca difícil. La velocitat de la barca feia que el seu pes augmentés i vaig estar a punt de perdre-la. Una vegada a dins, li havia de treure tota la sang perquè no es fes malbé i vaig agafar el ganivet gran que tenia a l'orla. El cap s'havia amagat dintre la closca i havia de tallar allà on s'uneix la closca de dalt i la de sota.

Vaig sentir l'horror dins el meu cor després de clavar-li el ganivet: l'animal encara no era mort i va treure el cap amb una cara d'espant i por. Em mirà amb ulls llastimosos. D'una manera inconscient, vaig acabar la feina perquè no suportava veure com sofria el pobre animal.

Em vaig sentir culpable i vaig passar mala nit, però ho havia de fer. Les provisions podien fer-se malbé o acabar-se si trobava una calmada que durés dies.

Amb molta desgana, vaig beure'm la sang. Els grans mariners sempre deien que la sang de tortuga era el que més alimentava i donava forces i a mi em farien falta. Era molt feixuc navegar sol i només acabava de començar.

A la nit, el vent minvà la seva força però encara bufà amb la intensitat suficient per fer un bon camí, tot i tractar-se d'un llaüt de set metres. Vaig repassar els càlculs i em vaig situar a la carta nàutica. No era difícil llegir els números encara que no sabia llegir la lletra. Havia de traçar una línia recta des del darrer punt que havia assenyalat fins allà on pensava que havia arribat, tenint en compte les milles recorregudes. L'important era seguir el rumb i no sortir del camí.

Mirava el cel descobert i ple d'estrelles i em demanava què s'hi amagava allà dalt, per què Déu havia fet el cel i la terra i no una altra cosa. Quina era la raó per la qual hi havia estrelles, potser tan sols per guiar els navegants. L'estrella del nord era allà i era l'única que realment coneixia. No deixava de mirar-la i li demanava coses que tan sols un home de ciència m'hauria pogut respondre.

La nit passava i era incapaç de dormir. La tortuga em turmentava i, fins i tot, vaig sentir un mal de panxa que quasi em va fer tornar la sang d'aquell animal a l'aigua.

Començava la tercera alba des que vaig partir i em sentia realment cansat. Volia dormir però no podia. Em vaig tombar a sota per tancar els ulls i obligar-me a descansar.

Al cap de poc temps, la barca em despertà. Bandejava d'una manera estranya i vaig alçar el cap. El vent havia calmat totalment i fèiem cercles lents sense rumb. Vaig mirar el compàs i aquest també voltava: cap a tramuntana, cap a ponent, xaloc i llevant.

El sol s'aixecà amb ràbia i la calor es feia molt pesada. Em davallaven grans gotes de suor per la galta i alguna em cegava si anava a parar dins l'ull. Eren tan grans que ni les meves celles gruixudes les aturaven. Em sentia impacient.

En tot el dia, crec que vaig navegar tres o quatre milles. Hauria pogut muntar els rems però encara faltava molt i vaig decidir esperar.

Vaig cuinar després d'encendre el foc dins la gran cassola rovellada. Però vaig menjar poc. Encara tenia el record de la destemprança del meu estómac i res no em passava per la gola.

Semblava que el sol no es ponia mai, però ho va fer com cada dia. S'alçà una mica de vent de tramuntana que empenyia bé. Aquesta vegada, avorrit de no fer res en tot el dia, vaig pilotar amb l'arjau a la mà i no el vaig amollar en moltes hores.

Ara, després del temps, sé que fou un error no descansar i dosificar el meu esforç, tot afegit al fet que em sentia destemperat i no podia menjar bé, perquè cap a l'alba s'aixecà una mala mar de fons que pregonava mal temps i era en aquell moment quan havia d'estar llest i amb bons reflexos.

El vent augmentà i alguna ona rompia en el buc. Fins al moment no em preocupava perquè tot es podia controlar. La barca anava una mica massa forçada i vaig arrissar la vela major a l'entena. L'esforç de la maniobra em fatigà molt i ho vaig trobar estrany perquè mai no m'havia fatigat tant. No hi vaig donar moltes voltes perquè no volia desanimar-me i em vaig concentrar en el timó i en la barca. Durant el dia el vent augmentà més i més i ara ja sabia que en venia una de

bona. Vaig llevar tota la major i vaig deixar el floc. La velocitat va baixar però la navegació era més còmoda. Estava esgotat, però havia de seguir.

Aquesta vegada la nit va caure més aviat del que desitjava. Era fosc i no podia veure les estrelles. Pitjor, encara, des de tramuntana venia una foscor força més negra. Sabia que se'n preparava una de bona i vaig desitjar tenir el meu germà al meu costat. N'havia passades moltes de tempestes, però sempre amb ell.

Quan arribà la foscor completa, el vent va començar a xiular com si estigués boig. Era ensordidor, tan sols el sec xaf de l'escuma que rompia les ones i cobria la coberta el superava. Per sort, abans havia tapat l'interior de la barca amb els quarters i no hi entrava massa aigua. El que sí que em preocupava era l'aigua acumulada a l'orla que no desallotjava amb la rapidesa suficient i que causava una escora fatal. Amb l'arpó, vaig colpejar l'embornal per tal de fer el forat més gran i, més o manco, va funcionar.

Al cap de tres hores les onades eren enormes. Quan el llaüt les pujava, la paret de les ones era més alta i semblava que la barca hi quedava aturada. Sabia que això era perillós perquè, si l'onada em tirava enrere, la barca es perdria i jo amb ella.

Havia d'obrir una mica l'amura al vent per agafar velocitat abans de remuntar-la i després emproar-me. Tot era una qüestió de tècnica i destresa, però em sentia cansat i després de sis hores els meus reflexos eren mínims.

Mancava poc per rompre la meva quarta alba i això em donava ànims. Tot es veuria millor amb la claror del dia i em sentiria més segur. De sobte, un renou tronador m'alarmà.

Una ona molt més gran que les anteriors es dirigia cap a mi. Devia fer nou metres. Mai no n'havia vist cap igual. L'escuma que portava a sobre destacava dins la foscor. Vaig intentar la maniobra que havia fet tantes vegades, però vaig

fallar. Vaig trigar massa a mostrar-li la proa i, irremeiablement, la barca capgirà.

No record molt bé què vaig fer després, una vegada dins l'aigua. Crec que em vaig copejar el cap.

Dins la fosca vaig trobar un gran quarter que surava i m'hi vaig aferrar fort. El meu cos era un punt minúscul dins aquella mar ferotge, però jo em resistia a morir.

–Disculpi, senyor. Aquesta nit no n'hi ha molts que beguin. Només queda vostè i ja és tard. Oi que no li importa si tanco la taverna?

Era la propietària de la taverna que, amb ulls cansats i tot deixant escapar algun badall, va interrompre la lectura.

Efectivament no hi havia ningú a la taverna. El jove arreplegà els fulls de l'escrit, deixà una moneda petita i s'acomiadà.

Quan era al carrer, mirà cap a la mar i veié que els llumets encara titil·laven a l'horitzó.

El vell Joan Potera segurament hi era pescant i ell tenia la seva història a les seves mans. N'Enric volia seguir llegint i esbrinar com havia sortit d'aquell naufragi, per això el jove caminà de pressa cap a les cel·les amb l'esperança de trobar espelma suficient per fer-ho.

Els carrers eren deserts i el clac-clac de les seves passes rompia la pau de la ciutat.

Amb les primeres clarors del dia, n'Enric es despertà i aferrà fort el llençol rugós que l'envoltava. La cel·la era freda i prova d'això era el baf que sortia de la boca quan respirava.

Va somriure quan veié que tenia tota la claror del dia per llegir. La nit anterior havia estat impossible. L'espelma desitjada era tan petita que només enllumenava dues o tres paraules seguides, sempre que no fos a més de dos pams.

Havia dormit bé tot i estar neguitós perquè quan arribà la nit anterior, veié que la seva il·lusió de seguir llegint s'apagava com l'espelma que tenia a la vora.

Aquest dia s'havia proposat fer dues coses: aconseguir més ciris per a la nit i continuar llegint les memòries d'en Toni Potera, el mallorquí. Ara bé, tenia el deure d'anar a la biblioteca i seguir compilant informació. Els capellans s'haurien alarmat si no hi hagués anat.

Hauria preferit apropar-se a la costa i llegir mentre alenava l'aire fresc que portava la Mediterrània. El matí presagiava un sol tebi de novembre, tan benvingut quan el fred fa acte de presència. Però no era possible, havia de fer la feina ràpidament i, de tant en tant, trauria algun full de la història i el deixaria mig amagat entre altres documents de la biblioteca.

Saltà del llit i es vestí per tercer dia amb la mateixa roba. S'ensumà i pensà que només mancava un dia per banyar-se i canviar-se. Es canviava la muda dos cops a la setmana i

es banyava una vegada, encara que la gent el mirés de reüll per fer-ho tan sovint. Però ell pensava que la poca higiene era la causa de les grans plagues. Havia llegit que molts de metges del temps de la Gran Pesta pregonaven que rentar-se amb sabó amb regularitat i ventilar les cases era l'únic que es podia fer per evitar contraure aquella malaltia que exterminava la població. Ell també ho creia i rebutjava aquella manera de viure tan poc saludable.

Corregué cap al refractari i algun capellà el reprengué per fer tant soroll. Frenà les passes i s'assegué després de dir bon dia en silenci, tan sols amb un moviment de reverència al capellans i al bisbe, a qui sí que besà la mà.

Mentre menjaven i bevien, els capellans no parlaven. Tan sols el gras bisbe comentava a l'orella d'algú, assegut al seu costat, alguna cosa amb veu molt baixa mentre movia la mà amb gestos molt lents, com si aquesta pesés més del normal.

Es dirigí a la biblioteca amb l'estómac ple i va fer una pila de llibres d'on extrauria informació. Treballà tres hores seguides i després no pogué reprimir la seva curiositat per veure com el mallorquí se salvà del temporal, perquè el que sí que era evident és que se n'havia salvat.

Discretament, tragué un manat de fulls i llegí:

> Durant el dia les ones minvaren en la seva grandària, però encara eren grans i l'aigua salada em castigava la cara i tot el cos. Vaig beure molta aigua i vaig vomitar-la. Les forces em flaquejaven més i més i la vista s'enterbolia. No podia aguantar més, però, en un moment, el meu seny em digué que m'havia d'amarrar. Em vaig desfer el cap que duia als pantalons com a cinturó (per sort, mai no havia dut cinturó i sí una corda) i em vaig fermar fort damunt la fusta, tot quedant mig cos sobre ella.

Vaig perdre el sentit quan la fosca començava a ennegrir-ho tot. Em vaig sentir molt petit i desemparat allà enmig de la mar i amb poques possibilitats de sobreviure. Abans de tancar els ulls, les cares dels meus germans aparegueren i amb un somriure digueren que res no passava i que tot sortiria bé.

Amb moltes dificultats intentava obrir els ulls. Em vaig passar la llengua pels llavis i vaig notar que eren plens de crostes. El cos em feia mal i vaig intentar moure'm dins l'aigua, però vaig topar amb algun objecte sòlid que no em deixava estirar.

Amb un esforç inhumà vaig aconseguir treure el coratge d'obrir els ulls i despertar tots els meus sentits. Notava que alguna cosa familiar vibrava a la meva esquena: eren llistons de fusta del buc d'un vaixell que cruixia. Era en un vaixell. M'havien rescatat.

Quan a la fi vaig obrir els ulls, em vaig veure dins una bodega tancada on feia molta olor. Era olor de vomitat, pixat i defecacions. Sentia gemecs estranys.

La penombra no em deixava discernir on era realment, fins que una escotilla de dalt s'obrí i la llum d'un dia clar entrà. Aviat vaig deduir que em trobava en una galera de pirates.

Un moro baixà l'escala que descendia des de coberta. Era un nen. Crec que no tenia més de sis anys. Portava un poal ple d'aigua que vessava pels costats en cada passa que feia. El nen quasi no podia aixecar-lo.

Primer, es dirigí cap a mi i m'oferí aigua amb un cullerot de fusta. Vaig estirar la mà per agafar el cullerot i vaig veure que estava encadenat de braços i cames. No podia beure per mi sol. El nen va somriure i em posà l'aigua a la boca.

Vaig beure amb tantes ganes que el cullerot vessà la meitat del seu contingut. El nen va xiuxiuejar, supòs que volia calmar-me.

Volia més aigua però ell es va moure uns metres i vaig veure una de les imatges més tristes de la meva vida. Més de

vint homes encadenats. De totes les races, de totes les mides i edats. Tots demacrats de no menjar i amb els ulls tísics de febre. Bruts i malalts. Extenuats. Esperant que la mort els donés a la fi descans i consol. Eren els remers de la galera. Vaig suposar que m'havia convertit en un d'ells.

El nen passava el cullerot per la boca dels esclaus. Només una vegada per hom. No podia suportar la idea d'esperar més. Semblava que mai no podria saciar la set que em martiritzava. El nen tornà a mi quan acabà de fer la primera volta i em tornà a oferir aigua.

Aquesta vegada vaig reprimir l'impuls de beure-la sense control: no en volia malgastar ni la més mínima gota.

El nen tenia un semblant d'home adult. No era tristor el que tenia en els seus ulls. Era resignació.

Aviat ens deixà en la penombra un altre cop.

Vaig cridar:

–Algú parla la meva llengua o m'entén?

De dins la foscor, una veu quasi apagada em digué:

–No parlis. Ens està prohibit parlar. Si segueixes així, tastaràs el fuet a l'esquena, i, pel que veig, estàs molt dèbil.

La veu callà i només se sentia el cruixir tímid de la galera mentre avançava una mica escorada.

Els homes fatigats i demacrats descansaven extenuats damunt els llistons d'aquella sotacoberta. Lentament, la meva vista s'acostumà a la penombra i vaig començar a entreveure bubotes, ombres més fosques que la resta del lloc on em trobava. Algunes feien uns moviments lents i cansats. Semblaven homes octogenaris espatllats per una vida dura.

Vaig intentar apropar-me cap al punt fosc d'on havia sortit aquella veu que m'havia parlat, però la cadena no m'hi deixà arribar. Em faltaven pocs metres.

–On som? –vaig demanar amb un to molt baix.

No hi va haver resposta i vaig tornar a demanar, ara en veu més alta:

–On som?

–Xiuuu... No facis soroll o ens apallissaran. Ets en una galera algeriana. De pirates algerians. Ja saps, dels més temuts i descendents dels Barba-rossa. Tots, i ara tu també, som esclaus i estam condemnats a morir aquí, a la galera. A partir d'ara el teu futur és vogar i només vogar. Aguantar el sofriment més cruel que et puguis imaginar. No podràs parlar. Si no et mors aviat, veuràs morir molts esclaus que no ho poden suportar. Viuràs dins la brutor: assegut sobre el teu banc de remer, hauràs de fer totes les necessitats allà mateix, menjar una vegada al dia i beure d'un cullerot, com el que has vist, dues o tres vegades.

Arribarà un dia que et donaran molt menjar i més aigua i tu menjaràs i beuràs sota l'esperança que el capità s'ha tornat més humà. Mai no t'equivocaràs tant, perquè simplement t'estaran donant força per remar per a una batalla que es prepara.

Per a la batalla, et posaran més cadenes i et diran que has d'executar les ordres com si fossis el millor soldat. I tu ho faràs. Si no guanyem la batalla i la nau es perd, tu i les teves cadenes s'enfonsaran amb ella.

Hauria estat millor que haguessis mort dins la mar i no t'haguéssim trobat mai –va dir amb to apagat la veu misteriosa.

–Tu vares veure quan i com em varen salvar?

–Sí, però jo no utilitzaria la paraula salvar?

–Quin dia va ésser?

–Ahir.

–No saps en quina data ens trobem?

–Fa dos anys i mig, més o menys, que som aquí i, encara que el temps per pensar em sobra, no he pensat mai a apuntar els dies per saber la data –digué amb to quasi despectiu.

Simplement volia saber la data per esbrinar quants dies havia estat nàufrag dins la mar. Sabia exactament el dia que la barca capgirà i, fins i tot, l'hora.

Em vaig adonar que havia entrat en un món que no tenia sortida fàcil i vaig acotar el cap dient-me que encara era viu. Tot seguit, li vaig demanar com em varen trobar i em digué que varen veure una fusta blanca surant a la deriva amb una cosa estranya a sobre. En aquell moment no hi havia vent i els remers vogaven a les ordres del còmit. Les veles eren plegades i els mestres velers les cosien perquè la brutal tempesta que havíem passat les havia fetes malbé. Una veu cridà des de la gàbia del pal major i els donaren l'ordre de maniobrar per recollir-me.

–Qui ets? No ets mallorquí? –vaig demanar-li.

–Sóc valencià. Era un comerciant que sempre feia la ruta de València a Sicília. Un dia, Claus de Gos atacà els nostres vaixells i quasi tothom morí. El rei tan sols ens havia deixat un vaixell d'escorta i aquest fou el primer que es va enfonsar. Després de la batalla, oficials pirates prengueren possessió dels vaixells que quedaven i acabaren d'enfonsar els que tenien molt de mal, després de buidar-lo de les mercaderies.

Durant el camí a Algèria, els pirates anaven triant qui estava ferit i qui estava sa. Sense cap contemplació anaven llençant per la borda els pobres infeliços que havien quedat mutilats o ferits per les bales o esquerdes. Jo tan sols demanava que els matessin abans de llençar-los, però l'unic que vaig rebre va ésser un cop que em va deixar al terra durant un dia.

Quan em vaig despertar, ja havien buidat la nau dels ferits i els altres estàvem fermats als pals.

Arribàrem a Algèria i ens reclogueren en els famosos banys d'Alger. Les negociacions amb els frares de l'Orde de la Mercè foren infructuoses i vaig haver de començar a fer treballs d'esclau.

A la primavera, ens portaren a aquesta galera. Som l'únic que queda dels que hi vàrem pujar aquell dia –acabà fent els tres alens.

No vaig demanar res més. No li havia vist la cara i la vaig imaginar. Evidentment, devia ésser prim com un fil de pescar i devia tenir les mans inflades i deformades. La barba li devia tapar la cara.

Arrossegant el cul, vaig tornar dins la foscor al lloc on era abans i vaig tancar els ulls. Estava esgotat i em sentia malalt. Havia de descansar i no cometre més errors. Vaig prometre que me'n sortiria tard o prest. D'ara endavant, havia de controlar el meu estat d'ànim. Havia d'ésser fort i fred. Vaig dormir estirat damunt la fusta.

El so fluix però estrident d'una campaneta de mà que remenava un capellà va treure n'Enric de la lectura. Era hora de dinar. Tenia molts llibres escampats sobre la taula i els papers del mallorquí també hi eren.

Mentre arreglava tota l'estesa, recordà un llibre d'història que havia llegit en els seus primers temps d'estudiant, gràcies al qual va saber que Algèria havia estat un país comerciant segles enrere. Cap al 1510, els espanyols hi feien contínues incursions i s'apoderaren del Penyal d'Alger.

Els habitants de la ciutat demanaren ajut als temuts corsaris de Barba-rossa. El germà major reconquerí el penyal i des d'aquell moment el port d'Alger fou seu de pirates i corsaris. De fet, tot i que encara en quedaven, el cors argelià tingué la seva esplendor el segle XVII i era una de les fonts d'ingressos més importants.

El jove universitari pensava que, des de feia segles, navegar pel Mediterrani havia estat un perill i, encara, ho era. L'economia dels països es basava en el comerç marítim i ara semblava que el saqueig marítim al Mare Nostrum començava una etapa de declivi. Potser era pel fet que els

pirates ara navegaven per tot el món i les preses més saquejades eren aquelles que venien del Nou Món i creuaven l'Atlàntic.

Sabia que l'ofici de corsari era legítim i que aquests pagaven tributs a un país.

Anglaterra era famosa pels seus corsaris que atacaven els estols espanyols que venien carregats d'Amèrica. I els espanyols, potser eren els pitjors. Entre els corsaris més temuts, n'hi havia d'Eivissa i de València.

Mentre arreplegava els papers, pensà en la sort que havia corregut en Toni Potera. Ell sabia el final, o sia, que era viu i que ara se sentia un home ple, però no sabia què li havia passat durant la seva vida que més tard li havia fet apreciar-la i estimar-la tant.

Era una sort poder aprendre de les experiències d'aquest home senzill, perquè era el símbol perfecte de la vida dura d'aquell temps.

Sortí al pati del claustre per respirar una mica d'aire fresc que el despertés un poc i que li alleugerís el cap. Mentre llegia la història del pescador, havia hagut de dissimular davant les mirades esquives dels capellans, els quals, tal volta, l'observaven per després informar la universitat del seu treball.

El carrers de l'Alguer eren plens de vida. A la tarda la gent sortia a treballar i algunes dones passejaven els fills. L'Enric s'apropà al moll de pescadors.

Les barques no hi eren. Havien sortit un altre cop per aprofitar el lapse de bon temps que el mes de novembre els havia regalat. Suposà que el mallorquí també hi devia ser i es tragué la idea de tornar-lo a veure aquella nit a la taverna.

S'assegué damunt una gran roca davant al moll i, aprofitant els raigs de sol que ja venien de ponent, tragué els fulls de la bossa.

No sé quant de temps passà. De sobte, vaig sentir un gran enrenou que em va despertar. L'escotilla s'obrí i baixaren quatre homes armats amb fuets. Mig encegat per la claror que hi entrava, vaig sentir l'atroç xiulet sibilant del fuet. Ens pegaven per treure'ns la son. Jo m'arrufava dins el meu cos. Era l'únic que ho feia. Els altres no bategaven. Rebien els cops sense moure una pipella.

Encadenats de mans i peus ens tragueren a coberta l'un darrere l'altre i ens llençaren poalades d'aigua salada. Feia calor però jo no aturava de tremolar: tenia febre.

Aviat ens davallaren als rems i ens engrillonaren amb més cadenes. Érem molts: vint bancs de tres homes a cada banda. Això feia cent vint remers esclaus.

M'assegueren a potades a la banda d'estribord al costat de fora del banc. Estava devora el passadís per on passava un pirata gran i fort amb un fuet curt a la mà i un de llarg arreplegat a la cintura.

Tots els esclaus miràvem cap a popa i davant nosaltres teníem un altre pirata assegut en una gran cadira que donava ordres a cop de tambor i amb la veu: era el còmit.

Aquest es comunicava amb un altre que era sobre l'escala que anava a parar a coberta, el qual a la vegada es comunicava amb els timoners i navegants.

Quan tots érem asseguts, donaren una ordre incomprensible per a mi, però que volia dir que havíem de vogar. Els meus veïns de banc aixecaren el gran rem i jo els seguí els moviments, tot deixant-me portar al principi. El temible pirata s'adonà i em féu tastar per primer cop el fuet a l'esquena.

Vàrem seguir així durant hores. Els remers deixaven anar un soroll estrany amb la boca cada vegada que la pala del rem s'endinsava dins l'aigua. Jo no ho feia, però acabaria fent-ho.

Al meu costat hi havia un esclau negre. Era fort i tenia unes espatlles grans com una taula. No em va mirar en cap moment. De fet, vaig estar cinc mesos al seu costat i mai no em va mirar.

Tampoc no vaig tornar a parlar amb el valencià ni vaig saber qui era fins un any més tard.

Era el darrer full que tenia de la història i el jove Enric guardà els papers i decidí passejar pels carrers estrets de l'Alguer.

Mancava poc perquè la declinació del sol arribés al seu valor més baix. Potser menys d'un mes i les tardes eren simplement una prima pinzellada del dia. Per a ell, era una llàstima que la claror del dia durés tan poc. La fredor començava a tocar el cos del jove i sentí un calfred que li posà la carn de gallina. Pensà que hauria d'haver agafat la capa abans de sortir de la catedral.

Mentre caminava pel carrer, veié un home vell que, cada tarda, encenia els fanals d'oli amb un llumí llarg que mai no s'apagava.

Els seus moviments eren lents. Carregava una escala de fusta a l'esquena que s'obria amb tres peus quan l'estirava. Aquesta l'ajudava a fer la seva tasca a un parell o tres metres de l'empedrat. Era un home vell i amb l'esquena corbada.

N'Enric es demanà quants fanals devia haver encès en la seva vida. Potser milers. I qui reparava en ell? Ningú, gairebé ningú.

Aquell home era tan sols una ànima perduda dins aquella època de conflictes i segurament la seva única voluntat era sobreviure i, amb un poc de sort, passar a l'altra vida sense massa sofriment.

La llum et donava confiança quan caminaves. La foscor era aliada dels que aguaitaven per llevar-te la bossa, amb el risc de deixar-hi la vida.

La gana i la pobresa feien que la gent, desesperada, perdés qualsevol noció d'allò que la paraula civilització significava i que pogués matar per dur alguna cosa a les boques dels petits de la família.

Malgrat tot això, calia dir que a l'Alguer no hi havia tanta delinqüència com en altres indrets de l'illa. Aquí, a les costes, la malària havia fet que la població disminuís considerablement.

Ara el poble havia de treballar molt per pagar tots els tributs que els governants i l'església requerien i n'Enric caminava lentament cap al refractari per menjar el sopar que mai no hi faltava, mentre nens del carrer corrien amb espardenyes foradades darrere alguna gavina ferida que els fes de sopar.

El jove sentí una punyida i decidí no anar a sopar i córrer a l'interior del poble. Encara no havia comprat l'espelma i necessitava la capa.

El vent havia refrescat i n'Enric es fermà la capa amb un nus que hauria estat la riota de qualsevol mariner. Tindria molta feina per a desfer-la però això ara no li importava. Seguia caminant per l'empedrat i s'aturà davant el gran campanar. A dalt es podia distingir la gran campana que normalment anunciava les misses. Però, a vegades, anunciava perills. Pensà que el metall d'aquest instrument havia servit moltes vegades per fer-ne armes. Molts de pobles de moltes illes estaven desemparats i havien de defensar-se dels atacs corsaris. Les corones del continent estaven immerses en batalles amb altres països veïns i no disposaven dels recursos suficients per donar protecció a les seves illes. O, almenys, així ho al·legaven.

Mentre rumiava, es deixà guiar per unes passes que, de manera inconscient, el portaren a la porta de la taverna. Quan empenyé la porta vella i tosca, veié que aquella nit tornava a portar tenebres de tempesta, encara que només estava en el seu començament.

Les cares tornaven a ésser les conegudes i familiars i al fons hi havia assegut en Toni Potera, el mallorquí.

El jove Enric es dirigí aviat a la taula del fons mentre intentava llevar-se la capa. Un gran foc al terra feia pujar la temperatura i, de sobte, se sentí ofegat dins aquella roba.

—Toni, que el puc convidar a beure vi?

El mallorquí assentí amb el cap i li allargà la mà mentre assenyalava una cadira que hi havia al seu costat.

El jove alçà un braç i demanà una gerra de vi amb dos gots a la tavernera.

–Com va anar la pescada ahir?

El vell mogué la mà com si aquest fos un vaixell que pren onada curta pels costats volent dir que ni molt ni poc.

El jove, aviat, encetà el que de veritat li interessava i li digué:

–És sorprenent el que m'ha deixat llegir, però no entenc per quina raó va deixar Mallorca. Allà tenia una família que estimava molt, i, pel que vaig llegir, vostè ja coneixia bé els perills que hi havia dins la mar. Tampoc no havia sentit mai que un sol mariner s'aventurés a fer un viatge tan llarg i tot sol.

El vell arreplegà un tros de paper per escriure-hi, però el jove l'aturà. De sota la capa que encara es resistia a desfermar-se, tragué el paper que havia preparat per a ell i l'hi donà.

El vell somrigué i sortí un so ofegat de la seva gargamella. Era la primera vegada que sentia el so del que podria haver estat la seva veu. L'agafà i l'ensumà. Després es posà a escriure.

La tavernera acabava de deixar la gerra del vi blanc i el jove abocava el líquid dins dos tassons. Se'l mirava tot pensant que aquella nit no havia de traspassar el límit de suc que el seu cos tolerava per no deixar-hi res que l'endemà li fes recordar el vi.

Quan el vell acabà d'escriure, aquest li passà el full i begué un gran glop de vi. El jove llegí:

Tothom m'havia advertit que no ho fes. Viure a la costa de Mallorca ja era en si un perill i anar a buscar aventures era impensable. Però jo volia tornar a Sardenya i passar-hi uns anys.

Pel que fa a navegar sol, ho havia fet moltes vegades prop de la meva costa i dominava bé l'art de la navegació.

La conversa era lenta pel fet que el vell havia d'escriure, però el jove no es cansà i la vetllada durà més d'una hora. Després, en Toni Potera li passà més fulls de la seva història i, amb cara de son, s'acomiadà del jove.

Durant la vetllada, n'Enric li havia demanat per la seva vida actual. El jove volia saber si vivia en condicions normals, encara que viure en condicions normals no volia dir viure en l'abundància, ni de molt enfora.

El vell mallorquí li explicà que era feliç amb la seva família. Vivia amb la seva filla, na Bel; el seu marit, que era pescador i amb qui pescava; i amb un nét i una néta que eren la seva alegria.

Els nens tenien vuit anys ell, i sis, ella. Ara n'esperaven un altre.

Na Bel havia estat l'única filla que havia tingut amb la seva estimada esposa, Caterina, i, per a ell, la filla va ésser la salvació quan na Caterina morí de malària.

Feia més de deu anys de la mort de l'esposa i semblava que el vell esperava el dia que s'havia de reunir amb ella. No es lamentava, tot al contrari, gaudia de les llavors que el seu amor li havia donat. Aquestes llavors eren la seva filla i els seus néts.

Tenien una petita casa sota la muralla i una barca pròpia. Eren pobres però, almenys, podien menjar i viure amb dignitat. Quan pescaven molt, canviaven el peix per blat

o d'altres aliments. Dins la misèria d'aquell temps, vivien feliços.

Era el tercer got que n'Enric se servia i mirà la llàntia de la paret. El seu llum era més potent que qualsevol espelma i decidí restar una estona més a la taverna i aprofitar la llum per llegir. Estirà els fulls nous i agafà el primer per apropar-lo més al llum.

Feia mesos que anava encadenat al banc. Feia fred i els dies eren molt curts. Era hivern i les mans es tornaven blaves i engarrotades quan vogàvem.

Durant aquests cinc o sis mesos no havia parlat amb ningú i no tenia la necessitat de fer-ho. Potser sí, al principi, però aviat vaig començar a comptar les vegades que endinsàvem la pala del rem dins l'aigua. Comptava fins a mil, i després tornava a començar.

Comptava el temps amb els rems. Sabia quan sortiria el sol per les vegades que repetia el moviment, dia rere dia i nit rere nit.

Quan el vent bufava i portava la nau amb un rumb favorable, ens deixaven descansar i moltes vegades vaig dormir corbat damunt el rem que s'havia convertit en un altre membre del meu cos.

El nen moro baixava dos cops al dia per donar-nos aigua i alguna cosa de menjar. Normalment era farina mullada i també una espècie de galeta.

El nen feia la feina sense mirar cap esclau i devora ell sempre hi anava un pirata ben armat. Vaig pensar que la vida d'aquell nin era similar a la nostra. Era esclau d'aquella galera i la seva vida es limitava a prepara el menjar i el beure dels esclaus. Els ulls mostraven la mirada d'un home vell.

Quan arribà l'hivern, també aparegueren les grans tempestes. Algunes vegades, l'aigua entrava pels forats per on sortien

els rems i ens mullàvem amb aquella aigua gelada. Fou en aquest temps quan ens portaren a terra, a terra de moros.

Entràrem dins una badia que ens duia a un gran port, abans del qual hi havia una illeta amb una fortalesa. Més tard m'adonaria que allò era Alger, la capital d'Algèria.

A partir d'aquell moment vaig tenir més cura a no desvetllar el meu origen mallorquí.

La fortalesa que havia sortit al nostre pas el dia de l'arribada, havia estat construïda per catalans, aragonesos i, sobretot, per mallorquins i menorquins. Vaig recordar les històries que els majors contaven les nits d'hivern davant un caliu que ens alliberava del fred humit de la meva illa.

De boca en boca, era una tradició contar el que havien fet uns audaços illencs uns dos-cents anys abans, quan varen acompanyar els aragonesos a conquerir les ciutats de Bugia i d'Alger, l'una ben prop de l'altra, al nord d'Algèria.

Davant la temença de l'avanç de l'imperi turc, els illencs volgueren participar en l'empresa de conquerir aquelles terres tan properes a les illes i sentir-se més segurs dels seus atacs.

Bugia ja no era la ciutat on el famós predicador i home de lletres Ramon Llull predicà i hi fou empresonat. Ara era un perill real.

Després de conquerir Alger, hi construïren la fortalesa damunt la illeta i allà la defensaren dels continus atacs dels turcs i dels corsaris. L'illa era estratègicament el més important, no en va més tard vaig saber que Alger vol dir 'illa' en àrab.

La gent de la ciutat demanà ajut al corsari Barba-rossa i aquest la recuperà anys més tard. Sí, el temut Barba-rossa que entrà a Menorca anys més tard i anihilà quasi tothom, boig de ràbia cap al rei espanyol que li havia pres Tunis. El seu nom també era recordat pels seus atacs als ports de Dénia i Alacant.

Mai no hauria pogut imaginar que la maniobra d'amarrar pogués ésser tan perfecta. El moro que ens dirigia cridava

les ordres amb exactitud: cieu a babord, vogueu a estribord, atureu! Cridava en la seva llengua i acompanyats de cops de tambor que ja coneixia a la perfecció.

Ens davallaren engrillonats com sempre i, des de feia molts mesos, vaig sentir, altre cop, la terra freda i mullada als meus peus. El fang els embrutava mentre s'endinsaven amb el meu pes. Vàrem caminar extenuats més d'una hora. Al carrer, la gent ens tirava pedres i excrements d'animals. Per a ells érem l'enemic i vaig saber que en el fons també ens temien.

Era un poble castigat per la pobresa i, també, per les guerres i les invasions. Uns lluitaven sota l'excusa de Déu, els altres, sota la d'Al·là. Tot era simplement una excusa. De fet, vaig veure oficials francesos pel carrer que passejaven amb soldats de l'Imam. Semblava que es forjava una coalició per a lluitar contra el seu enemic comú, és a dir, Espanya.

Les cames m'eren molt pesades. Cada vegada que feia una passa, sentia una punxada forta que em pujava del taló fins al costat. Aquesta quasi m'immobilitzava. No podíem aturar perquè ens pegaven amb el fullet que tantes esquenes havia vist encetar.

Davant meu caminava un home que semblava molt vell, encara que no m'atrevesc a dir quants d'anys tenia ja que la galera et feia envellir més aviat del normal. El pobre, extenuat i demacrat, va caure al terra mentre gemegava de mal i de debilitat. La seva respiració era curta i ràpida. No es podia aixecar de cap de les maneres i em vaig preocupar per ell.

Per primera vegada, tots aquells que l'envoltàvem ens vàrem mirar i sense dir res, l'agafàrem i el portàrem sense que fos necessari que el moro de fuet el fustigués fins a la mort i el llencés a un costat del carrer per no destorbar.

L'home arrossegava els peus i jo deixava les meves petjades damunt el seu rastre ininterromput.

Quan vàrem arribar a la presó, ens varen separar en grups de trenta, més o menys, i ens tancaren en una torre molt alta

que dominava tota la ciutat, encara que era difícil veure-la perquè gairebé no tenia finestres, només uns finestrons per on podies treure la mà. La resta partí cap als coneguts banys d'Alger amb l'esperança que algun familiar pagués el rescat.

Durant mesos vàrem estar tancats a dalt i em vaig proposar recuperar les forces perdudes. M'havia aprimat tant que els ossos quedaven marcats sobre l'arena que ens feia de llit. Malgrat que érem una quarta part dels remers, vaig tenir la sort de conèixer un sard i vàrem tenir l'oportunitat de parlar. Dins la torre, no ens controlaven tant i el vigilant era a fora. Supòs que les precaucions a bord havien d'ésser més estrictes que quan érem a terra.

El sard em va explicar que feia un any que era a galeres i que no ho suportava més. Volia intentar escapar com fos i tenia un pla que podia funcionar, encara que les garanties eren poques.

Havia d'ésser un motí. El problema és que ens havíem d'alliberar de les cadenes i tan sols podia ésser amb les claus dels grillons.

Durant moltes setmanes vàrem intentar idear un pla per poder aconseguir les claus, però no vàrem trobar la manera. El pirata que duia el gran clauer quasi mai no baixava, tan sols ho feia quan ens rellevàvem als rems i sempre escortat per altres membres de la tripulació fortament armats amb espases i arcabussos.

Hauríem pogut planejar atacar en el moment del canvi, però era molt arriscat: tres remers dèbils contra dos homes armats i ben preparats que no dubtarien a matar-nos a la mínima. Tot això sense comptar aquell que obria i tancava els grillons, que també tenia una pistola i una daga llarga.

A més hi havia un altre factor que calia tenir en compte: no podíem fer cap renou ni cap arma no es podia disparar. Si la resta de la tripulació se'n temés, no duraríem el que dura un llamp.

Era difícil. Havíem d'estar d'acord amb la resta dels remers i això era quasi impossible. La llei del silenci establerta entre els esclaus era pagada molt cara si es rompia.

Dos mesos després d'arribar a la galera, apressaren un galió i feren molts captius. Els rics varen ésser guardats gelosament per demanar-ne un rescat. La pobra tripulació passà a formar part de la llista de remers. Durant els primers dies, quan ploraven mentre eren tancats dins la galera, parlaren entre ells i foren severament castigats. Per donar exemple, en pujaren dos a la coberta i els tallaren la llengua. Un d'ells morí dessagnat.

Al final decidírem que esperaríem. Sabíem que algunes vegades, els pirates abaixaven la guàrdia, especialment després d'una batalla, quan hi havia molts de ferits i la resta estava esgotada.

La vida a la torre era pitjor que la galera, llevat de l'esforç de remar. Allà m'hi sentia més esclau encara. Era impossible sortir. Era impensable escapar. Només em quedava esperar.

El dia començà a allargar-se i la ciutat era més alegre. Ho sentia des del finestró que em separava del món. Pressentia que aviat ens tornarien a la galera.

Un matí, abans que sortís el sol, entraren i ens amarraren fort. Vàrem tornar a fer el camí que ens duia al port i, altre cop, ens apedregaren mentre creuàvem la ciutat.

Tornar als maltractaments físics, a la penúria, a l'extenuació va ésser pitjor del que em pensava. Aquell temps a la torre m'havia fet flaquejar encara més i la impotència de no poder fer res per alliberar-me em turmentava. Havia parlat poc a la torre, però ara l'absència absoluta de poder expressar-me m'atabalava. Encara no ho sabia, però em faltava poc per no poder parlar mai més.

Tan aviat com ens vàrem trobar dins la mar, un estol de galeres s'arreplegà i totes ens dirigíem cap a tramuntana. Tot era molt clar: anàvem en una missió cap alguna ciutat de les illes o de la península.

Al cap de cinc dies, ens donaren molt de menjar. Després ens deixaren descansar. Se'n preparava una de bona. El fet que ens tractassin tan bé volia dir que necessitaven les nostres forces per a una gran batalla.

Una nit, quan era tancat a l'interior per descansar, sentírem molt tragí de canons i municions i aviat ens amarraren als rems amb més cadenes que mai. Ens feren el sermó que la nostra vida no valia res si no remàvem com mai.

Quan va despuntar l'alba, vaig veure que des de l'horitzó s'apropaven moltes veles blanques. Eren veles cristianes.

Vaig suposar que la missió d'atacar alguna ciutat havia fracassat i que un estol de soldats del rei ens esperaven.

Per un instant, vaig pensar que el nostre error era fer el que ens deien. Remar donava agilitat a la galera, tan important durant la batalla. Si tots ens plantàssim, la galera seria presa fàcil per a les naus espanyoles. Potser, molts remers hi moriríem, perquè érem qui més rebíem quan una bala de canó feia que la fusta del buc rompés estelles que volaven com fletxes i ganivets. Però valia la pena intentar-ho.

Començà la batalla. Les maniobres se succeïen l'una darrere l'altra a la perfecció. Les galeres dels pirates, que eren més ràpides anaven encerclant les altres, que confiaven massa en el vent i havien de navegar segons els designis d'aquest.

A poc a poc, veia com els vaixells espanyols rompien pals i veles. Semblaven una joguina. Em vaig sentir impotent. No podia fer res, ni tan sols cridar als meus companys que no remassin. Hi havia moltes galeres pirates i el fet que només una d'elles s'aturàs no hauria canviat les coses. El càstig que ens haurien imposat seria la mort. Per primer cop, vaig desitjar la mort, però jo no era ningú per decidir la mort dels altres remers i, com un esclau, vaig executar totes les ordres.

Els galions espanyols no tingueren més remei que posar popa al vent i escapar amb un vent favorable, amb moltes avaries.

Els pirates cridaren alegres quan varen veure que fugien. Ens donaren l'ordre d'aturar i em vaig tapar la cara amb les mans. Una oportunitat de tornar a ésser lliure s'havia esfumat. El vent que s'emportava els galions espanyols també s'endugué la meva esperança.

El saqueig que va venir després durà tres dies. No sabia ben bé quina era aquesta ciutat, tan sols sé que era espanyola perquè els captius que embarcaren parlaven castellà. La majoria eren molt joves. Nins i nines de poca edat que valien molt per demanar-ne un rescat. A les nits ploraven.

Em convertia en un home sense ànima. Les desgràcies dels altres m'afectaven menys i menys, tan sols pensava en la meva. No podia més. Les cadenes pitjaven el meu cor i necessitava parlar amb el sard.

Una nit, vaig atrevir-me a parlar. Ens dirigíem a una base pirata per deixar els joves segrestats i érem dins la bodega obscura on em vaig despertar per primer cop després del meu naufragi. Una veu coneguda em digué:

–Tingues paciència, mallorquí. Des dels rems t'observe i dins els teus ulls hi veig molt d'odi. No sentis odi. Ens ha tocat viure temps dolents.

Era el mateix valencià que m'havia parlat ara feia quasi un any. Encara no sabia qui era.

–Hem de trobar una manera d'apoderar-nos de la nau –vaig dir impacient.

–La impaciència és el teu enemic, més que els pirates.

–Té raó –cridà una altra veu coneguda dins la foscor.

Era el sard.

–Calleu, no crideu tant o ja sabeu què ens passarà –digué alarmat el valencià quan veié que érem tres dins la conversa.

–Hem d'aconseguir estelles –vaig dir–. Les podem ocultar sota el banc dels rems. Si aconseguim encaixonar-les bé, mai no les trobaran. Ens serviran de ganivets en el moment oportú.

–I quin serà aquest moment? –Tornava a ésser el valencià qui demanava.

–Només pot ésser quan ens toqui seure junts i quan els pirates estiguin distrets de debò. No ho sé, això ja ho veurem. Valencià, abans he de saber qui ets, mai no he aconseguit esbrinar-ho.

–No ho has aconseguit perquè jo mai no he parlat des d'aquell dia dins la foscor, però jo sí que sé qui sou vosaltres dos. Era amb vosaltres a la torre.

–És increïble! Com és que mai no ens vares dir res si entenies tot el que dèiem.

–Perquè parlar a la torre només ens hauria fet estar ansiosos i el pla era ridícul.

–I què t'ha fet canviar d'opinió? –vaig demanar-li.

–No puc més. Crec que un dia d'aquests cauré extenuat i em moriré.

–Hem de tenir esperança i aguantar! –exclamà el sard.

–Tens raó. Ho hem d'intentar abans de morir de cansament o de mala alimentació.

–Com et podem reconèixer? –vaig demanar-li.

–Ja em coneixeu. Sóc l'home major que va caure cansat al terra quan ens portaven a la torre.

Va ésser una gran sorpresa per a mi saber que havia tingut el valencià al meu costat durant molt de temps i que mai no havíem parlat. Al principi, em va preocupar el seu estat físic tan decrèpit, però després vaig pensar que almenys érem tres que ens podíem organitzar.

Vaig acabar d'explicar-los el meu pla que consistia a preparar estelles amb punta i amagar-les sota tots els bancs. Això ens podria costar mesos. Després havia d'arribar el més difícil. Hi havia d'haver la coincidència que els tres ens asseguéssim junts i que la tripulació de la galera no estàs en alerta. Els vaig dir que podien passar mesos i mesos perquè les condicions fossin propícies.

A partir d'ara teníem un objectiu i aquest ens ajudaria a viure i a no defallir. No parlaríem massa de l'assumpte per no aixecar sospites, però a vegades era inevitable i ens explicàvem amb detall on havíem deixat les estelles preparades. Sempre comptàvem els bancs de remar de popa a proa i dins el nostre cervell teníem un mapa memoritzat. Les estelles eren petites i quedaven totalment ocultes.

El moment d'actuar el decidiria jo amb un senyal convingut. El sard i jo, que érem més joves i forts, ens encarregaríem dels pirates armats. El valencià havia de preocupar-se d'aquell que portava les claus. Tot havia de fer-se en el màxim silenci. La ganivetada, o millor, l'estellada havia d'ésser al cor i neta i tots tres alhora, just en el moment que ens canviaven per un altre remer.

Mentre navegàvem, batallàvem i saquejàvem, nosaltres només pensàvem en el nostre pla. El valencià tenia una mirada més viva que abans encara que no semblàs més jove.

Un matí ens dugueren a coberta. Mai no ho havien fet abans i això m'estranyà. Per primera vegada, vaig veure el capità de la nau, conegut com Clau de Gos. Ben engrillonats, ens formaren l'un devora l'altre. Des del pont, el capità ens mirava. Era petit però fornit i vestia amb teles de les millors.

Un oficial començà a parlar. Tan sols va dir:

–Que faci una passa aquell que ahir va parlar!

El cor se'm va glaçar. Ens havien sentit.

–No ho tornaré a dir. Que faci una passa –va repetir tot cridant.

Ningú no va sortir.

Tres pirates, sota les ordres de l'oficial, agafaren per les cadenes quatre esclaus i els tiraren a coberta.

De sobte, vaig sentir que la mar m'engolia i que no podia respirar. Tots els meus plans se n'anaven en orris. Entre els quatre hi havia el sard i el valencià. Si un d'ells moria, i

el valencià en tenia moltes de possibilitats si era castigat, el nostre pla fracassaria.

En pocs segons vaig fer una passa.

Aquí no vull recordar el sofriment que allò em dugué. Em varen tallar la llengua. Durant les nits, i quaranta anys més tard, encara ho somio i ho visc com si m'ho fessin un altre cop. El que més em destorba la ment és recordar les tenalles amb les qual m'estiraren la llengua per tal que no la pogués moure. Record que vaig tancar els ulls just abans de sentir la fulla metàl·lica sobre la llengua.

N'Enric quedà astorat quan arribà a aquest punt. S'aferrà fort a la taula i el cos li tremolà. La tavernera s'hi apropà i li demanà:

–Que es troba bé, senyor?

El jove no contestà. S'aixecà i pagà.

Aquella nit no tornava cap a la cel·la amb l'ansietat del dia anterior. Les passes eren lentes i quasi arrossegava els peus. Pensà que la història d'en Joan Potera era només una de les mil històries horribles que havien succeït i que encara succeïen. Donà voltes al fet que gent senzilla hagués de sofrir tant i, per molt que s'hi capficava, no ho entenia.

La malària, tan odiada a Sardenya, no era tan corrompuda com la història que aquella època estava creant. Encara el destorbava més saber que dins l'horitzó del futur no semblava que les coses encara anessin a canviar.

Una ràfega de vent gelat l'avisà que la tempesta ja era molt pròxima. Intentà fermar-se la capa però quan va retornar de les seves abstraccions, s'adonà que no la portava a sobre. L'havia deixada a la taverna. Era a mig camí i pensà que de totes maneres la taverna seria tancada perquè ell havia estat l'últim que n'havia sortit. Al matí, l'aniria a buscar.

El matí

L'aire que corria pels passadissos del claustre semblava viu. Es queixava com el gat que miola per defensar-se. Els petits finestrons colpejaven contínuament i els xiprers s'encorbaven fent un gran esforç per tornar a mirar el cel.

Una gran tempesta de tramuntana havia arribat amb tota la seva força durant la matinada. L'oratge fresc que n'Enric havia sentit la nit anterior sobre el seu cos s'havia tornat un ferotge tità que, malhumorat, volia fer mal.

El jove pensà que aquesta tempesta podria ésser com aquella que va fer naufragar el mallorquí quan només tenia uns vint anys.

Aquell matí, n'Enric estava desconcertat. Havia tingut malsons. El llitet on dormia semblava una barca castigada per onades tenebroses. Es movia de banda a banda com si el llit el volgués llençar. Dins el malson, el jove mirava les onades amb molta temença, i, a vegades, una cara gegant d'algun pirata malvat es guaitava darrere les parets d'aigua i somreia malèficament abans de bufar i enviar-li tant d'aire que les ones no ho suportaven i es desplomaven sobre la coberta de la barca, ho inundaven tot i feien que ell surés a sobre, tan sols podent-se aferrar al timó amb les mans.

Aquell matí no volia anar a fer els seus estudis a la biblioteca i no hi anà. També era el dia que s'havia de rentar, però la fredor de la tempesta el desencoratjà. Sortí directe

cap a la taverna per anar a buscar la capa que hi havia oblidat la nit anterior.

Els carrers eren buits i l'aigua i el vent castigaven el seu cos com si rebés pedrades. Recordà la història d'en Toni Potera quan narrava l'episodi d'Alger on la gent apedregava els esclaus de les galeres.

Era estrany el fet que dues ciutats tan semblants de nom com Alger i l'Alguer fossin les dues cares d'una moneda per al mallorquí.

Alger havia estat el lloc on el mallorquí havia passat les penúries més grans fins aleshores. Un lloc on mories per moltes raons, entre elles la de no veure cap llum d'esperança. Per altra banda, l'Alguer havia estat el cel. Aquí havia viscut, havia treballat i havia tirat una vida endavant amb la seva família. Era el lloc on volia acabar la seva existència envoltat dels que més l'estimaven i a qui ell més estimava, encara que la seva dona ja no hi fos.

La paraula *Alger* provenia del turc i volia dir 'illa', es referia a l'illa on hi havia la fortalesa. *Alguer*, en canvi, provenia del vocable llatí *alquerium* i s'havia catalanitzat. Va ésser anomenat així des del segle XII quan la família aristòcrata Doria de Gènova hi va aixecar una fortalesa. L'anomenaren així per la quantitat d'alga que hi havia a la costa.

Mentre divagava en la qüestió que les dues ciutats s'assemblessin tant en nom i tan poc en la resta, arribà altre cop a la taverna.

Aquesta vegada fou més ràpid a obrir i a tancar la porta perquè sabia que en pocs segons el vent gelat irrompria a dintre.

La tavernera tenia la capa devora el mostrador. L'esperava.

Es dirigí cap a ella i tingueren una petita conversa. N'Enric li explicà qui era i què feia a l'Alguer després d'una estona. La senyora, que era ampla com una taula, emanava amor maternal. N'Enric pensà que ella devia ésser en realitat un llibre d'experiències molt gruixut. De segur que molta gent li havia contat les seves fortunes i desgràcies durant tot el temps que ella havia estat tavernera. De fet, durant aquesta conversa, el jove va saber que la taverna tenia més de quaranta anys i que havia nascut allà.

N'Enric li demanà pel mallorquí.

–Recorda vostè quan va arribar en Toni Potera a l'Alguer?

–Quan va arribar..., és gairebé impossible. Jo era molt petita i ell i la seva dona ja hi vivien. El que sí que recordo és la seva dona, na Caterina. Era la dona més bella que es passejava. Tot i això, era senzilla com qualsevol dona de mariner.

Mai ningú no va saber d'on venia aquesta senyora, però el que sí que sé és que era una senyora. Tenia educació i sabia llegir i escriure. Tinc clar que no era mallorquina perquè no en tenia l'accent. Pel que fa a en Toni no ho puc dir ni desdir perquè mai no l'hem pogut sentir parlar.

Malgrat semblar de bona família, na Caterina treballava com les altres peixateres i ajudava molt la comunitat. Recordo una vegada que va escriure una carta a la cort en què demanava que ens enviessin un metge a la ciutat. I així ho feren. Però d'això fa molts anys. Tants d'anys que el metge és quasi tan vell com aquesta illa.

–De veritat que no saben d'on venien? És molt estrany tot això –digué el jove mentre bevia un got de llet calenta que la tavernera li havia preparat sense demanar-li si en volia.

Molts de pescadors entraven i s'asseien a les taules. La senyora tenia feina i el jove s'assegué a la taula d'en Toni Potera per llegir. Tragué els fulls que encara no havia llegit:

Era una altra vegada hivern i tornàvem a ésser a Alger. Tancats un altre cop dins la torre, però aquesta vegada sense els meus companys, el sard i el valencià.

Un pirata vell em va curar el tros de llengua que em quedava. Feia una pasta rara amb pols d'herbes, aquesta tornava espessa i me la posava dins la boca. El seu gust era terrible però ell em deia que havia d'aguantar. Crec que això va evitar que la ferida s'infectàs. Després vaig tenir febre i el nen de l'aigua també em va cuidar. Em portava menjar líquid.

Les dues setmanes que vaig estar sol recuperant-me del tall varen ésser molt angoixoses, però també m'ensenyà que no tots els moros eren monstres sense compassió.

Després de perdre la llengua, em vaig sentir molt enfonsat. Sovint em demanava si allò no era un senyal que hauria d'acabar els meus dies tancat dins la galera i remant. Remant fins a la mort. No em feia a la idea de no poder tornar a parlar, de no tornar a sentir la meva veu o del fet que em sentissin.

Alguna vegada vaig intentar parlar, però tan sols en sortien uns gemecs incomprensibles per a qualsevol. Vaig pensar que podria fer un codi de paraules soltes com «sí, no, m'agrada» i d'altres molt bàsiques, fent renous diferents amb la gola. Això era possible a terra i amb gent del meu voltant, però no a la galera.

Els mesos d'hivern foren molt crus. El fred tallava com un ganivet i per primera vegada volia tornar a la galera. Sortir de la torre era el primer pas per poder executar els plans.

Pel que fa al sard i al valencià tot anava com havíem quedat la nit anterior a la meva amputació.

No poguérem actuar abans de l'hivern per moltes raons. Per exemple, només vàrem seure plegats una vegada i jo estava encara molt dèbil.

Una nit, dos mesos després d'ésser mut, mentre descansàvem dins la foscor de la galera, una mà em va tocar l'espatlla. Amb un xiuxiueig quasi imperceptible em digué:

—Recorda que has d'ésser pacient. Seguirem amb el nostre pla.

Vaig reconèixer la veu del valencià.

No sé ben bé quin mes era, però supòs que era març o abril quan tornàvem a estar asseguts als bancs amb el grans rems a les nostres mans. Feia quasi dos anys des que havia naufragat.

Vaig mirar al meu voltant i no hi vaig veure el sard. Això era un trastorn als plans perquè volia dir que formava part de l'altre torn i, per tant, només ens veuríem en el moment del canvi.

La rutina dels saquejos, de les batalles, de les tempestes i de les calmades tornaren a omplir els meus dies.

Un matí va despertar amb una calitja d'estiu. L'horitzó no es veia. No tenia idea d'on érem. Vaig mirar a través de la fogonadura per on sortia el rem i vaig sentir alegria.

Un petit ocell hi reposava i cantava. Era estrany però era una cadernera. La cadernera em portà records de la meva germana Bel i de la meva mare. Quan érem nins xiulàvem el seu cant quan estàvem tristos. Dins el meu cor vaig sentir que el dia de l'alliberació s'apropava.

Havia de fer alguna cosa perquè ens trobàssim els tres en el mateix grup. Jo podia aguantar dos torns seguits, però que el valencià ho suportés no era tan fàcil. Es mostrava vell i se'l veia cansat. El rem era més i més feixuc cada dia.

Les ganes de morir lliure eren més fortes que qualsevol altra cosa i el valencià aguantà. Hauria estat més fàcil que el sard hagués fet el doble torn però ens era impossible comunicar-nos amb ell.

Dins l'ara estimada foscor de la galera, que ens servia de lloc per intercanviar informació, el valencià em digué que ho faria. No va ésser necessari que jo li digués res. El valencià era una persona extremadament intel·ligent i que veia les coses més que ningú altre.

Dos dies més tard tots tres érem al mateix torn.

En principi vaig pensar que voler fer dos torns podria aixecar sospites, però vàrem aprofitar un torn on el vent havia empès la nau i la força dels nostres braços no fou requerida tot el temps.

No era estrany voler restar als rems. La brutícia de l'habitacle on ens ficaven per descansar feia que el lloc tingués una olor insuportable. Els esclaus hi feien totes les seves feines i quan un estava malalt o moribund hi escopia un líquid groguenc i espès. La seva olor era el pitjor, més que el de l'orina dels homes i de les rates.

Els pirates ho sabien bé perquè quan anaven a buscar-nos es tapaven el nas amb un mocador.

No sé quants dies passaren des del moment en què el sard ja compartia els rems amb nosaltres, potser una setmana, potser dues. Era estiu i la calor ens feia suar a les tres remades.

El nen del cullerot, que s'havia fet més gran des del primer dia que el vaig veure, seguia fent la seva tasca i, a vegades, m'oferia més aigua que als altres. Tenia certa estimació cap a mi. Potser era llàstima pel càstig cruel que havia sofert.

Tot feia semblar que era un dia normal fins que vàrem arribar als bancs dels rems. Una picor que m'arribà al cor em va fer estrènyer el puny quan vaig veure que tots tres ens assèiem junts. A més, la nit anterior ens havien donat molt menjar i molta aigua. Una batalla s'apropava.

El nen de l'aigua estirava la mà quan el so d'una bala de canó l'espantà i el cullerot caigué sobre la fusta de la galera. Els crits d'alarma esclataren i sentírem la gent córrer per sobre

la coberta. El canons es col·locaven per contestar l'atac d'un vaixell desconegut.

El cor s'oprimí més i més. No per mor de la batalla, a les quals feia temps que m'havia acostumat, era perquè pressentia que el dia decisiu on moriríem o ens salvaríem havia arribat.

La bala del canó havia fet mal a la galera i a molts de pirates. Se sentien crits des de coberta. Els crits de la mort que tantes vegades havia escoltat en aquells darrers anys.

Aviat ens donaren ordres per maniobrar la nau. Malgrat la quantitat de cadenes que portàvem, tots vogàrem com si fóssim la millor part d'aquell exèrcit.

La batalla durà quatre hores i un altre cop vàrem vèncer. El capità Claus de Gos era un gran capità i sabia el que es feia.

Pel forat de babord vaig observar com un galió espanyol estava ferit de mort. Totalment desarborat i amb una escora exagerada, vaig veure que no tardaria molt de temps a enfonsar-se. Era tan clar, que la galera no s'hi apropà per fer-ne captius. Hauria estat perillós apropar-s'hi mentre s'enfonsava.

El relleu havia arribat i els remers que sortíem estàvem esgotats, tots menys nosaltres tres. Abans d'arribar al nostre banc, vaig fer un senyal als meus companys i traguérem les estelles amagades a sota. Ens les col·locàrem sota el palmell i el braç, com aquell que vol amagar una carta.

Ens desferen els grillons confiats de la nostra extenuació. Ara teníem una certa llibertat de moviments. Podíem estirar les mans i podíem caminar amb dificultat.

Jo anava el primer, després el sard i en darrer lloc el valencià. Quan vaig veure que tots tres érem a l'altura dels nostres objectius, vaig moure el cap amunt i avall. Era el senyal.

Amb tota la meva força, vaig clavar l'estella al cor del primer pirata i aquest caigué al terra sec. Quedà mort a l'instant.

El sard fallà en sincronització. S'enredà un segon, aquest retard donà temps al segon pirata a girar-se cap a mi. No va tenir temps de dir res, perquè l'estella del sard li havia travessat el cor des de l'esquena.

Aviat ens precipitàrem cap al que portava els grillons. El valencià l'havia ferit, però no era una punxada neta i aquest era viu i intentava cridar. El valencià, sobre ell, li tapava la boca amb la mà, que sagnava copiosament a causa de les mossegades que rebia, però el valencià aguantà fins que el sard envoltà el coll del pirata amb la cadena que fermava els seus braços.

Després que el pirata fes el darrer alè, vaig sentir un silenci absolut. Mai no havia sentit aquell silenci dins la galera. Em vaig espantar i vaig sentir un tremolor que estirà tots els pèls del meu braç com si tinguessin vida pròpia.

El valencià es posava el dit mestre davant la boca per indicar a la resta d'esclaus que no fessin gens de renou, però en aquest moment vaig sentir que algú davallava les escales que duien de coberta a l'interior on érem els remers.

La distància era gran des del lloc on érem fins a l'entrada. Estàvem perduts. No hi podíem fer res. El còmit que donava les ordres quan vogàvem baixava i aviat alertaria tots els pirates. Havíem fracassat en el nostre intent.

El còmit arribà com si res no hagués passat i s'assegué al seu lloc sense fixar-se en res. Era qüestió de segons fins que se n'adonés.

Aixecà el cap i amb un moviment de celles ens féu veure que havia vist que alguna cosa anormal succeïa. Estava a punt de cridar i donar l'alarma, però un gran poal de fusta s'estavellà sobre el seu cap i aquest caigué a terra estormeiat.

La figura del nen del cullerot aparegué mentre aquell es desplomava. Ens havia salvat i el vaig saludar tot abaixant el cap.

El valencià i el sard desfeien les cadenes de tots els remers. Els dos torns ens trobàvem allà. El problema és que només teníem dues espases, una daga i tres arcabussos.

Va ésser impressionant la compenetració entre tots nosaltres. No havíem parlat mai, però ens organitzàrem aviat.

Entre nosaltres hi havia soldats que havien estat presos en altres atacs i batalles i sabien bé l'art de la guerra i el sard, el valencià i jo passàrem a un segon pla.

El pla consistia a dominar la galera de popa a proa. A la roda del timó a popa només hi havia un oficial i un timoner. El problema era arribar-hi.

El valencià va aparèixer amb les robes dels pirates morts i les donà als soldats captius. Tot ho havíem de fer aviat perquè el canvi de torn durava massa.

Les robes eren tacades de sang però això no hi feia res perquè hi havia hagut una batalla i un rierol de sang corria per coberta.

Un dels nostres tragué el cap i ens digué que la majoria de la tripulació era a la banda de babord i observaven com s'enfonsava el seu enemic. Era el moment.

Els homes reptaren per la banda d'estribord amb les grans espases a la mà. El timoner i l'oficial de popa també observaven la seva victòria. Del galió, homes plens de foc botaven a la mar desconsolats i cridant de mal. Era esgarrifós.

Els dos pirates de popa no se'n temeren de res, perquè les grans espases els donaren mort aviat. El petit gemec d'aquests fou engolit pels trons del galió. El foc havia arribat a les municions i la pólvora esclatava i feia que el vaixell s'enfonsés encara més aviat. Ara tan sols es veia el castell de popa.

Aviat sortírem vint homes més. Anàvem armats amb el que podíem.

Dirigits per un dels soldats captius, vàrem atacar en silenci els pirates que miraven les restes de la batalla. D'una

envestida, vàrem desfer-nos-en de la majoria, tot aprofitant la seva sorpresa. Però no de tots.

Els pocs que varen aguantar desembeinaren les espases i algun d'ells disparà. No varen durar molt, encara que també hi havia esclaus ajaguts a coberta.

Ara tota la tripulació dels pirates sabia què passava, però nosaltres ens havíem fet forts a la meitat de popa. Més a proa, hi havia la figura del capità, en recordava la seva cara. Vaig pensar que havia estat una llàstima que el capità no s'hagués trobat entre el grup dels primers que varen ésser atacats. De ben segur això era un greu problema perquè aquest home sabia bé el seu ofici.

Els pirates es feren forts a la part de proa. Tenien moltes armes de foc i nosaltres poc podíem fer contra aquells homes tan preparats i amb un home calculador que els dirigia a la perfecció.

Va passar mitja hora i nosaltres ja no teníem ni bales ni pólvora per a les poques pistoles que havíem pres als pirates morts. En canvi, les seves bales no aturaven de xiular per sobre del nostre cap i molts del captius que intentaven refugiar-se moriren en l'intent.

Em sentia desesperat. L'única solució era un atac cos a cos, però això era un suïcidi. Tan sols hauríem pogut recórrer tres passes abans que ens perforassin el cos amb els projectils.

Vaig mirar la banda de babord i vaig pensar en els pobres infeliços que s'ofegaven dins l'aigua. Sabia què era sentir-se sol i desemparat dins la mar, sense res on agafar-se. La popa del galió encara no s'havia enfonsat i vaig veure que un home uniformat hi caminava per sobre. Estava molt enfeinat.

No entenia què feia. Per què no intentava salvar-se? De sobte vaig veure que movia un canó de popa i apuntava cap a la galera. Vàrem ésser afortunats, perquè aquell oficial, que resultà ésser el capità, va llençar una canonada que tombà

el pal de la galera, amb tanta fortuna que caigué amb tot el seu aparell damunt els pirates.

En aquell instant, saltàrem cap a proa. Era l'única oportunitat que teníem. En un tres i no res, ens llençàrem contra la resta de la tripulació que ens havia esclavitzat i dominàrem la galera.

Després vàrem buscar el capità i el trobàrem esclafat sota el pal major del seu vaixell. El capità del galió, al final, l'havia vençut.

Durant les següents hores, uns es dedicaren a posar els grillons, que tant de temps ens havien acompanyat, als pirates que no havien mort. Els altres vàrem arriar bots per anar al rescat dels espanyols.

El sard havia estat al meu costat tot el temps. En canvi, no havia tornat a veure el valencià des que sortírem a coberta. El vaig buscar i el vaig trobar. Lliures de cadenes, ens abraçàrem.

Després de la batalla i el motí, just fèiem una tripulació reduïda per a poder governar la nau. Només quedàvem cinquanta-quatre esclaus, quinze pirates i deu espanyols, comptant el capità.

El capità agafà el manament i donà el rumb al pilot. Ens dirigíem a l'illa de Malta per demanar ajut a l'Orde de l'Hospital, la qual feia uns segles que vivia allà i la defensava. L'Orde de Malta era famosa, perquè encara que eren religiosos, com a militars eren dels més temuts i sempre havien defensat l'illa dels atacs dels corsaris. Ningú mai no va poder conquerir-la.

A la nit vaig apropar-me al timoner. El poc pedaç que quedava al pal de messana empenyia la nau lentament. Amb senyes li vaig demanar que em deixés portar la nau.

Sota les estrelles vaig sentir la nau a les meves mans. Vaig alçar el cap i vaig plorar. Dos anys abans em trobava navegant amb el meu llaüt ansiós per conèixer gent i llocs nous. Ara

tornava a ser lliure. Mai no m'hauria pensat que hauria de passar dos anys dins una galera de pirates algerians. Era el moment de mirar endavant i començar una nova vida.

Dos cops secs damunt la taula tragueren el jove de la lectura. N'Enric aixecà el cap i veié que davant seu hi havia en Toni Potera.

Tardà uns instants a reaccionar. L'home que es resistí a morir com a esclau i que lluità fins al final era allà.

Ara el veia vell i encorbat, però se l'imaginava quaranta anys enrere: fort i de mirada profunda.

El mallorquí li féu un gest amb la mà que volia dir que anés amb ell. El jove el seguí.

Sortiren de la taverna i el temporal no havia amainat gens. El jove es tapà amb els seus braços i el vell li passà la capa.

Junts, caminaren per l'empedrat banyat d'aigua salada i dolça.

En pocs minuts arribaren a una casa petita amb les parets fosques. El vell gesticulà tot mostrant-li l'entrada. Obriren la porta i, per un passadís estret, passaren dins un menjador petit al centre de la casa. El foc que hi havia donava molta calor i el jove sentí la calidesa de la casa. Davant el foc hi havia una taula rectangular molt tosca però també càlida, amb una olla al damunt que emanava un fum amb molt bona olor de peix cuit. La família d'en Toni Potera envoltava la taula: un nen i una nena, un home i una dona que, amb una bona panxa, era bella com una alba d'estiu.

El mallorquí el féu seure i la resta de la família el saludà. N'Enric va entendre aviat que allò era una invitació a dinar i se sentí molt agraït.

N'Enric Descamps xuclava la sopa amb ganes. Quan s'apropava la cullera al nas, el fum calent del brou li pujava per les fosses nasals i feien que aquestes fossin humides. Era deliciós, però encara era més deliciós compartir taula amb aquella família de pescadors.

No parlaven massa ni tampoc els rosegava la curiositat de qui era aquell convidat, perquè feren molt poques preguntes al jove. Tot i això, l'ambient era d'una llar càlida feta amb les pròpies mans d'aquells que l'habitaven.

En una de les parets del menjador hi havia penjat un retrat d'una senyora molt bella. Els cabells llisos recollits al darrere mostraven un coll delicat i d'unes línies perfectes.

El mallorquí l'assenyalà. Havia descobert que el jove el mirava. Tot seguit, el vell es pegà tres cops al pit amb el palmell de la mà dreta, tot volent dir que era seva.

N'Enric assentí amb el cap i va demanar retòricament si aquella senyora era Caterina. El vell mogué el cap afirmativament i somrigué.

Era clar que el vell encara estava enamorat de la seva dona tot i que ja no hi era. El jove es demanava si veritablement un home podia estar tan enamorat. Ell mai no havia experimentat aquest sentiment i pensà que seria molt afortunat si algun dia trobés la dona que l'omplís de tanta joia. La mateixa joia que traspuava el vell.

Na Bel, que era una còpia quasi perfecta de sa mare, li explicà que la seva mare provenia d'una família burgesa siciliana i havia estat educada per un mestre de la família. L'havia ensenyat a escriure i a llegir i ara na Bel feia el mateix amb els seus fills.

–Si volen, jo podria passar-los lectures. Tinc uns quants llibres –va oferir de tot cor n'Enric.

–Li estaríem molt agraïts. Estic cansada de llegir sempre els mateixos. Gairebé me'ls sé de memòria i ara, que estic en les darreries, em costa molt de moure'm i he d'estar asseguda molt sovint. Sento un mal terrible a la panxa quan aquest d'aquí dintre es mou.

En havent dinat, els nens llegiren a n'Enric un passatge de Ramon Llull, exactament del *Llibre de les Bèsties*, i l'universitari quedà meravellat de la bona dicció que tenien els menuts.

El pare de les criatures, bastants anys major que la seva dona, es deia Rafel i no parlava massa, però escoltava i seguia atentament la conversa. Semblava persona de bon cor i molt feinera. No deixava que la seva dona fes les tasques dures i l'obligava a seure, mentre la mirava de reüll.

N'Enric sentí el so de les campanes. Eren les quatre i s'havia d'afanyar. Aquell dia no havia anat a la biblioteca i els capellans ho trobarien estrany. S'acomiadà de la família d'en Toni Potera i prometé tornar amb els llibres. El vell l'acompanyà fins a la porta.

Quan eren al llindar, el jove demanà si arribaren a Malta. El vell mogué el cap i afirmà tot donant-li un altre manat de fulls plens de lletres escrites per la seva mà.

El jove corregué i encara trobà el bibliotecari dins el seu silenci perpetu. S'assegué i intentà recollir informació, però

no pogué. Trobà un llibre que parlava de l'Orde de Malta i no pogué reprimir-se. L'agafà i el llegí.

Sabia que la propera etapa de la història d'en Toni Potera era a Malta i volia tenir-ne informació.

Malta era una illa molt petita situada a poca distància al sud de Sicília. Des de 1530 era el lloc on s'establí l'Orde de l'Hospital. Aquest orde havia nascut el 1020, quan el califa d'Egipte donà permís a mercaders d'Amalfi i Salerm per construir un hospital a Jerusalem. Aquest hospital havia d'atendre els pelegrins que viatjaven fins a Terra Santa per a visitar el lloc on va néixer Crist. Lentament, els monjos de l'hospital començaren a donar escorta als pelegrins per les perilloses terres de Síria i, al final, es convertiren en un orde religiós i militar.

El moviment islàmic anava guanyant terreny i al cap d'uns segles, l'orde es veié obligat a deixar Jerusalem. Aquí començà un periple d'anar d'un lloc a un altre. Primer s'instal·laren a Xipre, però també en foren expulsats. Després anaren a Rodes i un altre cop els musulmans els tragueren després d'un setge de sis mesos. Els cavallers anaren a Itàlia fins que, al final, els concediren un lloguer de l'illa de Malta. A partir d'aquí foren coneguts també com l'Orde de Malta.

El maig de 1565 una flota turca de 138 galeres s'apropà a l'illa i 38.000 homes hi desembarcaren, tots aquests comandats pel temible Dragut, que en àrab volia dir Orelles Llargues.

El jove Enric s'aturà i pensà en el nom de Dragut. Recordà que aquest pirata havia atacat un poble al nord de Mallorca el 1550. Un poble que no tenia exèrcit i que s'hagué de defensar i organitzar-se sobre la marxa. Encara que

semblés increïble, aquell poble l'expulsà del seu territori, tot i que aquest pirata hi havia arribat amb moltes galeres. Potser el poble que va vèncer Dragut era el poble d'en Toni Potera.

Seguí immers en la seva lectura i va saber que en el setge de Malta hi moriren nou mil homes, dels quals dos-cents noranta eren cavallers. Al final, els maltesos aguantaren l'atac dels turcs i aquests deixaren l'illa. El temible Dragut també hi havia perdut la vida.

La fosca aviat entrà pels finestrons mentre ofegava la poca claror i féu impossible romandre-hi. El bibliotecari desava el seu escriptori i el jove sortí mentre se n'acomiadava amb un gest tímid.

Es dirigí aviat a la seva cel·la i encengué l'espelma que havia comprat el dia anterior. La flama enllumenava amb molta força gran part del petit dormitori. Tan sols el fred intens que sortia de les parets humides de la cel·la destemperava el cos del jove. Agafà la capa i s'envoltà el cos amb ella. Després tragué la història del mallorquí. Assegut sobre el llit i amb l'espelma a pocs pams de la cara començà a llegir.

En un dia, poguérem destriar la línia de la costa i el cor em va fer una volta. Aviat podria trepitjar terra sense haver d'arrossegar les cadenes que tantes ferides m'havien encetat, sense haver de rebre escopinades i sense haver d'esquivar defecacions d'animals que ens queien a sobre com projectils fètids i malaltissos. Vaig inspirar molt d'aire i, lentament, el vaig assaborir. Era l'aire lliure d'una alba que t'omplia els pulmons amb una sensació d'ésser altre cop una persona i no un animal.

La travessia no havia estat plantera perquè el renou suau i familiar de l'aigua desplaçada pel buc quan aquest es movia

quedava violentament apagat pels crits i gemecs dels ferits i d'aquells que havien perdut algun membre durant la lluita.

Mai no havia vist cap imatge tan esgarrifosa. El jovenet de l'aigua, el nom del qual encara no coneixia i que tant ens havia ajudat, netejava la coberta llençant a la mar el que ja no es podia fer servir. Entre aquests objectes hi havia mans, braços, cames i molts de dits de diferent gruixa i llargària.

El jove feia la seva tasca amb la mateixa resignació amb què ens donava aigua i aliments quan érem esclaus. S'apropà a mi, vora la roda del timó.

Veure membres amputats no em va afectar tant (havia vist moltes coses horribles dins la galera i sabia que, en un atac, l'amputació era més normal que rebre una picada quan vols mel de les abelles). El que sí que em va trasbalsar va ésser el jove.

El nen era al meu costat i vaig tenir la imperiosa necessitat de demanar-li quin era el seu nom, però no ho podia fer. Ni tan sols li podia dir que jo era en Toni Potera de Mallorca.

El cirurgià del galió havia sobreviscut a l'atac, però quasi va morir d'esgotament a la galera. Fins arribar a Malta, no aturà de curar la gent.

En primer lloc, col·locà tots els ferits sobre la coberta i els classificà en salvables i en insalvables. Els primers que calia tractar eren els amputats: perdien molta sang i era urgent aturar l'hemorràgia.

El cirurgià, amb un davantal tenyit de vermell, cosia tots els ferits amb la mateixa agulla amb rapidesa i sense prestar atenció al sofriment dels pacients. No s'ho podia permetre.

Després d'hores de cosir, tractà els que tenien ossos trencats i els immobilitzà amb fustes i cordes que provenien de la mateixa galera. N'hi havia que no havien perdut cap membre, però irremeiablement l'haurien de perdre quan arribessin a terra: les seves ferides no tenien cura i només els portarien una infecció que acabaria en gangrena.

El capità explicà a tots, ferits i sans, que aviat arribaríem a l'illa de Malta i que allà hi havia un hospital i ens recordà que els habitants de l'illa, tot i ésser cavallers de la guerra, també eren bons metges.

Un dels captius alliberats li demanà què passaria quan els maltesos veiessin la galera pirata. Estava amoïnat perquè un atac des dels canons de terra hauria estat la fi del vaixell i dels que hi eren a dins.

El capità el tranquil·litzà. Hi havia un codi de banderes per comunicar-se i ja havia encomanat la tasca de confeccionar-ne unes als seus mariners que emprarien abans d'estar a l'abast dels canons de la fortalesa. A més a més, els informà que una galera sola i mig desmantellada no suposava cap temor per als forts de l'illa. Per tant, aquests no obririen foc.

La línia de la costa pujava en alçària mentre ens apropàvem. Vaig ésser rellevat del timó, encara que vaig romandre-hi devora. Les banderes del codi s'hissaren i les vaig assenyalar amb una mà alçada. El timoner em va dir:

–Això vol dir que som amics i que necessitem ajuda.

El valencià, el sard, el jovenet i jo ens recolzàrem a la banda de babord i, amb gran alegria, cridàren quan cinc naus petites sortiren al nostre encontre, cadascuna d'elles amb la creu de l'orde: una creu de vuit puntes, cada una de les quals significava una obligació.

Els tres esclaus, ja lliures, ens abraçàrem. No vaig adonar-me que el noi de l'aigua ens mirava desil·lusionat fins un moment després. Aviat, el vaig agafar en els meus braços amb tendresa. En realitat, ell havia fet possible la nostra llibertat.

La mitja hora que passà fins que els bots grans arribaren fou eterna. No ho podíem suportar més. Però després que el capità del galió s'hagués entrevistat amb un cavaller que manava la petita expedició de benvinguda, tot fou molt ràpid.

Quan el sol baixava per ponent en aquell calorós dia, ja ens trobàvem a terra. El primer que vàrem fer va ésser besar-la i agenollar-nos donant gràcies a Déu.

El nen esclau va restar dret mentre nosaltres ens agenollàvem. Amb la meva gran mà, el vaig agenollar i li vaig fer besar el sòl.

Li havia tret el turbant i qualsevol vestigi que el fes semblar un infidel. Ara érem a terra cristiana i això era un suplici per a aquells que seguien una altra fe.

La meva incapacitat per a parlar m'impedia alertar el nen que havia de semblar cristià, però crec que va entendre en quina situació es trobava perquè des d'aquell moment ho dissimulà molt bé i mai no es desferrà de mi.

El problema més greu arribaria quan li demanessin informació sobre el seu origen. Aviat esbrinarien que parlava la llengua dels turcs i dels algerians i el considerarien un enemic.

Jo sabia bé que ell també havia estat esclau a la galera i que, potser, no tenia record de quan era lliure. Fins i tot, podia haver nascut esclau.

Una cinquantena dels Cavallers de Malta ens observaven de dalt d'una muralla. Els respectats cavallers vestien les seves robes tan famoses i conegudes arreu del món. Portaven un hàbit negre amb la creu blanca de vuit puntes al pit.

Homes que no eren cavallers, però que servien l'orde, ens portaren a un hospital que hi havia sobre una illeta vora el port. Allà ens cuidaren i ens alimentaren durant dies.

Dormíem damunt un llit. No era d'allò més confortable, però després de la galera, ens semblava el paradís.

Durant la nostra estada a l'hospital, els meus amics m'explicaren les seves intencions. Tots dos volien tornar a casa seva i trobar-se amb la família. El valencià vivia a Dénia. El sard, a l'Alguer.

El jove seguia sense parlar. Vaig aventurar que la pobra i petita ànima no tenia on anar. Vaig arribar a la conclusió que

no recordava res del seu passat o, millor, que no tenia passat perquè els seus ulls no transmetien cap tipus de sentiment: ni enyorança, ni il·lusió. Tan sols vivia en aquell moment.

El valencià i el sard em demanaren si volia tornar a Mallorca però no vaig contestar. No volia tornar a casa meva en l'estat en què em trobava. No em feia a la idea d'ésser a casa i no poder contar als meus germans el que m'havia passat. Necessitava temps per pensar i decidir què feia.

Un matí, uns soldats ens requeriren als quatre i ens portaren a un lloc emmurallat, del qual sobresortia una església.

Caminàvem nets i amb roba neta i la gent del carrer ens saludava. Semblàvem herois, encara que jo sentia gran preocupació pel nen. De segur que ens havien citat per demanarnos qui érem i per donar-los informació sobre el motí.

L'astut del valencià ho havia previst i digué al nen que es fes el mut, que, de cap de les maneres, no havia de parlar. Ell diria que mai no l'havia sentit i que semblava que havia estat esclau des de molt petit.

Arribàrem a un casal amb un gran pati. Aquest tenia uns arcs que separaven els passadissos del pati descobert. Les passes dels soldats que ens escortaven retronaven amb força a causa de l'eco i el nen aferrà la meva mà nerviós.

Obriren una gran porta darrere la qual hi havia un altre passadís, ara interior i cobert per una llarga catifa vermella. Al final del llarg passadís, hi havia cinc cavallers de l'orde asseguts.

Quan arribàrem a la taula, el valencià féu un gest de reverència i nosaltres el seguírem.

Més tard vaig saber que l'orde era formada per tres classes diferents: cavallers de la justícia, sergents d'armes i capellans. A la taula hi havia una representació de cada una d'elles, encara que la més nombrosa era la de justícia.

Els cavallers també s'agrupaven en vuit llengües perquè podien ésser de qualsevol país catòlic.

El cavaller més vell digué:

–El capità ens ha dit que vosaltres vàreu ésser els que vàreu encetar el motí, d'on sou?

El valencià, que era el més preparat per parlar, avançà una passa i digué:

–Jo sóc valencià, aquest és de l'Alguer i el meu altre amic és mallorquí. No pot parlar perquè li tallaren la llengua.

No feren gaire cas de la meva desgràcia. Semblaven acostumats a veure amputats i seguiren demanant.

–I tu, noi, d'on ets? –li demanà al jove.

Em vaig sentir una mica nerviós.

El nen no va parlar i el valencià, llest com era, va interrompre:

–Disculpi, senyor, però aquest xicot tampoc no pot parlar. També era esclau a la nau i si no fos per ell, ara no seríem aquí. Amb un cop al cap, va fer emmudir un pirata que no estava al nostre abast quan tot esclatà. Estava a punt de donar l'alarma a la resta de la tripulació. Li devem la vida i la llibertat.

–Però no sabeu d'on és? Necessitem saber-ho si volem enviar-lo a casa seva.

En aquest punt vaig fer un alè i em vaig tranquil·litzar.

–Crec que no ho sap ni ell. Degué convertir-se en esclau de molt petit i no deu recordar res de la seva família, si és que mai n'ha tingut.

Després de parlar el valencià, un capellà grasset alçà el cap i m'observà detingudament. No parava de mirar-me i em va espantar. Al cap d'uns segons em va demanar:

–De quina banda de Mallorca ets?

Ho va fer amb l'accent tan característic que tenim al meu poble. Aviat vaig esbrinar que érem del mateix lloc, però no sabia com dir-li-ho.

El capellà va veure que no en trauria agulla i va fer dur un mapa de Mallorca.

El va estirar sobre la taula i em cridà com si fos sord a més de mut.

–Assenyala d'on ets al mapa –digué seriós.

Amb un dit vaig recórrer el mapa i vaig acabar a la banda de tramuntana. Quan era allà, vaig pegar un cop tot indicant el lloc exacte.

–Déu tot poderós! –exclamà el capellà gras–. Ets de Pollença?

Vaig afirmar amb el cap.

El capellà no digué res més encara que no deixava de mirar-me. Mentrestant, ens digueren que hauríem d'esperar un mes per deixar Malta i tornar a Mallorca i a València. Havíem d'esperar un estol de galeres castellanes. Pel que feia al sard, en unes setmanes podria partir cap a Sardenya.

Les cares del valencià i del sard s'il·luminaren d'alegria, però el nen i jo no mostràrem gaire il·lusió.

Ens acomiadaren i ens desitjaren sort.

Quan sortíem per la porta gran una mà m'aturà. Era el capellà.

–Vull saber qui ets? Jo també vaig néixer a Pollença.

El capellà s'aturà i mirà al terra. Era conscient que no podia tenir una conversa amb mi i que de la meva boca no en podia sortir ni una.

–Tinc una idea –digué entusiasmat–. Jo et faré preguntes i tu em contestaràs sí o no. D'acord?

Vaig assentir.

–Eres soldat en alguna galera apressada?

Vaig moure el cap negativament.

–Doncs, com et varen prendre els pirates? Oh, disculpa. Ja sé que no ho pots explicar. Tornem-hi. La teva família sempre ha estat de Pollença?

Vaig dir que sí.

–Éreu de la noblesa?

Vaig negar.

–Éreu pagesos i et varen apressar en un atac quan eres jove?

Vaig negar.

–Eres pescador?

Vaig afirmar.

–Pescador! Coneixia gairebé totes les famílies de pescadors! Això no serà difícil! Potser ets de can Guixa?

Vaig negar.

–De can Negret?

Vaig negar.

–De can Potera?

Una llàgrima em va caure quan vaig sentir el nom que ja no podia pronunciar.

N'Enric Descamps voltà el darrer full immers en la història però no en trobà més. Va flastomar fluix perquè era a l'església i no volia que els capellans el sentissin.

La llum de l'espelma tenia una flama viva i il·luminava l'estança amb força. El jove pensà que era una llàstima no poder aprofitar aquella claror llegint una mica més.

Els budells reclamaven menjar. No s'havia recordat d'anar a sopar i ara tenia gana. No tenia altre remei que esperar al matí. Anar a buscar una llesca de pa en aquelles hores hauria estat abusar de l'hospitalitat dels capellans, però la idea d'anar-se'n al llit amb l'estómac buit no li agradava.

Després d'orinar dins una ribella per a tals efectes, s'allargà damunt el llit i reflexionà una mica sobre el turment que devia ésser per al mallorquí tornar a casa seva mutilat de la llengua.

Com podia tornar a casa d'aquella manera aquell jove que sortí navegant en el seu llaüt i disposat a trobar experiències noves? Tot i això el jove pensà que després de les

desgràcies que havia passat, tornar a casa i envoltar-se de la gent que l'estimava també era bastant recomanable. Suposà que ell ho hauria fet així.

Uns cops secs a la porta del claustre el féu retornar dels seus pensaments.

Els crits d'un home s'afegiren als cops. Aquest demanava que obrissin aviat i els capellans, tapats amb capes no molt gruixudes, corregueren pels passadissos mentre posaven les mans davant els ciris que portaven perquè aquests no s'apaguessin.

El jove no entenia què podia passar en aquelles hores de la nit i es disposà a sortir.

Quan era al llindar de la porta, un capellà li sortí al camí i li digué que el buscaven a ell.

–A mi? –demanà incrèdul el jove.

Corregué a l'entrada del claustre i hi trobà en Rafel, l'home de na Bel.

Aquest portava cara d'espant i feia els quatre alens. Quan veié el jove, el va agafar de la roba i li suplicà:

–Necessitem la seva ajuda. Na Bel es troba molt malament i el vell metge no ho pot fer sol.

N'Enric l'agafà pel braç i tots dos corregueren per damunt l'empedrat cap a la casa del pescador.

Una nova vida

La pols aixecada per la ventada cegava els ulls d'en Rafel i de n'Enric mentre corrien pels carrers estrets i irregulars. La foscor feia que les cantonades semblessin part de les tenebres.

Els fanals que el jove havia vist encendre per aquell homenet que li semblava enigmàtic no aguantaven l'endimoniat aire en moviment ferotge i s'apagaven irremeiablement.

Durant la correguda cap a casa del pescador, el jove universitari demanà informació al marit de na Bel.

En Rafel li contà que, a la tarda, la seva dona començà a tenir dolors a la part baixa del ventre i varen anar en augment. Era evident que el nadó volia sortir de la panxa i tot s'havia de preparar per al part.

Anaren a buscar la senyora Maria, que era la comare, i vingué de pressa.

Quan la comare passà la mà pel ventre i palpà la mare, notà que hi havia alguna complicació i que la criatura no podia sortir per ella sola i féu cridar don Gabriel, el metge.

Don Gabriel, a pesar d'ésser molt vell i tenir moltes dificultats per moure els ossos i per respirar, va venir al més aviat possible.

Després de l'exploració, el metge, extenuat, va dir que la criatura no podia sortir per ella sola i que tan sols una intervenció podria salvar com a mínim el nadó. Però ell no

ho podia fer. La seva vista castigada i el tremolor que patia a les mans li ho impedien. Intentar-ho seria fins i tot més perillós que no fer res.

Passaren dues hores més i els crits d'espant i de dolor de la mare es feien insuportables. El vell Toni pegà un cop damunt la taula i va escriure que anessin a buscar el jove universitari. Ell era l'única persona capacitada per fer l'operació, tot seguint els consells del vell metge. Pensà que els seus coneixements d'anatomia serien suficients.

N'Enric sentí una punxada al ventre. Mai no havia operat ningú i ni tan sols havia tractat ningú de cap malaltia. Era veritat que havia participat en sessions d'anatomia i de medicina, però això no el capacitava per a exercir-la.

Abans d'arribar a la casa ja pogueren sentir els crits de la mare i el jove s'espantà. Una colla de veïns estava reunida a la porta i esperaven noves.

Ambdós entraren dins la casa i anaren directament a la cambra on hi havia na Bel. Els altres nens de la casa eren a casa d'una veïna.

El vell mallorquí l'agafà pel braç, i amb la mirada, li va suplicar que l'ajudés.

Dins la cambra hi havia el metge i enllestia tots els instruments sobre una tela que fumejava. Aquest, sense saludar-lo, féu que tothom de la sala sortís, només hi podien romandre ell i el jove.

Sense mirar el jove, ordenà a en Rafel que l'aigua que bullia dins una gran olla de la cuina havia de seguir bullint. A dintre hi havia agulles per a cosir i fil de lli.

Quan en Toni Potera i en Rafel deixaren la cambra, el vell metge mirà el jove i rebufà mentre l'apartava del llit i

anava cap a un cantó més obscur tot dient-li en veu baixa perquè la mare no els sentís:

–La cirurgia és l'aspecte més perillós de la nostra ciència. La vida del pacient corre gran perill d'infecció quan s'obri, però aquí no tenim cap altre remei que actuar. Abans de començar, m'has de prometre que no en diràs res del que veuràs i faràs aquesta nit. La Inquisició castiga molt durament totes aquestes actuacions. Diuen que és culte al satanisme. Però et puc assegurar que la vida d'aquesta dona i del nadó que porta a dintre corren cap a una mort segura si no actuem de pressa –el metge s'aturà i mirà detingudament el jove tot esperant la seva resposta.

–Però què vol què hi faci jo? Mai no he tractat cap malaltia. Només he estudiat alguns llibres de medicina i anatomia i he assistit a alguna cura a la universitat.

–No t'espantis. Tu tan sols seràs les meves mans. Jo et dirigiré en cada moment i et diré què has de fer. Quan era més jove vaig practicar aquesta operació més de cinc vegades. Sempre vaig salvar la criatura.

–I la mare? Què hi ha de la mare? –cridà espantat n'Enric.

–Les possibilitats de sobreviure són inferiors. Com he dit abans, la infecció és mala d'evitar i al cap d'uns dies moltes d'elles moren. Si no ho fan durant la intervenció. Però hem de pensar en la criatura que hi ha a dintre i que ha de sortir. Si no pateix cap malaltia, se'n sortirà sense cap problema. A més, farem l'impossible per evitar que la mare s'infecti.

–Com ho pensa fer?

–Durant la meva carrera he vist que l'aigua que bull ho neteja quasi tot. Crec que no hi ha ésser vivent que resisteixi

aquesta temperatura durant més de quinze o vint minuts. I jo, per seguretat, ho faig bullir tot durant mitja hora. El problema són les mans del cirurgià. Evidentment, aquestes no poden estar mitja hora en aigua bullint, però hi ha una altra solució, potser no tan segura però és l'única que hi veig.

–I quina és?

–Netejar-te amb aigua que ha estat bullida emprant sabó.

–Creu que ficar les mans dins l'interior d'una persona és segur?

–No. No ho crec i de fet les hi ficaràs molt poc. Després de la meva primera intervenció, ja fa molts anys, la qual vaig fer amb les meves pròpies mans, la mare va morir uns dies després. No sabia bé per què, ja que tot havia anat bé: no hi havia hagut molta pèrdua de sang i les sutures tancaven bé la ferida.

Abans que enterressin la dona, la vaig portar al meu dispensari i, emparat en el silenci de la nit, la vaig tornar a obrir per esbrinar quin havia estat el meu error. Vaig observar que a l'interior s'hi acumulava molt de pus i que s'havia expandit per tota la cavitat abdominal. Vaig suposar que l'havia infectada jo mateix i allò em va trasbalsar molt.

A partir d'aquell dia vaig pensar la manera d'entrar dins el cos sense tocar-lo i vaig inventar tota una sèrie de pinces. Les pinces podien ésser bullides durant mitja hora i jo, després de netejar-me les mans, podia cobrir-me-les amb un drap que també havia estat bullint llarga estona. L'invent funcionà bastant bé. Tan sols una de les quatre mares restants de les meves altres intervencions morí.

El jove veié que la saviesa d'aquell home era un secret que molts pocs devien conèixer. Parlar d'aquests temes era

cridar el mateix diable en aquella època. Qualsevol pràctica de la medicina que no fos la convencional des de feia molts de segles era castigada severament per les autoritats de la Inquisició. Ell sabia que altres cultures, fins i tot la cultura musulmana que tantes guerres movia, havia estat pionera en aquest aspecte. Doctors com el gran Avicenna havien creat escoles molt avançades. Era una llàstima que l'obscurantisme dels regnes catòlics fessin que les passes en aquesta ciència anessin cap enrere.

–Estàs llest per a començar? –demanà el vell metge amb una veu fatigada i amb el cos encorbat.

–Sí –respongué n'Enric tot i que dubtà en un primer instant.

–Recorda que per arribar a l'úter hem de tallar quatre capes amb anterioritat. Els talls han d'ésser nets per després poder cosir les parets altre cop. No ho dubtis. Ho has de fer amb fermesa. Els crits de na Bel no t'han d'espantar. El mal que pateix ara és superior al mal que li podem fer nosaltres –explicava el vell metge mentre el jove s'arromangava les mànigues fins a dalt i es netejava amb molta cura.

La dona estava fermada sobre el llit amb llargues cordes perquè no es pogués moure i el jove s'apropà i li mirà la cara suada.

Ella, tota coratjosa, l'animà i li digué que salvés la criatura.

Després d'embenar-se les mans amb una tela bullida, agafà un escalpel petit i esmolat. El vell li indicà com havia de tallar i quina llargària havia de tenir. Havia d'ésser suficientment llarg perquè el nadó no esqueixés la pell quan sortís. Sense dubtar, tallà seguint una línia uniforme.

Quan la pell se separà, emergí una capa de greix blanc. El metge li digué que aquella era la segona capa i que havia de practicar el mateix tall un altre cop damunt el tall anterior. La tercera capa era més dura. Era la capa muscular i el jove hagué de pitjar més fort. Aquí el vell l'aturà i l'alertà que ara venia una membrana molt fina que envoltava tots els òrgans abdominals. El jove seguí practicant la incisió sense dubtar. Estava concentrat en la seva tasca i la cara de na Bel ja no li era present.

Al final, el metge li digué que havien arribat a l'úter i que ja era el darrer a tallar. El jove ho féu i veié una massa de carn petita.

–Ara agafa les pinces llargues amb pales grans i planes i comença a treure la criatura per un membre. Quan hagi sortit una mica, ja el podràs agafar amb les teves pròpies mans.

El jove veié com el cos diminut sortia i tan aviat com pogué l'agafà amb una mà. Era un nen.

El metge el posà damunt la taula coberta d'un llençol net. Li fermà el cordó i tallà la resta. El nen començà a plorar i la mare aixecà el cap amb una mirada de consol. Després deixà caure el seu cap inconscient sobre el llit.

El vell tragué el nadó i el donà al pare, però aviat tornà al costat del jove. Ara venia la tasca més laboriosa. Totes les capes s'havien d'ajuntar altre cop.

El jove, servint-se de les pinces, passà l'agulla un cop i un altre, unint cada una de les capes. La tasca durà una hora, però al final l'acabà.

–De segur que mai no ho havies fet? –li demanà incrèdul el metge.

–No, però havia vist alguna cosa semblant una vegada –va dir més tranquil. Ara ell també podia confiar en el

metge. Tots dos havien fet una proesa que de moment havia salvat dues vides i, en aquells instants, no els importava que els castiguessin per això.

El vell metge caigué extenuat sobre una cadira i semblava que li faltava l'alè.

El jove s'assegué devora la capçalera del llit i observava la cara pàl·lida de na Bel. Encara seguia inconscient però respirava quasi amb normalitat.

El jove obrí la porta i veié les cares del marit i del pare. El vell mallorquí li agafà la mà i es mostrà molt agraït.

El petit, que havia d'ésser batejat com Toni, era als braços de la veïnada, que el remenava amb molta destresa de mare.

Tots s'assegueren vora el foc i ningú no parlà durant molta estona.

Aviat les llums de l'alba anunciaven que un altre dia del fred i ventós novembre començava i en Rafel estava afanyat a mantenir la casa calenta.

El metge partí i avisà que durant el dia tornaria per comprovar l'estat de na Bel. Estava esgotat i en Toni Potera l'acompanyà agafant-lo per un braç.

N'Enric se sentia meravellat pel que acabava de fer i es trobava en un somni. Tot i això, va pregar a Déu perquè na Bel se'n sortís. Havien d'esperar i així ho feren.

Durant els tres dies següents n'Enric es dedicà a complir amb el seu estudi, encara que visitava la casa dels pescadors dos cops al dia. Na Bel anava agafant força i a poc a poc la debilitat reflectida en la cara desapareixia.

Al cinquè dia el metge digué que el perill havia passat i que la pacient necessitava unes setmanes de repòs al llit i moltes atencions.

El nen ja havia estat batejat i l'alegria tornà a la casa. Els altres dos germans treballaven en les tasques com un home i una dona. A les estones lliures llegien contes i poesies de cavallers valents al pare, a l'avi i a n'Enric, que seien al voltant de la llar de foc. N'Enric semblava un membre nou de la família i passava molta estona amb els Potera.

El petit infant dormia amb la seva mare, que sentia la felicitat plena quan el tenia als seus braços. Havia recobrat quasi tota la seva força i la seva mirada d'ulls negres i profunds envoltats d'un blanc pur tornava a lluir amb esplendor natural.

El mal temps seguia i la família romania unida dins la casa fins que arribava la fosca. Les poques espelmes i llànties de la casa obligaven els seus habitants a anar a jeure prest. N'Enric s'acomiadava d'ells havent sopat.

Però una nit, després d'escoltar contes de cavallers llegits pels petits i quan aquests feren un petó a l'avi abans d'anar al llit, el jove Enric quedà assegut al foc amb el vell. Al cap d'uns instants, quan el tragí acabà i només els trons de la llenya que cremava esclataven i rompien el silenci, el vell li passà un paper escrit.

T'estic molt agraït pel que has fet. Em puc imaginar que el que féreu dins la cambra per salvar el meu nét i la meva filla suposava un gran perill i us comprometia molt. No vull saber res del que va passar perquè l'únic que m'importava ha sortit bé.

Si les coses no haguessin anat tan bé, no et culparia de cap de les maneres. Sabia que les possibilitats eren poques.

Al llarg de la meva vida he conegut bones persones que m'han ajudat molt, i ara, quan em queda poc temps apareix

un jovenet que podria ésser el meu nét i s'interessa per mi i ajuda la meva família, que és el que més estim.

Com puc agrair-te el que has fet?

–Vostè no m'ha d'agrair res. Ho he fet de tot cor i ho tornaria a fer encara que m'exposés al perill imminent que la Inquisició em trobés. A més, vostè ha fet més del que es pensa per mi. El fet que em deixi llegir la seva història és el regal més gran que es pot fer.

He après molt sobre les penúries que la gent sofreix. Jo sempre he estat apartat del món real. A casa meva som rics i mai no ens ha faltat res. Vivim a l'interior, enfora del mar i allà és difícil l'accès. En ma vida he vist un atac.

Vaig anar a la universitat per aprendre i de fet aprenc molt. Però aprendre només dels llibres en una sala tancada al món exterior és un error.

Quan llegeixo les seves experiències, intento posar-me dins la seva pell i la majoria de vegades penso que jo no hauria pogut aguantar.

Vostè va demostrar valentia i serenitat –va dir el jove mentre mirava fixament el vell.

Tu també has demostrat valentia i serenitat. Quan acompanyava el metge el dia del part, em va contar que mai no et va tremolar la mà i que feres la tasca amb molta serenitat. Has pensat mai a dedicar-t'hi?

–Alguna vegada. Però la meva família vol que em doctori en teologia –n'Enric s'agafà el cap amb les dues mans mostrant tristor.

El vell seguí escrivint mentre el jove mirava al terra. Després li passà una altra nota:

La religió pot ésser bona si és pura. A Malta hi va haver un capellà que em va ajudar molt. Tenia molt bon cor. Però també he de dir que mai no havia vist metges tan bons com els de l'Orde de Malta

–Es refereix al capellà que era del seu poble. Aquell que s'interessà per vostè?

El mallorquí assentí amb el cap.

–I què va passar després. Han quedat moltes incògnites. Varen partir els seus amics, el sard i el valencià? I el nen de l'aigua, què passà amb el nen de l'aigua? I, sobretot, per què no va tornar a Mallorca? Jo hauria volgut tornar a casa meva i viure una vida tranquil·la fora dels perills.

El vell, amb cara de cansat, li passà un altre feix de fulls de la història i l'assenyalà amb la mà dreta. Volia dir que les respostes a les preguntes que havia fet es trobaven allà.

Li ho passà i li féu amb un gest que era hora d'anar a dormir.

El foc s'anava apagant i el caliu dels troncs cremats titil·lava com un llum de la costa que s'apaga i s'encén. El jove s'adonà que era tard i s'aixecà de la cadira d'un bot, tot demanant disculpes.

El vell li féu veure que estava complagut de poder compartir la vetllada amb ell i el jove somrigué amb el feix sota el braç.

S'acomiadaren i n'Enric corregué cap a la fabulosa llàntia de la taverna. Encara devia estar oberta i un bon glop de vi li venia de gust per a celebrar la recuperació de na Bel, la salut del nadó i la sort de poder seguir llegint la història.

Corregué com ho fan els nens quan juguen i algú l'observà des d'algun finestró. Segurament es demanaven si res

de nou succeïa, però el jove reia i encara feia més renou amb les sabates quan aquestes queien sobre el carrer.

Obrí la porta de la taverna i, amb una boca ben ampla, saludà la tavernera i es dirigí a la tauleta on va trobar en Toni Potera per primer cop. S'hi assegué i demanà vi amb veu alta. Els pescadors se'l miraven d'una manera estranya. Però a ell li era igual perquè estava content i volia gaudir de la lectura.

Abans que el vi arribés, prengué el primer full i llegí:

Durant les dues següents setmanes ens acabàrem de recuperar i els nostres cossos, lentament, agafaren la forma d'un home sa i deixaren enrere les evidències de la mala nutrició de la galera.

El valencià, el sard i jo passejàvem pels carrers, sempre acompanyats del nen de l'aigua. Aquest semblava més feliç i va començar a somriure. Mai no em deixava. Tan sols, a vegades, corria unes passes al davant mentre jugava amb un pal, però aviat tornava al meu costat.

El sard partia aviat. Estava ansiós per arribar a la seva ciutat de l'Alguer. Allà tenia tota la família i una enamorada. Es demanava si encara la trobaria perquè feia molt temps que havia desaparegut i segurament que el donaven per mort.

El valencià sempre l'encoratjava i li deia que de segur que encara la trobaria.

El sard m'explicà que a l'Alguer es vivia bé i que hi havia un port petit de pescadors. La seva família era del gremi dels sabaters i tenien molts contactes amb comerciants que arribaven a la ciutat, ara per fer-hi escala, ara per portar o carregar mercaderies.

Em va convidar a anar-hi i m'ho vaig pensar seriosament, però en aquell moment no ho podia fer. Em feia por arribar a un lloc i no poder parlar amb ningú. Pensava que fer amistats era molt difícil si un no podia parlar.

Tot i això, li vaig prometre que algun dia aniria a veure'l.

El valencià es recuperava més lentament. Era més vell que nosaltres i els darrers temps de la galera havien estat molt durs per a ell. Aquí em vaig adonar que si haguéssim romàs més temps com a captius, hauria estat fatal. Ara, amb l'esperança de tornar a casa seva, els ulls havien recuperat una mica de la vida ja perduda dins les penúries. Volia acabar els seus dies en la tranquil·litat dels seus i de la seva ciutat. I així ho degué fer, encara que no n'estic del tot segur. Mai no vaig tornar a saber res d'ell.

Unes setmanes més tard, el nen de l'aigua i jo ens trobàvem sols. Ens havíem acomiadat dels nostres amics i tots ens desitjàrem sort. El nen i jo observàrem les veles dels vaixells que els duien a casa.

D'una banda, em vaig sentir trist de no anar amb ells. Ells em coneixien i hi podia confiar plenament. Però, d'altra banda, volia esperar.

El nen que sempre m'acompanyava es convertí en una espècie de fill o germà menor. Crec que mai ningú no li havia donat la protecció que jo li oferia.

Els passejos eren cada dia més llargs i la nostra vida semblava aturada. Relaxada, potser és millor paraula. Fins que un dia el capellà del meu poble em féu cridar.

Ens reunírem en una sala petita on hi havia una taula central de fusta sòlida i forta. Ens asseguérem, el nen i jo davant ell, després de besar-li l'anell.

–Ja has pensat què vols fer, Potera? –em demanà alçant la mirada per entendre la meva resposta.

Vaig moure el cap negativament.

–Si vols quedar-te aquí és hora de trobar-te una feina. Veig que ja estàs recuperat totalment. He pensat que series molt útil en el manteniment de les nostres galeres. Com ja saps, les nostres galeres sempre han d'estar llestes per batallar contra els infidels –va dir el capellà amb un to pausat.

Era clar que alguna cosa havia de fer, però la idea de reparar i embetumar els bucs de les galeres no em deia res. Volia anar a la mar i navegar. Dins la mar, pots trobar-te bé sense tenir la necessitat de parlar. Amb molt d'esforç i amb molta mímica vaig aconseguir que entengués el meu missatge: és a dir, que volia ésser mariner en un vaixell.

Pel semblant de la seva cara, vaig observar que la meva decisió l'estranyà. No devia entendre com un home que havia estat captiu dins una galera algeriana podia voler tornar a trobar-se amb aquells pirates. Era arriscat perquè en un combat sempre n'hi ha un que hi perd més que l'altre i hi havia la possibilitat de tornar a caure dins la captivitat dels rems.

Amb un to pausat i deixant exhalar l'aire dels seus pulmons, em digué que m'ho pensés tranquil·lament i que tingués en compte que la vida a bord era molt dura. A més, també em recordà que el meu petit amic necessitava viure una vida més d'acord amb la seva edat.

Vaig acalar el cap volent dir que ho entenia i que m' ho pensaria. Tot seguit, vàrem decidir tornar a trobar-nos al cap de tres dies i acabar de decidir el meu futur.

Em digué que podria fer arribar notícies a la meva família de Mallorca. Segurament estaven ansiosos per tenir noves meves. Feia més de dos anys que no en sabien res.

Li vaig fer entendre que no volia que sabessin el que m'havia passat, però que sí que m'agradaria que sabessin que era viu i que em trobava a Malta.

El capellà digué que sovint es posava en contacte amb la seva família quan un estol de vaixells passava per les illes. A la seva propera carta, pregaria als seus familiars de Pollença que donessin noves als Potera que en Toni era viu.

Quan ens acomiadàvem, ja al llindar de la porta, el capellà em digué que també demanaria noves de la meva família per a la propera carta que vingués de Mallorca.

Durant els tres següents dies vaig donar voltes a la qüestió del meu acompanyant menut i em vaig sentir molt impotent davant el fet que no li podia demanar quins eren els seus desitjos envers el seu futur. Cada vegada el nostre vincle era més estret i, tot i que la comunicació oral entre nosaltres no existia, també era cert que ens enteníem i ens trobàvem bé l'un amb l'altre.

Seguírem amb la nostra rutina de passejar cada matí i cada tarda, quan el sol davallava i la calor no ens feia suar.

Una tarda vàrem arribar al port i li vaig assenyalar els vaixells amb el dit índex de la mà dreta. Tot seguit, vaig copejar-me el pit i vaig fer-li entendre que havia de partir.

El nen de l'aigua va abaixar el cap i va mirar el terra amb tristor. Al cap d'uns instants, m'agafà la mà amb la qual havia assenyalat els vaixells i la posà al seu pit. Després gesticulà moviments que volien dir que volia venir amb mi.

Havia de prendre una decisió ràpida perquè al dia següent m'havia de retrobar amb el capellà i dir-li que m'embarcava. No sabia què fer.

Aquella nit el nen dormí intranquil al meu costat. Semblava que patia per si el deixava i més d'una vegada, d'una manera inconscient, palpà la meva camisa per comprovar si era al seu costat. Aquella nit no vaig poder dormir.

Al dia següent, vaig prendre la determinació que el nen podria venir amb mi. Ningú com ell coneixia la vida d'una galera.

–Si aquest és el teu desig, així ho farem –sentencià el capellà després de fer-me entendre. Després continuà.

–Demà anirem a parlar amb el contramestre de *La Santa Trinitat.* Aviat han d'allargar amarres i l'estan enllestint. Un home fort com tu els serà de màxima utilitat. Supòs que ja saps que, encara que no hi aniràs com a soldat, t'hauran d'instruir en l'ús de les armes. Pel que fa al petit homenet que tenim aquí, veurem si li trobem una tasca.

Dues setmanes més tard el nen i jo ens trobàvem al vaixell cap a un rumb desconegut per a nosaltres. Vaig sentir les ordres del còmit que manava vogar als esclaus fermats amb cadenes als peus. Entre els esclaus, hi havia els meus captadors anteriors, però això no em reconfortà, més aviat em féu pensar que m'havia tocat viure una mala època.

El primer dia em vaig sentir atabalat. No estava acostumat a navegar en un vaixell tan gran. Tan sols sabia vogar, però això ja ho feien els captius. El vent no bufà en tot el dia i no haguérem d'hissar les veles.

La galera era majestuosa. Tenia uns seixanta metres d'eslora i dos pals que armaven dues veles llatines. Tenia ganes que el vent s'alçàs i omplís la tela. M'agrada més navegar a vela que a rem, encara que hissar i trempar-les al vent és una tasca esgotadora. També, volia deixar de sentir els sons que sortien dels remers cada vegada que endinsaven la pala dins l'aigua. Em portava mals records.

El nen s'havia convertit en ajudant de cuina, encara que també el cridaven per fer altres tasques senzilles. Semblava mentida, però ara encara es trobava més dins el seu element. Segurament en la seva curta vida, havia trepitjat més les taules de fusta d'una coberta que la terra ferma.

Ara no el veia tan sovint, però sempre que teníem un moment, anàvem a proa per mirar l'horitzó.

Al cap d'una setmana tot s'havia convertit en una rutina, encara que era una rutina desitjada.

Feia guàrdies de tres hores per tres de descans. Sempre a les ordres del contramestre de babord. Bàsicament, m'encarregava de revisar caps i hissar les veles quan podíem.

Mai no pujava al pal per fer de gabier i la principal causa d'això és que si hagués vist algun vaixell no hauria pogut cridar per avisar.

Als matins em feien instrucció d'arcabús. En la meva vida havia disparat i la veritat és que no ho feia gens bé. Alguns

trossos de fusta i deixalles es llançaven per la borda i ens servien de diana. Crec que mai no en vaig ferir cap.

El que sí que vaig aprendre aviat va ésser a llençar ganivets. Era més ràpid llençant ganivets que carregant un arcabús, i, sobretot, era més efectiu.

Tot va començar quan no hi havia vent i els remers entonaven la seva melodia sincronitzada amb les palades. Estava assegut, recolzat a l'orla de babord, quan vaig llançar el meu ganivet al pal de messana que era enfront meu.

M'aixecava, el recollia i el tornava a llençar. Sempre feria el mateix lloc.

–Agafa el meu. És més gran i si has de matar algú, amb aquest de segur que no fallaràs.

Era el contramestre que em parlà i m'encoratjà a provar-ho amb el seu.

Vaig llençar i, encara que era molt més pesat que el meu, vaig clavar-lo al mateix lloc.

Al cap d'una setmana, la meva fama de llançador de ganivets era ben estesa entre la tripulació.

Els dos contramestres eren bons amics, però sempre hi havia una mica de rivalitat per veure quina de les dues bandes del vaixell era millor, més ràpida i més efectiva en un atac.

El contramestre d'estribord va desafiar el meu contramestre i feren una aposta que consistia en el següent: el millor tirador d'arcabús de la galera formava part de la banda d'estribord. Era un home d'origen italià i es deia Giuseppe. Semblava que l'arma era part del seu cos perquè era el més ràpid carregant i mai no fallava en la seva punteria. Era respectat per tots, i, fins i tot el capità gaudia d'observar-lo quan disparava. Val a dir que encara era millor amb la pistola, tenint en compte que aquesta era més difícil de disparar i encertar que l'arcabús. Giuseppe era l'orgull més gran entre els tripulants de la banda d'estribord i el contramestre, quan va saber les meves habilitats amb els ganivets, va apostar contra el meu

contramestre que Giuseppe seria més ràpid i precís que jo en una competició. El meu contramestre va acceptar.

El capità havia donat permís per dur a terme la competició i l'aposta eren les racions de vi de dos dies de tota una banda.

Des del pal major al pal de messana hi havia uns quinze metres i col·locaren en el darrer d'aquests dues banderes turques que farien de dianes. Darrere les dianes hi havia uns llistons gruixuts per protegir el pal.

Sobre la coberta hi havia deu ganivets de la mateixa grandària alineats. També hi havia deu pistoles carregades. Giuseppe i jo érem l'un devora l'altre i havíem determinat abans quina era la diana de cadascun.

Tot consistia a ferir en el lloc més central de la bandera amb el mínim de temps. El senyal per començar era quan el tamboriner acabàs de repicar el seu tambor.

Em vaig concentrar. El ràpid so del tambor començà: estava llest.

Abans de llençar el primer ganivet, vaig sentir el tro sec de la primera pistola. M'havia guanyat en el primer, però quan vaig llençar el quart, vaig veure que el tro i el llançament varen ésser alhora. Em vaig animar.

La tripulació cridava fort: la meitat per a mi, i l'altra, per a Giuseppe.

Em faltaven dos ganivets i encara anàvem empatats en temps. Volia fer més via però no podia. Hauria estat arriscar massa i no em podia permetre el luxe de fallar un llançament. Acabàrem tots dos alhora.

La tripulació va emmudir. Ningú no s'ho esperava i, francament, crec que els meus companys de banda tampoc.

Quatre mariners avançaren per comptar els impactes: una parella va anar a comptar la meva diana, i, l'altra, la de Giuseppe.

–El Mallorquí ha fet nou impactes! –cridà un d'ells.

En aquell moment em vaig sentir decebut de mi mateix. En Giuseppe no devia haver fallat.

–En Giuseppe ha fet vuit impactes! –cridà un altre mariner.

Vaig caure agenollat damunt coberta mentre els meus companys cridaven i xiulaven d'alegria.

En Giuseppe va quedar bocabadat uns instants, però després em va donar l'enhorabona.

Els dos dies que seguiren foren de festa, sobretot, perquè teníem doble ració de vi. El nen volia estar amb mi tot el temps possible i fer veure que era amic meu a la resta de la tripulació.

El capità ordenà al mestre veler que confeccionàs una corretja gran que em creuàs les espatlles i la cintura on hi pogués col·locar setze ganivets. Ara tothom em cridava pel nom de *Ganiveter.*

N'Enric s'adonà que la flama de la llàntia pujava i baixava tal com ho feia el cap de la tavernera, recolzada a la barra. Es pegà un cop al cap quan veié que havia abusat de la bondat de la dona, que no l'havia interromput.

Era molt tard i s'acomiadà tot disculpant-se per ser tan tard.

Arribà a les cel·les i es ficà al llit. L'endemà havia de retornar a la seva feina.

La batalla

Després d'una dura jornada de compilar informació, el jove Enric se sentí satisfet de la tasca duta a terme perquè aviat tindria la informació suficient per al seu treball per a la Universitat de Sàsser. Malgrat això, una picor interior li mastegava l'estómac i no se sentia a ple: d'una banda, la història d'en Toni Potera, el rumb de la vida del qual havia fet un tomb de cent vuitanta graus; ara era ell que pertanyia a una tripulació que volia capturar infidels. D'altra banda, no podia deixar de pensar en la proesa que havien fet el metge vell de l'Alguer i ell la nit del part de na Bel.

En havent dinat, es dirigí als carrers per respirar aire pur i veure la vida de la petita ciutat. Observava la gent que hi treballava: els carrers eren separats per gremis diferents i, sense parlar amb ningú, seguia caminant.

Al cap d'uns minuts notà que un grup de gent es concentrava a la porta d'un taller. Sabia que es tractava del taller del ferrer perquè hi havia passat altres cops. Es dirigí cap a la porta mogut per un sentiment de curiositat.

–Què ha passat? –demanà a un ciutadà.

–El ferrer s'ha fet mal. Crec que s'ha cremat mentre treballava. El metge és a dins per veure si hi pot fer res.

N'Enric, sense adonar-se, es va obrir pas entre la multitud movent-se com un autòmat. Sentí que, potser, el metge el necessitava.

El ferrer jeia al terra mentre es queixava fort de les cremades que havia sofert a la major part de l'abdomen.

–Don Gabriel, puc ajudar-lo? –demanà el jove abans de saludar.

–Quina sorpresa, tu per aquí. És clar que sí –respongué el vell metge amb una veu fatigada.

–Què ha passat?

–Mentre treballava amb el foc, una botzinada fora de control ha sortit del fogó i s'ha cremat quasi tota la part davantera del cos. Ara el més important és que el banyem amb aigua freda, encara que no massa freda.

–I aquestes bosses de líquid que li han sortit a la pell? És veritat que se li han de fer rebentar?

–Mai. Això mai. Aquestes bosses eviten que hi hagi perill d'infecció. La concentració de líquid és normal en la zona afectada. És una reacció del cos contra l'agressió. El que hem de vigilar és que el cos estigui net i que prengui aigua per compensar la que ha perdut. Però ho ha de fer a poc a poc, a petites xuclades. Per cert, apropa la meva bossa. Dins hi ha fulla de leonarda picada. Aquesta el reconfortarà del mal. No et preocupis, és un home fort i se'n sortirà bé.

N'Enric observà com el metge preparà un ungüent i memoritzà les ordres que després donà a la dona del ferrer.

Una vegada les ferides eren netes i l'ungüent escampat sobre les cremades, tots dos sortiren al carrer i caminaren junts cap a la casa del metge.

–De veritat, Descamps, no has pensat mai a dedicar-te a la medicina. T'hi veig amb molt bona traça!

–Sí, sobretot ho he pensat darrerament.

–Doncs encara hi ets a temps. Amb els teus coneixements, en dos anys, rebries el títol i en podries exercir.

El jove acalà el cap i pensà. Després demanà tímidament:

–Podria ésser el seu deixeble?

El vell metge emmudí uns instants i després li digué:

–Sóc massa vell. No tinc l'energia suficient per ensenyar-te tot el que he après aquests anys. A més, has d'acabar els teus estudis a la universitat. Allà hi ha bons doctors i de segur que n'aprendràs més.

–Disculpi, però això no és veritat i vostè ho sap. La universitat ha d'anar amb peus de plom.

–Tens raó. Però, així i tot, conec metges que són a la universitat i que saben fer el doble joc. Cap a l'exterior, ensenyen la teoria de la medicina des d'una base catòlica, però després, en cercles més tancats investiguen i van més enllà del que els està permès. Jo et donaria una carta de recomanació i tindries bons professors.

–Potser és veritat, però també m'agradaria aprendre de vostè.

–I ho pots fer, si la meva edat ho permet. Però primer has de seguir els estudis de medicina.

Mentre parlaven, arribaren a la casa del metge i el convidà a entrar. El jove es disculpà i li digué que estaria encantat de fer-ho, però a cals Potera, l'esperaven. Quedaren per a un altre dia.

No era veritat que els Potera l'esperessin. Havia estat una excusa per estar sol. El jove volia ésser metge i havia de prendre una decisió aviat. Al cap d'una setmana havia de partir cap a Sàsser i lliurar les seves conclusions a la uni-

versitat. Després parlaria amb la seva família i començaria els estudis de metge.

Abstret dins els seus plans de futur, arribà a la taverna i saludà la senyora. Decidí sopar allà i li demanà alguna cosa per menjar acompanyat d'un vi jove.

Volia deixar de pensar en el seu futur i començà a llegir la història del mallorquí:

> Al cap d'unes setmanes de navegació i d'haver fet algunes recalades per a omplir l'aiguada, dues altres galeres de l'Orde vingueren al nostre encontre amb la informació que un estol de vaixells turcs navegaven als voltants del mar Adriàtic. Les ordres eren trobar-los i capturar-los.
>
> A partir d'aquell moment, la vida a bord fou més tensa i els exercicis de lluita més continuats. Els dos contramestres deixaren de banda la seva rivalitat i molt sovint comentaven amb els oficials i el capità les tàctiques d'atac.
>
> Eren homes de guerra. No semblaven homes de fe, encara que he de dir que al vaixell també hi havia capellans que tot el dia es dedicaven a pregar i resar totes les oracions que un pugui saber.
>
> Una matinada més freda del normal per l'època en què ens trobàvem, el gabier cridà que havia destriat quatre galeres turques per l'amura de babord.
>
> Un tamboriler i un corneta tocaren el temible ritme de la batalla.
>
> Em recorregué una sensació estranya pel cos. No era por, més aviat era ansietat. Feia mesos que volia trobar-me amb aquells que m'havien captivat abans i ara el moment havia arribat.
>
> Vaig pensar en el meu petit amic i just després el vaig veure sortir amb municions per als soldats. Amb un xiulet peculiar que ell reconeixia aviat, el vaig cridar i li vaig fer

entendre que, quan començés la batalla, havia de romandre a l'interior del vaixell, i si era possible a la crugia. Si es col·locava a una de les bandes, corria més perill que una bala de canó el ferís o que ho fessin les estelles que es produïen després dels impactes. Havia passat dos anys remant en una galera algeriana i havia passat bastants batalles amarrat al banc. Per tant, en coneixia bé el perill.

Les tres naus es col·locaren una devora l'altra. La nostra era al centre i el vent bufava de popa. Obrírem veles i els remers no deixaren de vogar.

Els vaixells turcs eren més que nosaltres i quan s'adonaren de les nostres intencions ens esperaren. El capità, en veure que no escapaven, féu aturar els rems. Sabia que necessitaria la seva força més tard.

Els quatre vaixells turcs arriaren el pedaç i vogaren proa al vent cap a nosaltres. Tothom sabia que en la batalla els rems eren més efectius que les veles, que eren males de maniobrar. Nosaltres encara esperàrem a fer-ho.

Al cap d'una hora, els dos estols érem cara a cara i els canons començaren a tronar. La mar es convertí en un fum espès que no ens deixava veure.

A la primera envestida, els nostres canoners aconseguiren encertar un cop mortal a una galera enemiga sota la línia de flotació. Estava ferida de mort.

Les maniobres se succeïen amb tal rapidesa que no vaig ésser capaç de saber on ens trobàvem. Jo m'encarregava de passar els projectils als canoners i no aturava. Cada bala pesava molt i em vaig sentir molt cansat a la mitja hora de la batalla.

Una de les nostres galeres havia fet un abordatge. Ara se sentien els sorolls secs de les bales dels arcabussos i molts de crits de gent ferida, tot seguit del renou del metall de les espases.

Nosaltres férem una segona passada i inutilitzàrem el buc d'una segona nau infidel, encara que també rebérem la seva

fúria i el nostre vaixell tenia desperfectes al buc. Per sort, era sobre la línia de flotació i la nau no perillava.

Després de la segona envestida, les dues naus quedaren l'una al costat de l'altra i ens preparàrem per a l'abordatge.

Davant meu hi havia les cares d'aquells pirates que cridaven i ens insultaven mentre ens disparaven amb les seves armes.

Ells llençaren garfis i nosaltres també. Un gran grup de soldats ben armats es col·locaren vora la borda. A mi em feren anar enrere. Sabien que no era bo amb les armes. Havien oblidat les meves habilitats amb els ganivets.

Abans de saltar a la coberta de l'altre vaixell, hi va haver un llarg intercanvi de trets a pocs metres els uns dels altres. Cinc soldats caigueren a terra: alguns morts, alguns mal ferits. Els capellans els socorrien amb embenatges ja preparats.

A l'altre vaixell, havien caigut més pirates encara. La precisió dels trets dels nostres soldats era quasi exacta. Més que la dels pirates.

Tot seguit, començà la lluita cos a cos.

El renou de les espases, mesclat amb els trets de les pistoles feia que tot semblés una tempesta ferotge de tramuntana. L'única diferència eren els crits de dolor dels ferits.

Vaig observar que els pirates es feien forts al seu vaixell, i també podia veure el meu contrincant d'apostes, Giuseppe, a l'altre vaixell. No errava cap dels seus tirs.

Tot i això, en un moment de la lluita, Giuseppe es va quedar sol més a popa i començava a estar envoltat d'un gran nombre de pirates que sabien que la munició se li acabava.

No vaig dubtar a anar a ajudar-lo i aferrat a una de les moltes drisses que penjaven dels dos vaixells, vaig botar a la galera turca.

Esquivant la lluita de la banda d'estribord, vaig aconseguir arribar a pocs metres del lloc on es trobava Giuseppe.

Ja no li quedaven bales i els pirates corregueren cap a ell amb les espases a la mà.

Quan el primer va alçar l'espasa per tallar-li el cap, va fer un gest de dolor i s'intentà arrancar el ganivet que li havia llençat a l'esquena.

Giuseppe ho va veure i els altres quatre pirates també.

Quan em veieren desarmat, tan sols amb un cinturó amb ganivets corregueren per matar-me.

A la mà esquerra tenia quatre ganivets llestos per ésser llançats i, com si fossin bales, impactaren en els cossos dels pirates, l'un darrere l'altre. El darrer va caure a un metre de mi.

Giuseppe aconseguí aprovisionar-se de més municions i jo vaig recollir els cinc ganivets clavats en els cossos morts dels cinc pirates.

Com que era al vaixell, vaig seguir lluitant, però aviat ens apoderàrem del control i els pirates desistiren del seu atac.

Teníem dues galeres controlades, una enfonsada i la quarta seguia maniobrant i disparant.

Un dels seus bombardejos ferí greument una de les nostres galeres que s'hagué de retirar de la lluita i esperar l'ajut d'una de les nostres.

La galera turca que encara navegava, quan veié que les altres tres havien caigut, decidí fugir.

El capità estava content per una banda però, per l'altra, volia donar caça a la galera que havia fugit.

Els dos capitans de les galeres cristianes es reuniren i decidiren que una aniria al rescat del vaixell que s'enfonsava i que l'altra aniria a la persecució de la que havia fugit.

Nosaltres la perseguiríem i això em consolà perquè no volia veure ni els ferits ni la gran quantitat d'esclaus que havíem fet.

Tot era el mateix, però ara jo no era la víctima. O potser sí que era víctima de viure tot aquell desgavell de guerres, morts i odis.

No vaig tenir temps de pensar-hi molt perquè la galera turca es perdia a l'horitzó i ens havíem d'afanyar. Navegava veloçment empesa per un intens vent portant que s'havia alçat i que venia del sud-est.

Nosaltres també armàrem les veles i un nou grup d'esclaus rellevaren els que havien vogat durant la batalla.

No se sentien gemecs perquè tots els ferits s'havien traslladat a l'altra nau que havia de partir cap a Malta. La nau turca que havia estat presa també podia navegar i la tripulació de la galera cristiana enfonsada se'n faria càrrec.

El nen de l'aigua era a coberta i fregava amb un gran drap les taques vermelles de sang coagulada i seca que s'havia incrustat dins els taulons vells de la coberta. Vaig girar-me perquè no suportava veure la cara del nen sense alegria que havia conegut feia temps.

Quan acabàssim la persecució, deixaria la galera i em dedicaria a altres tasques. M'havia equivocat. Aquest no era lloc per a ell. Però ara no hi podia fer res.

Tornava a ésser esclau encara que no portava cadenes. Al principi volia matar per venjar tot el que m'havien fet, però només havia aconseguit sentir-me pitjor després d'haver matat, encara que fos en una batalla.

Em demanava si ja no era possible navegar sense haver de lluitar o córrer perills. M'imaginava que tal vegada, algun dia tot això s'acabaria i que els mariners de tot el món s'ajudarien sempre que es trobassin en problemes. Semblava que la mar era el pitjor lloc on les pitjors coses podien succeir. Vaig escoltar una història d'un mariner amb molta experiència i una llarga vida, per ésser mariner, que deia que a l'oceà Atlàntic era encara pitjor i que els pirates del Carib eren els més sanguinaris que havien existit mai.

No ho entenia i em sentia fatigat. Després del ranxo, el nen i jo ens vàrem ajeure en un racó de la proa i ens estiràrem

l'un devora l'altre. El sol es ponia i encara no havíem empaitat la galera turca, encara que havíem reduït distàncies.

La tasca del capità i dels oficials era dura. En la nit, no podien deixar que la galera turca escapàs i sabien ben bé que no hi hauria cap foc ni llum que els delatàs en la distància.

Era estiu i la nit era curta, però suficient per poder escapar si el capità pirata se les enginyava. Tan sols hi havia un avantatge per a nosaltres: la lluna brillava tant que encara podíem destriar la silueta del buc i les veles.

Els oficials tragueren uns almanacs estranys per a mi i després de fer molts números en un paper, informaren el capità que la lluna desapareixeria a les quatre i que l'alba donaria les primeres clarors a partir de les sis. Això volia dir que la galera turca tindria dues hores per poder perdre's. Vaig sentir que el capità deia:

–La seva velocitat no és superior a vuit nusos i no crec que els pugui superar. Els seus esclaus deuen estar exhausts. A més, crec que arriarà les veles perquè aquestes llueixen molt dins la foscor i els podria delatar. Ara ens separa una distància d'unes sis milles. Això vol dir que si la perdem de vista i es desvien del curs que nosaltres seguim, ens podran treure unes quinze milles. Si hi ha una mica de calitja, no la podrem veure i l'haurem perduda. No ho troba així vostè, oficial?

–No crec que canviï el seu curs, capità. Els seus remers deuen estar molt fatigats i hi deu haver molts de ferits. Ara tenen la mar de popa i això els empeny una mica. Segurament arriaran tot el velam quan sigui fosca tancada i només utilitzaran els rems. Remar contra vent els frenarà moltíssim. Jo, si fos ells, seguiria el mateix rumb –digué el jove oficial no molt decidit encara que ho volgué semblar.

El capità, que era molt bon navegant, escoltà les paraules de l'oficial però al cap d'uns minuts li digué:

–Si segueix el mateix rumb, l'empaitarem demà i el seu capità ho deu saber. L'única cosa que pot fer és virar i intentar

sortir de l'abast de la nostra vista, encara que és difícil –s'aturà un moment i després seguí–. El que està clar que hem de fer en primer lloc és seguir escurçant distàncies. Per tant, ordeni al còmit que augmenti el ritme dels remers. Amb un poc de sort, reduirem un parell de milles més abans que s'amagui la lluna i preguem perquè no aparegui cap núvol.

L'oficial corregué amb les ordres i tornà aviat. El ritme s'havia accelerat una mica.

Varen passar les hores de lluna i el ritme de la nau havia estat frenètic. M'imaginava que els captius dels nostres rems devien estar esgotats de veritat perquè no havien aturat en cap moment i jo sabia bé què volia dir allò.

Teníem molt a prop la galera turca. Unes hores més de claror haurien estat suficient, però aviat la foscor tapà el cel i ni tan sols les estrelles brillaven en el cel.

En qüestió de pocs minuts, la galera enemiga desaparegué. El capità manà que havien de seguir vogant de pressa una mica més en direcció al darrer punt on havien vist per darrer cop l'enemic. Comentà a l'oficial:

–Ens col·locarem just al punt on era el darrer cop. Això vol dir que d'aquí a dotze minuts serem allà. Una vegada allà, ens hi quedarem dues hores.

–Què vol dir? Que aturarem la nau? –demanà incrèdul l'oficial.

–Exactament. Et puc assegurar que la seva velocitat no augmentarà. Tot al contrari, disminuirà: han arriat el velam i els seus remers no tenen gaire força. Si segueixen el mateix rumb, ens trauran unes dotze milles, encara que no crec que ho faci i el seu capità sap que ha de sumar les velocitats de la seva nau i la nostra per poder fugir, i això vol dir que hauríem d'anar en rumbs oposats o quasi oposats. Esperarem dues hores que hi hagi una mica de claror. Vull que els remers descansin bé i mengin bé. Han d'estar recuperats totalment a l'alba. I no vull gens de soroll. No vull sentir ni alenar. Tothom ha d'escoltar i els gabiers han de romandre a les gàbies. Qualsevol llambreig involuntari els pot delatar.

La nau es quedà immòbil. La tripulació es mantingué desperta observant la foscor que envoltava tot l'horitzó. Res no se sentia.

La primera hora passà més aviat del que en principi m'havia pensat. Ningú no parlava i no deixava de mirar. Fins i tot el petit amic meu ho feia. Els meus ulls se sentien cansats de mirar tan forçadament dins l'obscuritat.

Un mariner de babord vingué ràpid cap a l'oficial encarregat d'aquesta banda i li digué que li semblava que havia vist una llumeta, encara que molt petita. Tots els de la banda de babord ens concentràrem cap aquell punt.

Al cap d'uns minuts la tornàrem a veure. Ara érem quatre que l'havíem vista amb l'oficial inclòs.

L'oficial informà el capità.

–És estrany. No me n'acabo de refiar. Qui deu fer aquests senyals? –comentà el capità.

–Potser és algun captiu –digué l'oficial.

–Impossible. Tots deuen estar tancats a dintre, excepte els remers. A quanta distància creu que està? –demanà el capità.

–És mal de dir si no sabem de quin tipus de llum es tracta. Potser a unes tres o quatre milles.

–Falten quaranta-cinc minuts perquè rompi l'alba. Podria ésser una trampa. No ens arriscarem. Esperarem.

L'oficial aguantà la seva expressió però tothom veié que no hi estava d'acord.

Els minuts foren llargs i lents, però arribà el moment que una claror blava començà a estendre's per tot el cel. En aquest instant, el capità ordenà que els remers es preparassin per vogar com mai no ho havien fet. Els canoners revisaren la pólvora i les municions i els gabiers foren rellevats minuts abans. El capità volia ulls descansats perquè ara sí que venia el moment decisiu on sabríem si ens havien burlat.

–Bot a babord! –cridà un gabier–. Bot a babord!

Els oficials i el capità enfocaren els seus oculars cap a babord i observaren un petit bot a la deriva.

–Allà té, oficial, la seva llumeta. Com pot veure és una treta. Digui als gabiers que fixin més les seves mirades a estribord.

Els gabiers i quasi tota la tripulació obeïren. Ningú no dubtava de la capacitat de l'experimentat capità i al cap de deu minuts, quan la claror ja era blanca grisosa, una veu cridà:

–Galera pirata al través d'estribord!

El capità va mostrar un somriure tímid però complagut i ordenà vogar al màxim cap aquella direcció.

La galera turca estava a unes sis milles, i encara que no havia hissat les veles, el seu gran balcó de popa es podia destriar fàcilment.

Si haguéssim seguit el nostre curs tal com havia aconsellat l'oficial i a una bona velocitat, ara estaríem a més de quinze milles i segurament l'hauríem perduda.

–He d'aprendre molt de vostè –digué l'oficial amb to respectuós al capità.

La persecució tornava començar i de ben segur que hi hauria batalla perquè nosaltres érem més ràpids i teníem tot un dia llarg d'estiu al davant. Vaig fer-li entendre al nen que, quan ens apropàssim, havia d'amagar-se un altre cop a crugia dins la galera. Ho va entendre.

Els homes estaven cansats, però es prenien la seva tasca molt seriosament i recuperaven energies en un moment. Vaig pensar que, per molt dur que fos pescar, no ho era tant com ésser soldat.

A les nou del matí, quan el sol era ben amunt i picava fort, estàvem tan sols a una milla de l'enemic i tot era llest per entrar en combat.

La galera turca havia minvat la seva marxa i es preparava també per al combat. Sabien que no podien escapar.

Al castell de popa tenien tres canons de petit calibre i ens llençaren una tanda de canonades. Jo, que estava a proa, vaig rebre l'escuma de l'esquitx de les bales que queien a pocs metres. Vaig anar més a popa, perquè sabia que a la propera andanada, podien encertar i jo era un blanc perfecte de la metralla.

El capità ordenà caure deu graus a babord. Era arriscat perquè així mostràvem el costat d'estribord, però, per altra banda, era necessari per poder mostrar els nostres canons.

Els pirates tornaren a disparar els seus petits canons i una de les bales impactà a la coberta. Una altra vegada se sentien gemecs de gent ferida.

El capità ordenà mostrar el costat d'estribord i en aquell moment ordenà amollar tota l'artilleria.

El pal messana dels pirates va caure i una gran part de la banda de babord dels remers quedà quasi immobilitzada. Havíem impactat de ple.

Vaig pensar en els pobres infeliços amarrats als rems. En aquell moment de segur que molts havien perdut membres dels seus cossos, estaven malferits o, simplement, morts.

El capità ordenà abordar la nau i tots els soldats es prepararen.

Al cap de deu minuts érem a sobre d'ells i tot començà un altre cop: trets d'arcabussos i pistoles, soroll tallant d'espases. Crits de dolor i mort.

Vaig romandre a la meva nau fins que els soldats aplanaren el camí. Després m'hi vaig aventurar.

La majoria dels pirates varen pujar al castell de popa i, des d'allà, disparaven els seus projectils i causaven moltes baixes entre els nostres.

L'oficial jove, que es trobava dins la nostra galera, ordenà a un grup de tiradors que disparassin sobre ells i així ho feren. Mentrestant, els soldats que es trobaven a bord del vaixell pirata, pogueren avançar una mica i cobrir-se darrere el pal major i alguns ormejos del velam.

L'entrada que donava als remers era lliure i vaig entrar. El còmit dels pirates estava matant els remers captius com a càstig per haver perdut. L'amenaça que tantes vegades m'havien fet a mi, s'estava complint, però contra altres.

Amb un acte reflex, vaig treure'm un ganivet i li'l vaig tirar amb tota la meva força. Li havia entrat per una banda del coll i li havia sortit per l'altra.

Vaig córrer cap a ell, i mentre l'hi treia, em vaig assegurar que fos ben mort.

Vaig alliberar els pocs que quedaven vius.

Minuts més tard, vaig deixar de sentir el renou de trets de les armes i vaig pensar que ja ens havíem apoderat de la nau. Vaig sortir a poc a poc per veure què passava i vaig sentir la veu del capità que cridava:

–Rendeix-te. La teva nau ha estat presa per l'Orde de Malta. Deixa anar la teva ostatge!

El capità de la nau turca tenia una dona presa en els seus braços i amenaçava de tallar-li el cap. Era una dona cristiana.

–Crideu en Giuseppe, que vingui! –ordenà el capità.

Però Giuseppe havia caigut aquesta vegada. Les seves pistoles no li havien bastat i tenia el cap destrossat per un projectil. La seva mort havia estat ràpida.

Vaig dirigir-me prop del castell de popa. El capità pirata tenia dos dels seus sequaços devora. La resta de la tripulació turca era morta o feta presonera.

Vaig calcular les meves possibilitats d'encertar-lo amb el ganivet. Eren poques. No obstant això, el pirata li treia un cap a la dona i hi havia una possibilitat.

Vaig desenfundar un ganivet i, dissimuladament, el vaig mostrar a dos soldats del meu costat. Varen entendre que ells s'havien d'encarregar dels altres dos.

–Al·là, al·là ... –cridà el capità turc, en un darrer moment d'eufòria abans d'encomanar-se al seu déu.

Vaig entendre que moriria lluitant i que abans tallaria el coll a aquella indefensa joveneta. Vaig llançar-li el ganivet, assegurant-me bé la punteria.

Dos trons apagats seguiren el ganivet.

El capità caigué sobre la coberta del balcó amb un ganivet que li havia entrat per l'ull esquerre. Els altres dos també eren morts.

Aviat un oficial pujà i agafà la jove que era al terra inconscient.

L'odi em corria per les venes.

La galera turca s'estava enfonsant i haguérem de fer via a traslladar tots els captius alliberats i els nous presoners. No vaig poder veure la cara de la jove perquè aviat se l'emportaren a les cambres dels oficials.

La tarda fou de festa, tot i que també es recordaven aquells amics que havien caigut, com Giuseppe, un gran tirador. Aquesta vida que vivíem penjava d'un fil molt prim i valia més no capficar-s'hi.

A la nit, rumb a Malta, la festa seguí i després dormírem en dos torns. El vent empenyia la nau cap a la fortalesa de Malta.

–Bon vespre, senyor Enric –va dir una veu coneguda.

N'Enric aixecà el cap i veié que era en Rafel, el gendre d'en Toni Potera.

–Puc convidar-lo a beure. Encara no he tingut temps per agrair-li el que va fer.

–És clar que sí. Asseu-te i parlarem una mica –digué content n'Enric.

En Rafel era molt poc xerraire i bastant tímid, però molt bona persona. Li costava mantenir converses i, sobretot, encetar-les. Per tant, n'Enric començà:

–Com es troba na Bel?

–Molt bé, senyor. Ja es mou per la casa, i, encara que li dic que no ho faci, no em fa cas i sempre fa alguna coseta. És com la seva mare.

–Coneixies bé sa mare? –demanà n'Enric.

En Rafel posà una cara desconcertada. Semblava que no en volia parlar, però al final li digué:

–Sí, va ésser com una mare per a mi. La vaig conèixer abans de na Bel. De fet, na Bel no havia nascut encara. Com podrà veure vostè, sóc uns anys major que ella.

–Sí, això ja ho sabia. Quants anys tens ara?

–No n'estic segur. Crec que una quarantena.

–És a dir, tens més de deu anys que na Bel.

–Suposo...

–I com vares conèixer na Caterina, la mare de na Bel.

–Jo era molt petit. Potser tenia vuit anys i no parlava. Ella em va ensenyar aquesta llengua.

–Vols dir que abans parlaves una altra llengua?

–No exactament. No parlava mai. Però entenia l'àrab.

–Ets d'origen musulmà?

En Rafel es posà nerviós en aquest moment. Ningú excepte en Toni Potera i na Bel sabien el seu origen i no en volia parlar, però tampoc no volia mostrar-se descortès amb n'Enric i li digué.

–No ho sé.

El jove Enric notà que havia entrat en un terreny no desitjat i canvià de conversa. Parlaren de la pesca i de la vida a l'Alguer. Després, dedicaren uns minuts a parlar dels nens.

Al cap de mitja hora, en Rafel s'acomiadà perquè era tard i n'Enric es dirigí cap a la seva cel·la amb ganes de llegir una mica més.

Caterina

Vàrem tardar quatre dies per arribar a Malta. El darrer dia, l'oficial em reclamà i em va ordenar que anàs a la cabina del capità.

Quan hi vaig arribar, vaig tocar la porta i la seva veu em donà pas.

El capità era dret al centre. Asseguda en una cadira, hi havia la dona que havíem salvat.

–La senyoreta vol parlar amb tu. Li hem contat el que vares fer. Ara, si em disculpa –va dir el capità a la jove–. Els deixaré sols perquè puguin parlar.

Vaig quedar sol amb aquella jove dins la cabina del capità. Em vaig sentir estrany i cohibit. Mai no havia estat sol amb una dona, excepte amb la meva germana, i fer-ho en aquell lloc, després d'un combat em desconcertava encara més. Em demanava què hi feia jo allà, sense poder parlar i tot mostrant unes cicatrius que devien fer por. Però tota l'angoixa es va diluir quan la vaig sentir parlar. La seva veu era serena i dolça i la seva cara fina com una fulla de taronger.

–Gràcies pel que vas fer. Si no fos per tu, ara seria morta. Com puc agrair-t'ho?

Vaig fer un gest tímid amb les mans que volia dir que no em devia res.

–M'han dit que no pots parlar, però veig que m'entens. Que saps escriure?

Vaig moure el cap negativament.

–És una llàstima. Seria molt bo per a tu. Si vols te n'ensenyaré.

No sabia què contestar. Pensava que escriure era molt difícil i que no ho podria fer.

–Com et dius?

No vaig poder contestar.

–D'on ets?

Tampoc no vaig poder.

–Veus com et serviria de molt!

Ho va dir amb tanta tendresa que sense adonar-me'n, vaig afirmar amb el cap.

–El meu nom és Caterina i sóc del sud de Sicília. El meu pare és un nou burgès comerciant. A mi i al meu germà ens obligà a tenir un professor per aprendre a llegir i escriure, i a fer números. Pensava que la burgesia havia d'aprendre més que la noblesa. Ara sé escriure bé i l'únic que puc fer és ensenyar-t'hi. Tens plans, quan arribis a Malta?

Vaig negar.

–Doncs, mentre esperem la meva partida cap a Sicília, ens hi posarem.

Al cap d'uns instants, el capità aparegué pel llindar de la porta i jo vaig acalar el cap a la joveneta Caterina. Vaig sortir de la cambra, però abans de fer-ho em va dir que faria per veure'm aviat.

En aquell moment, no podia imaginar-me que na Caterina seria la persona que més estimaria en la meva vida i que, al final, acabaríem essent marit i muller.

Mai abans no havia pensat en la possibilitat de poder arribar a escriure. Aquest era un privilegi per a les classes altes i per a l'església. A més, em sentia molt buit i que la meva sort m'havia abandonat el dia que vaig deixar Mallorca i la meva família. De ben segur que no podria arribar a escriure i la idea d'estar amb na Caterina i que li fallàs em martiritzava. Què pensaria de mi quan veiés que era una tasca impossible? Em feia por però a la vegada m'hi sentia atret.

El capità volia arribar al port de Malta de dia i així ho va fer. Unes canonades de benvinguda ens reberen i una gran multitud de gent remenava els seus mocadors tot seguit de crits que ens aclamaven.

El comitè oficial de benvinguda era format per cavallers de l'orde amb les seves grans creus al pit.

Al mateix port, es va celebrar una missa. Tots agenollats, donàrem gràcies a Déu per la nostra victòria.

Els mariners vàrem romandre a coberta mentre els oficials i els captius alliberats davallaven la gran passarel·la. Vaig poder distingir na Caterina, acompanyada de quatre soldats. La seva cara brillava entre les altres. Però ella no es girà i va desaparèixer aviat. Em vaig sentir desesperat.

Més tard baixaren els esclaus turcs per ésser portats als banys, que era el lloc on estaven reclosos. Allà, alguns esperarien un rescat que els alliberàs, d'altres correrien la mateixa sort que la meva: galeres. Era exactament la mateixa escena que la d'Alger. La gent del carrer també els insultava mentre caminaven engrillonats.

Aquí fou quan definitivament em vaig adonar que la pirateria era simplement un negoci que tothom practicava, fossin ara cristians o fossin musulmans. La idea que els únics éssers malvats eren ells era una farsa. Molta gent s'embutxacava diners en l'art de l'extorsió.

Aviat aniria a veure el capellà amic meu i li faria saber que volia deixar Malta i anar a Sardenya. Allà tenia el meu amic sard que m'ajudaria a trobar una feina.

Dos dies després de l'arribada, el nen i jo ens trobàvem descansats i passejant altre cop. Em sentia neguitós perquè no podia explicar-li els meus plans, quan de sobte ens requeriren a les sales del bisbat.

Hi anàrem aviat per esbrinar què passava.

La gran porta de fusta sòlida s'obria lentament mentre un capellà petit l'empenyia amb força, quan vaig destriar la cara del capellà amic meu.

–Estic molt content de tornar-vos a veure. Ja sé tot el que has fet en aquesta missió. Ets un heroi! –digué amb un somriure.

Jo no em sentia un heroi. Més aviat em sentia un ànima perduda dins la Mediterrània. Una mar que ja no tenia sentit.

–T'hem fet cridar perquè na Caterina de Sicília et vol veure.

El cor em va bategar. Pensava que na Caterina m'havia oblidat. Els tambors de batalla mai no m'havien enfonsat, però quan vaig sentir el seu nom les cames em tremolaren. Després el capellà seguí:

–M'ha explicat que vol ensenyar-te a escriure i crec que, encara que això no sigui un menester dels mariners, et seria molt útil, tenint en compte la teva desgràcia. Tot i que la majoria de gent no podrà entendre't perquè no en saben, de llegir –acabà el capellà no massa animat.

A mi m'era igual perquè aprendre a escriure volia dir estar amb ella. Res no m'importava excepte ella i el nen.

–Vine amb mi. T'hi acompanyaré –digué el capellà.

El nen venia amb mi i així ho vaig fer saber al capellà.

Quan tocàrem la porta, la seva dolça veu, que tan bé recordava, encara que només l'havia sentida una vegada, va dir endavant.

Vaig acalar el cap com a senyal de salutació quan era davant d'ella. No sabia bé com comportar-me i em vaig sentir travat però ella aviat em calmà.

–Estic molt contenta de veure't. I tu qui ets? –demanà al nen, que no va respondre però tampoc va deixar de mirar-la. Si no fos perquè era un nen, ho hauria trobat groller.

–Que és el teu fill? –em demanà.

Em vaig tornar vermell i vaig moure el cap negativament. Sort que el capellà li explicà la nostra història i ella ho comprengué i va posar semblant trist quan va saber que havíem estat captius en una galera algeriana.

Després el capellà va fugir i ens deixà sols.

–M'han dit que ets mallorquí, per tant ens podem entendre perfectament. Ja deus saber que en gran part de Sicília es parla el català –seguí parlant i ens explicà qui era la seva família i com l'havien apressada.

Tot semblava molt estrany. Havia tingut molt mala sort perquè l'havien capturada en un viatge molt curt. Tan sols de cinquanta milles i, a més, costaner. El vaixell en què viatjava no portava res valuós i semblava que l'havien esperat amagats darrere un cap.

Després d'explicar breument el seu relat, em donà una ploma i em féu traçar una línia sobre un paper. Després em féu dibuixar rotllos. Era bastant fàcil.

–Molt bé! –deia cada vegada.

Jo em sentia una mica nen.

Després m'ensenyà a escriure el meu nom i això va ésser més difícil, però al final ho vaig fer.

Cada vegada que escrivia una síl·laba, ella la pronunciava. Sentir el meu nom pronunciat per la seva boca em feia sentir plaer i el vaig escriure tantes vegades com vaig poder, fins que va tornar el capellà. Era hora de partir.

Ens acomiadàrem respectuosament i vaig sentir la necessitat d'agafar-li les mans, però, evidentment, no ho vaig fer.

–Fins demà! –va ésser el darrer que va dir amb un somriure.

Quan érem al carrer, em vaig quedar immòbil i la meva vista vagava per l'horitzó. Vaig sentir que m'estiraven la mà i que em deien:

–Toni... Toni!

Era el nen de l'aigua que parlava. El vaig agafar en braços i el vaig abraçar.

Les dues persones que més apreciava en aquell moment em cridaven pel meu nom. Ja no era el mallorquí o el ganiveter, o res, tal com em tractaven a la galera. A la fi, el meu nom em recordava qui era i em feien recobrar, de mica en mica, els ànims i la força interior que tenia quan vaig decidir aventurar-me sol dins la mar.

L'esperança de viure feliç tornà. Tot i això, sabia que era una tasca quasi impossible que na Caterina s'enamoràs de mi. Pertanyia a una família burgesa que devia tenir molts diners i riqueses i en aquell temps, la burgesia només es mesclava amb la burgesia. La majoria d'ells envejaven la sang *blava* de la noblesa i no suportaven la idea de sentir-se inferiors pel simple fet de no tenir un llinatge noble, encara que sí que podien posseir més riqueses. Pensava que na Caterina no era així, però en hores baixes, em deia que era una excusa que em posava a mi mateix per encoratjar-me i que no hi havia res a fer.

Durant dues setmanes, vaig assistir a les classes d'escriptura i he de reconèixer que em costava molt, però vaig pensar que la millor manera d'impressionar-la era fent-ho el millor possible. Cada tarda, em tancava dins la meva cambra i ho repassava tot fins altes hores de la nit. El que més ràbia em feia és que no ho podia pronunciar i ho havia de fer tot mentalment.

Ella sempre em deia que l'escriptura anava de mans amb la lectura i que, al principi, era quasi inevitable pronunciar-ho en veu alta.

Cap al final de la segona setmana i durant una classe, el capellà amic entrà dins la cambra de na Caterina i després de saludar i veure els meus progressos digué:

–No sé si encara és prest perquè la puguis llegir, però aquí tens una carta del teu germà Joan.

Vaig sentir una punxada al cor. Feia tres anys que no en sabia res i això era molt de temps. Vaig aixecar-me lentament i la vaig agafar amb suavitat com si fos un petit ocell que encara no pot volar.

Vaig anar cap a la finestra i m'asseguí. No la vaig obrir fins que el capellà hagué sortit. Aviat vaig reconèixer la lletra d'en Joan, encara que mai no l'havia poguda llegir.

Dues vegades vaig intentar començar a llegir-la, però les lletres semblaven infinites i em costava pronunciar-les interiorment. No ho podia fer de cap de les maneres.

Vaig dirigir-me a na Caterina i vaig allargar el braç per oferir-li la carta.

Ella entengué que m'havia d'ajudar i, després, vaig saber que el meu gest de confiança cap a ella va calar molt endins.

–Vols que la llegeixi fort? –va demanar amb la seva veu dolça.

Vaig assentir amb el cap.

Va començar a llegir:

«Hem estat molt feliços de tenir noves teves. Havíem passat molta pena perquè feia molt de temps que no sabíem res de tu. Una vegada, un mariner de Sardenya va recalar aquí i li vaig demanar informació però res no sabia i em vaig preocupar profundament perquè feia molts de mesos que havies partit, quasi un any.

Després vaig aconseguir fer arribar una carta a Rafaello Toro, el nostre amic de Sant Antíoc. Ja feia més d'un any i sabia que el teu destí era aquest poble. Al cap de sis mesos més vaig tenir notícies del nostre amic i em deia que mai no vares arribar.

Et donàvem per perdut i ens sentíem desesperats, però no hi podíem fer res. Vaig intentar animar na Bel i la mare amb paraules que, en el fons, ni jo em creia. Els deia que havien de tenir confiança i esperar, que algun dia arribarien notícies teves.

Fa sis mesos la mare es va posar malalta. Tenia una mala malaltia que li afectava els pulmons. Cada dia anava a pitjor i el metge ens va dir que era irremeiable.

No va sofrir gaire. Morí al seu llit envoltada dels seus fills i néts.

Morí en pau perquè les notícies que eres viu arribaren a temps. Sembla que va esperar a tenir notícies teves per deixar-nos.

Em sap greu donar-te aquestes notícies però tres anys són molts i no sé si tornaràs...».

Una llàgrima em va sortir i va rodolar lentament per la cara i caigué a terra. Na Caterina m'agafà la mà i seguí llegint:

«Tens tres nebots més. En Miquel i na Joana, de la teva germana; i en Tomeu, que és el meu darrer. Tots, gràcies a Déu, estan sans.

La vida és la mateixa per aquí. Hi ha hagut alguna revolta contra Ciutat però ens n'hem decantat. Ja saps que aquestes coses no ens van. L'any passat va ésser un mal any, però enguany anam tirant.

Esperam notícies teves tan aviat com sigui possible. Recorda que sempre ens tendràs aquí.

El teu germà, Joan».

Estava content de saber d'ells, però la mort de la mare em destorbà. Perdre la mare és irremeiable si les coses van com mana la natura, però també et crea un buit que ja mai no es pot tapar.

Na Caterina em consolà i, de veritat, em vaig sentir consolat. Però volia estar sol i pensar en la meva família. Em vaig acomiadar després d'agrair-li el que va fer.

L'endemà no vaig apropar-me a la cambra de na Caterina. Les notícies de la mort de la meva mare m'havien trasbalsat i m'havia enfonsat dins un estat d'ànim fosc i

negatiu. No volia tornar a presentar-m'hi perquè em sentia enamorat d'aquella dona que, socialment, estava per sobre meu. Pensar que podria arribar a ésser meva era una bajanada. Havia de tocar de peus a terra: ella mai no es podria enamorar de mi, d'un pobre excaptiu amb la llengua tallada i amb una cara que semblava més d'una bèstia que d'una persona.

Vaig passar tot el dia tancat dins la meva cambra, esperant que arribàs la foscor de la nit. Durant la nit, les idees eren més clares i volia prendre una determinació.

La qüestió era fugir, però no sabia ben bé on. La idea d'anar a Sardenya era la que més m'atreia abans, però ara, després de conèixer na Caterina, tot era confós i tenir un destí diferent al seu no tenia sentit.

Al tercer dia de no aparèixer, el capellà em féu cridar.

–Saps que na Caterina parteix demà? –em demanà.

Vaig negar amb el cap, sense poder amagar l'astorament que em produí aquella notícia.

–Crec que hauries d'anar a acomiadar-te'n. Ha demanat molt per tu. Després de llegir la carta de Mallorca, no hi has tornat. Per cert, sent molt la mort de la teva mare, però ara està descansant amb el Pare, i de ben segur que hi està bé allà dalt –afirmà el capellà amb un to convincent.

I, de fet, em va convèncer, perquè pensar que la meva mare es trobava bé i que, potser, fins i tot, em podia observar em consolava.

Vaig anar a veure na Caterina i demanar-li disculpes per haver faltat a les meves classes. Pel camí, vaig parlar en silenci amb la mare.

Les cames em tremolaven. No sabia què fer. Potser seria la darrera vegada que la veuria.

Després de trucar tres cops a la porta, vaig sentir la seva veu que deia que aviat obriria. La veu que tant escoltava en els meus somnis.

–Toni! Sort que has vingut. Pensava que no et tornaria a veure. Com et trobes?

Vaig moure el cap amunt i avall. Però després vaig agafar un paper i vaig escriure «bé» amb molt mala lletra.

La seva cara s'omplí de joia quan veié que per primera vegada escrivia per comunicar-me.

–Saps que aviat partiré? –em digué amb veu tímida.

Vaig assentir acalant el cap.

–Quins són els teus plans? En tens, per cert?

Vaig negar.

–He pensat que potser podries venir amb mi. De feina, no te'n faltaria. A casa meva n'hi ha molta i te'n trobaria una fàcilment.

No vaig contestar. En aquell moment no sabia bé què contestar i no per mor de la manca de ganes d'anar allà on ella anés, si no més aviat perquè estava nerviós.

Sense adonar-me, vaig assentir.

–Estic molt contenta que així ho facis. D'aquesta manera podré ensenyar-te a escriure bé i en uns pocs mesos ja te'n desfaràs –digué contenta.

Amb la mà, vaig assenyalar una altura que m'arribava per les costelles, volent dir que el nen de l'aigua havia de venir amb mi.

–És clar que sí. Ell també vindrà, però espera –s'aturà i meditá uns instants–. No sabem el nom del nen, perquè tu no el saps, oi?

Vaig negar.

–Escolta! Crec que per dir «sí» o per dir «no» no ho hem de fer tan complicat. Arribaràs a tenir mal de coll si tot el dia estàs amb el cap amunt i avall i cap a la dreta i a l'esquerre. Què et sembla si fas un so nasal curt per dir «sí» i dos sons per dir «no» ?

Vaig assentir amb el cap.

–Com hem quedat? –em demanà reprovant el meu acte.

–Mm –vaig dir.

–Creus que li hem de posar un nom al nen?

–Mm.

–I en tens algun de pensat?

–Mm mm.

–On és ara?

Vaig assenyalar cap a fora.

Na Caterina sortí i el portà de la mà. El nen es trobava bé amb ella. Després li digué:

–Escolta, recordes el teu nom? –demanà tendrament.

–Arba –contestà el nen. Era la primera vegada que na Caterina sentia la seva veu i quedà meravellada.

–Arba no vol dir nen en moro? –em demanà.

–Mm –vaig contestar.

–Et volem posar un nom –va dir ella al nen–. T'agrada algun nom en concret?

El nen va dir que no.

–I a tu, Toni, n'has pensat cap? –em demanà.

–Mm mm.

–Crec que en tinc un que t'agradarà. Que et sembla Rafel?

El nen va acceptar tímidament.

El jove Enric quedà bocabadat, encara que ja sospitava l'origen d'en Rafel. Tot quedava confirmat ara.

El mestral tornava a bufar i la porta de la taverna es movia com si algú l'empenyés per voler-hi entrar. No era ningú: era el vent que empenyia, acompanyat d'un xiulet agut i violent. Era tard i feia fred i n'Enric Descamps es fermà la capa com altres vegades.

Els carrers eren foscos un altre cop. Les llànties d'oli s'apagaven i el jove havia de temptejar el terra empedrat per no relliscar. S'havia mullat el calçat.

La foscor va fer-li pensar en el seu futur perquè no el veia molt clar. No volia enfrontar-se amb la seva família, però ho havia de fer. Ja havia decidit que la medicina seria la seva carrera i la seva professió per a la resta de la seva vida, encara que això comportés un canvi de plans molt oposats.

Faltava una setmana per partir i ho havia d'enllestir tot. El primer que faria seria anar a Sàsser i entregar tots els estudis que havia efectuat aquests darrers mesos. Després parlaria amb el seu pare.

Quan arribà a les cel·les de la catedral, un capellà l'esperava.

–Enric, t'estava esperant perquè hi ha un canvi de plans –digué el capellà.

–Quin és aquest canvi? –demanà n'Enric després de saludar-lo.

–Has de partir abans. D'aquí a dos dies surt una caravana que passa per Sàsser. Hem pensat que és millor que t'hi afegeixis. Les darreres notícies no són massa bones: els bandolers actuen quasi cada nit. Si hi vas sol, seràs una presa fàcil; per tant, el més sensat és que parteixis amb ells –sentencià el capellà.

El jove meditià uns instants però aviat digué que sí. La pobresa de la gent de l'illa feia que els camins tortuosos plens de mates i arbres fossin una trampa mortal durant la nit. La majoria de bandolers assassinaven sense cap contemplació per tal de no ésser reconeguts més tard. No volien deixar cap pista perquè el càstig era una mort segura.

Entrà dins la seva cel·la i començà a endreçar les seves coses. No volia perdre temps. L'endemà era el seu darrer dia i s'havia d'acomiadar de tots els seus coneguts.

El destorbava molt la idea de no poder acabar la història d'en Toni Potera. Ja havia acabat tots els fulls fins al moment i no sabia certament si podria disposar de la resta de la història. No s'hi capficà perquè en aquell moment no hi podia fer res.

Sicília

Les campanes repicaven i el jove es despertà. No havia dormit gaire perquè el vent l'havia despertat contínuament, tot i que havia minvat a la matinada. Després d'acabar d'enllestir la seva poca roba i els seus papers, es dirigí al refectori.

Allà l'informaren que la caravana partiria a primera hora. A les sis de l'endemà havia d'estar llest a la plaça de la Catedral. Aniria dins el carro d'un mercader amic del principal.

El jove agraí l'hospitalitat a tota la congregació i digué que algun dia tornaria. Volia acomiadar-se al més aviat possible perquè no sabia cert si estaria tot el dia a fora.

El núvols havien escampat i el vent no bufava gaire, però el poc corrent que hi havia era gelat i s'abrigà fort. Pensà que la caravana, que podia durar dos dies fàcilment, seria mala de suportar si feia tant de fred.

Es dirigí en primer lloc a cal metge i li comentà que havia de partir immediatament. Li hauria agradat poder quedar-s'hi i aprendre d'aquell home però sabia que en aquell moment no era possible i així li ho explicà.

El vell metge ho entengué i es posà content de sentir que a la fi cursaria els estudis de medicina. Amb molta disposició li apuntà les adreces dels metges de la Universitat de Sàsser i redactà una carta on el recomanava com a bon candidat.

Passaren mig matí parlant de medicina i altres disciplines, però arribà el moment de dir adéu. El darrer que li va dir el vell fou que quan tornés, el primer que havia de fer era passar a veure'l. El jove respongué afirmativament, encara que sabia de ben cert que el primer lloc seria a can Toni Potera, que era precisament on es dirigia en aquell instant.

Tocà la porta amb decisió, després d'haver fet la llarga passejada a peu des de cal metge fins a cal pescador. En Rafel obrí la porta.

–Bon dia, senyor Enric –digué.

–Bon dia! Que hi és el teu sogre?

–Sí, hi som tots, amb aquest mal temps poques coses podem fer més que romandre dins la casa. Passi, passi...

La calor de la casa aviat calma la cara estirada pel fred del jove. Tots eren a la sala on es menjava i on es feia gairebé tot durant els dies d'hivern. En Toni seia en una cadira mentre observava el seus néts, però aviat s'aixecà quan veié el jove i li agafà el braç.

–Estic molt content de trobar-lo, Toni –digué el jove.

El vell mariner es colpejà el pit volent dir que ell també, després li oferí una cadira i s'assegueren tots dos. En Rafel anà dins la cuina.

–He vingut perquè demà de matí he de partir cap a Sàsser i volia acomiadar-me de tots vosaltres.

El vell posà semblant trist i després féu un renou estrany amb la seva gola. Tot seguit, aparegué na Bel.

–Què vols, mon pare? Oh, bon dia, Enric, no sabia que eres aquí. Com estàs?

El jove s'aixecà i li respongué, mentre pensava que aquell so estrany de la gola era un so únic que servia per cridar la seva filla, ja que només ella contestà.

Tot seguit, el pare escriví, aviat, unes notes que passà a la seva filla. Les llegí i digué al jove que el seu pare el volia convidar a dinar.

El jove acceptà de bon grat. Volia passar la tarda en aquella casa. Allà havia descobert moltes coses que l'havien fet canviar, però, sobretot, havia conegut un home senzill que li mostrava el seu passat i el feia coneixedor de la dura realitat i de les desgràcies que havia passat i que eren llunyanes al seu món. Ell mai no havia passat gana, mai no havia temut seriosament per la seva vida ni havia estat encadenat patint gana i set. La seva realitat havia estat ben distinta. Semblava que vivien en dos mons a part.

–Li volia comentar que ja he acabat tots els fulls que m'ha donat fins ara. He de reconèixer que em vaig quedar parat quan vaig saber que el nen de l'aigua és en Rafel, perquè és així, no? –demanà el jove amb un somriure després de quedar sols una altra vegada a la cambra.

És veritat. Mai no hem fet públic l'origen d'en Rafel. En primer lloc, perquè no el sabem, encara que el suposem. En segon lloc, perquè la gent té por quan desconeix. Sempre hem dit que és de Sicília i la gent ha actuat com si res. Només la família sabem la història, i ara, tu també la saps. Supòs que no fa falta dir-te que has d'ésser molt discret en aquest aspecte, tot i que no crec que ara li fes mal. Ja fa molts d'anys que viu aquí.

–Per descomptat que no diré res. Però hi ha una cosa que no comprenc i no és la meva intenció ésser insolent, però és estrany que na Bel i en Rafel siguin esposos perquè devien ésser com germans, no? –demanà el jove davallant el to de la seva veu per no ésser sentit.

No és estrany. En Rafel partí de molt jove. Sempre havia estat dins la mar i quan tenia tretze anys s'embarcà i va estar molts d'anys a fora. Quan tornà, na Bel ja tenia quinze anys i l'amor va fer la resta. És veritat que li treu deu anys però sempre ha tingut cara de nen. Només aquests darrers anys l'han fet més major. També he de dir que puc estar orgullós perquè si hi ha un bon home en el món i manyac aquest és ell. Mai no vaig objectar res contra el seu casament, tot el contrari, vaig estar-ne ben content.

Mentre estaven engrescats en la seva lenta conversa a causa de l'escriptura, arribà l'hora de dinar. El jove observà la gran família: els nens eren ben educats i el petit no plorava massa, tan sols ho feia quan cridava sa mare per prendre la llet. Conversaren molt i el jove els féu coneixedors de les seves intencions de convertir-se en metge.

En Toni Potera posà cara de satisfet quan ho sentí i la resta dels membres l'encoratjaren tot dient-li que seria un gran metge.

La foscor caigué com un xàfec. Els dies eren d'allò més curt i n'Enric trobà que era hora d'acomiadar-se.

–És hora de partir. Estic molt agraït per la vostra hospitalitat. Ja sabeu que tornaré quan acabi els meus estudis.

Els nens, en Rafel i na Bel l'abraçaren i li desitjaren tota la sort del món. Després el deixaren sol amb en Toni.

–Puc demanar-li un darrer favor? –demanà el jove.

El vell afirmà amb el cap.

–M'agradaria acabar de llegir la seva història. Aquí té els darrers fulls que em va deixar.

El vell, sense dir res, es dirigí cap a una calaixera de la sala i tragué un nou feix de fulls escrits i els hi donà.

–Gràcies. Si vol, les puc fer arribar d'aquí a un temps des de Sàsser.

El vell agafà un paper i va escriure:

Esperaré que tornis. No t'amoïnis. Tinc molt de temps i la memòria encara no em falla. Si volgués ho podria tornar a escriure. El que vull fer és agrair-te una altra vegada el que vares fer. Mai no t'oblidarem en aquesta casa i sempre hi haurà un plat per a tu. Espero que tinguis sort. Jo també sé que seràs un bon metge.

El jove li agafà la gran mà arrugada mentre li deia adéu.

Quan havia deixat la casa enrere se sentia destorbat. Una trista sensació que ja mai no el tornaria a veure li envaí el cos, però moments després pensà que en Toni Potera mai no moriria dins ell perquè tenia la seva vida escrita. Intentà no pensar-hi més i aviat arribà a la taverna.

Saludà la dona i li digué que aquella era la darrera nit que hi aniria perquè havia de partir. La propietària contestà que aquella nit ella convidava al sopar i al vi i el jove, després d'acceptar la invitació de bon grat, s'assegué a la taula petita d'en Toni Potera sota la gran llàntia i sense esperar encetà la història un altre cop:

Volia semblar un mariner experimentat i donar confiança a na Caterina. Havíem embarcat aquell matí i portàvem set hores de navegació. Era un vaixell petit. Semblant a un llaüt de les meves illes: feia uns vint metres d'eslora i portava vela llatina i floc, amb un altre pal de messana més a popa. El vaixell també portava rems per si el vent faltava. La tripulació era de vuit homes, en Rafel i na Caterina. El patró era un home de confiança

de l'Orde de Malta que feia el cabotatge entre Sicília i Malta. Va informar que la navegació tan sols duraria un dia.

Anàvem tranquils perquè, segons les darreres informacions, no s'havien vist naus pirates darrerament per aquells indrets.

Abans de partir, m'havia acomiadat del capellà del meu poble i li vaig agrair tot el que havia fet per nosaltres. L'últim favor que em va fer fou enviar una carta a Mallorca que informava cap on em dirigia.

Cap al centre de l'embarcació hi havia una cabina per al patró. Aquest l'havia cedida a na Caterina durant la travessia, encara que durant el dia restà a coberta. Feia molt bon temps i les veles s'inflaven amb un vent suau de llebeig.

Durant el matí vaig estar molt engrescat en la navegació i a ajudar els altres mariners, però a la tarda vaig demanar per fer de timoner. Feia molt de temps que no sentia les vibracions sordes del buc empès pel vent. Al cap d'una estona, na Caterina s'apropà i començà una conversa.

En realitat no era una conversa perquè tan sols parlava ella i jo només contestava «mm» o «mm mm» quan em feia una pregunta la resposta de la qual fos «sí» o «no».

Em va demanar molt per la meva vida a Mallorca i ho va fer amb molta traça perquè totes eren preguntes tancades que només precisaven el meu so nasal per respondre. Amb ella, em sentia comprès i em podia comunicar, tot i que encara no sabia escriure bé. Feia anys que no sentia la llibertat de poder expressar-me. Ella em guiava com un estel i jo em deixava dur, com les veles del vaixell.

Quan les primeres llums de les estrelles començaren a aparèixer per l'horitzó, anà a proa i la vaig observar com caminava de manera atabalada sobre la coberta. No semblava molt marinera.

Va romandre asseguda una bona estona i vaig notar que el seu semblant era trist. Em va semblar veure que una llàgrima li queia per la galta.

Més tard em digué bona nit i entrà dins la cabina. Jo vaig pensar per a mi mateix: «dorm tranquil·la. Jo et guardaré».

–T'agrada ella?

Em va dir una veu de nen que quasi no reconeixia. Era en Rafel.

Amb un senyal ràpid li vaig dir que guardàs silenci i em vaig posar vermell. El menut va riure. Vaig pensar que parlava poc, però que era millor que no ho fes si era per dir aquestes coses en veu alta.

Vaig quedar dues hores devora el timó perquè volia gaudir d'aquell aire lliure i de la fresca d'aquella nit clara i estrellada. La nau navegava amb comoditat i es movia amb rapidesa controlada.

El nostre destí era Siracusa, al sud-est de l'illa. Allà hi havia, pel que m'havia explicat na Caterina, un dels ports més importants de Sicília ja des dels grecs. Em va fer gràcia el nom de Siracusa: Saragossa de Sicília, supòs que els antics aragonesos, que cents d'anys abans s'hi havien instal·lat, la batejaren d'aquesta manera.

Somiava trobar el lloc on passar una bona i llarga temporada. No sabia ben bé quins plans tenia na Caterina per a mi i per al nen, però confiava plenament en ella.

M'hauria agradat canviar d'aires, potser deixar la mar un temps i dedicar-me a altres coses. La mar, per a mi, havia canviat. En tres anys només hi havia vist desgràcies i desventures, havia deixat d'ésser el lloc d'on trèiem el menjar i del qual vivíem per passar a ésser un camp de batalla sense sentit, almenys per a gent com jo.

Em fugien badalls i vaig estirar-me sobre la coberta al costat de sotavent. Allà, la petita escora del vaixell feia que et poguessis recolzar a l'orla i t'alliberava d'haver de fer equilibris inconscients mentre dormies. En Rafel dormia feia estona i el vaig cobrir amb un pedaç. Dormia profundament i semblava un angelet feliç.

Cap a l'alba, em despertaren perquè era el meu torn. No havia acabat la son però tant m'era perquè volia veure sortir el sol. A més, hi havia una cosa més important encara: na Caterina m'havia de trobar a la roda del timó quan s'aixecàs.

Cap a les set del matí, la seva silueta esvelta i perfecta trepitjà altre cop la coberta i la seva primera mirada va ésser per a mi, encara que saludà el patró en primer lloc. Tot seguit, es va dirigir cap a mi.

–Que no has dormit en tota la nit, Toni? –em demanà mig incrèdula.

–Mm mm –va ésser la meva resposta curta i falta de romanticisme, no per ganes sinó més aviat per la incapacitat que patia.

–M'ha costat molt aclucar els ulls. No hi estic acostumada, a dormir sobre un llit que va de banda a banda –digué mentre tapava amb la mà un badall petit i mandrós.

Vaig pensar que segurament jo havia dormit més que ella durant les poques hores que havia estat tombat.

–Mira! Què és allò, a l'horitzó? –em demanà emocionada.

Era la terra de Sicília que agafava forma lentament. Vaig calcular que faltaven unes vint milles per voltar el cap. En aquell instant, el patró aparegué i digué:

–Cap a primera hora de la tarda, arribarem a port, senyoreta.

No sabia per quina raó ho féu però na Caterina es posà tensa i anà aviat cap a proa. Al principi, vaig pensar que era l'ansietat de tornar després de tot el que li havia succeït.

Minuts més tard, un mariner va passar a timonejar i jo vaig anar al seu encontre. Abans, però, vaig treure de la butxaca un tros de paper, que ara sempre duia, i un carbó de la mida d'un dit envoltat d'un drap. Aquest era més útil que la ploma, que necessitava tinta. Per als missatges curts, m'era més fàcil disposar del carbó i no portar tinta a sobre.

Quan vaig ésser davant d'ella i amb molta dificultat i mala lletra, vaig escriure:

«Qe fere jo aia?»

–Molt bé! Ja pots expressar-te. Estic molt contenta. Encara que, amb temps, has d'aprendre a escriure bé. Mira, aquí hi ha aquestes faltes. S'escriu així –va agafar el carbó i escrigué: «què faré jo allà?».

Semblava que no volia contestar la meva pregunta i jo amb el dit vaig copejar tres cops sobre el que havia escrit, era com si la repetís.

–No ho sé encara, Toni, però no et preocupis. De moment en Rafel i tu vendreu a casa i us hi acomodareu. Després trobarem el més adient. Ara vull que estiguis prop de mi –acabà abaixant el to i el ritme de la seva veu, potser una mica neguitosa.

No era cap invitació amorosa. Tant de bo ho hagués estat! Estava intranquil·la i semblava que només confiava en mi, l'home que l'havia salvada i que li havia demostrat un alt respecte.

Mesos més tard sabria que el fet de no abandonar el nen i portar-lo sempre al meu costat, juntament amb les ganes de voler aprendre l'havia impressionada positivament des del principi. Bastant més tard, quan ja érem marit i muller, em va confessar que també li havia produït una atracció física molt forta els dies que vàrem passar junts a Malta, on vaig començar a comunicar-me amb ella.

No vaig demanar-li què era que l'alterava tant per dos motius. El primer era que em costava molt escriure i el segon que la tripulació ja es preparava per a la recalada i la posterior arribada.

Havíem d'enllestir els rems per poder atracar en condicions i, encara que l'embarcació no era molt gran, la reduïda tripulació tenia molta feina.

El volcà de l'illa exhalava un fum negre i tímid i em vaig espantar quan em digueren que era la muntanya que

era viva. Al principi, en veure el fum, vaig pensar que eren pagesos que cremaven i no li vaig donar importància. Mai no havia vist res semblant i pensar que aquella muntanya es podia enfadar em feia tremolar. Na Caterina m'explicà que feia molts, molts d'anys que estava mig apagada i això reconfortà el meu malestar.

El sol encara era molt alt quan vàrem començar a vogar a les ordres del patró per amarrar el vaixell. Tot estava ordenat i curiós. Les poques mercaderies que portàvem eren a coberta.

Un home prim, quasi demacrat diria jo, esperava al moll. Vestia robes molt exquisides i a la mà tenia un mocador brodat de color blanc. L'aixecà i saludà na Caterina. Després es tapà el nas amb el mocador. Semblava que la flaire del port no li agradava o que no hi estava acostumat.

Vaig témer que fos l'estimat de na Caterina, però ella em digué al cap d'uns segons que era en Bartomeu, el seu germà.

Davallàrem la passarel·la després d'acomiadar-nos del patró. Na Caterina li havia dit que aviat li faria arribar una gratificació i s'havia acomiadat tot agraint la seva amabilitat a bord. En Rafel i jo la seguíem a unes poques passes.

–Benvinguda, germana. Tots et donàvem per perduda! –digué fred en Bartomeu.

–N'estic ben segura –fou la resposta tallant de na Caterina.

–Tinc el cotxer esperant a la cantonada. Allà parlarem amb tranquil·litat. Ah, vosaltres –digué mentre ens mirava a nosaltres, que portàvem les poques pertinences de na Caterina –, porteu això aviat al cotxe negre.

–Ells són els meus amics. No els meus criats. Els has d'estar agraïts. Em salvaren la vida. Per tant, tinc un deute cap a ells que no es pot pagar. I tu, germà, també.

La poca conversa que vaig sentir em demostrà que no hi havia molta fraternitat.

El cotxe de cavalls anava de banda a banda. Semblava un vaixell petit dins una tempesta i he de reconèixer que quasi em vaig marejar. En Rafel i jo anàvem asseguts dalt del sostre. El nen gaudia del viatge. De ben cert, no havia cavalcat mai en un giny com aquest i no s'aturava de riure i d'observar la natura i els animals que l'envoltaven. Tot era nou per a ell i veure'l tan feliç i content em va abstreure de la preocupació que m'havia produït la tibantor de la conversa entre en Bartomeu i na Caterina.

Arribàrem a un gran casal envoltat d'arbres i de jardins i vaig suposar que aquella era la casa de na Caterina. Tres servents varen córrer cap al cotxe abans que aquest s'aturàs i varen obrir la porta tot acalant el cap en senyal de reverència.

Na Caterina sortí aviat i, amb una cara molt trista, ens digué que més tard ens cridaria i que donaria ordres perquè ens instal·làssim a la casa petita del costat. Ho va dir tot amb presses. Semblava que no volia que li veiéssim la cara, però aviat vaig notar que alguna cosa havia passat i que havia estat plorant.

Era una dona molt forta i se sabia controlar però jo podia pressentir el que ella sentia i tot això em va causar una buidor a l'estómac. Volia parlar amb ella. Dir-li que jo era al seu costat i que podia confiar en mi, però ella desaparegué corrent cap a la casa gran.

En Rafel, que no havia notat que alguna cosa estranya passava, botà d'alegria quan ens acompanyaren a la caseta. Era petita però molt confortable. Hi teníem dues cambres petites i una sala que ens sobrava. A més, l'excusat era molt prop.

Al cap de mitja hora i després d'inspeccionar totes les calaixeres existents, per la qual cosa vaig renyar el jovenet, un servent d'avançada edat tocà la porta.

–La senyoreta Caterina m'ha encomanat que portàs aquest menjar per a vostès i també ha dit que la disculpi. No es troba bé. La notícia de la mort inesperada de son pare

l'ha trasbalsada molt. Ella l'estimava molt –el vell servent s'aturà i mirà al terra amb cara preocupada–. Ha dit que demà farà per veure'ls.

Sense afegir res més i davant la meva impossibilitat d'inquirir cap pregunta, l'home va partir cap a la casa gran, tot deixant-me l'ànima descompassada per aquella incògnita. No podia fer res i això em feia sentir com un ocell engabiat. No podia moure'm perquè no sabia on anar i ni tan sols sabia si hauria estat correcte fer-ho. No hi havia altra opció: havia d'esperar.

La nit arribà lentament i tot es cobrí amb una foscor més negra que aquella de la nit anterior. Les nits, normalment, em portaven tranquil·litat, però aquesta amagava penombres. L'instint em deia que na Caterina corria perill, potser no imminent, però si un perill calculat i premeditat. Tot havia estat molt estrany des de la nostra arribada.

En Rafel, després d'haver sopat, m'agafà per la mà i em dugué a fora de la caseta per observar el cel.

–On és la mar –em demanà el poc xerraire.

Vaig assenyalar cap a llevant amb el dit índex.

–Hi tornarem algun dia?

–Mm –vaig respondre.

Tot i que per a ell la mar havia representat un món de maldat i de sofriment, encara l'estimava.

Vaig acaronar-lo i li vaig indicar que era tard i que estava cansat i vàrem entrar a la caseta l'un al costat de l'altre per anar a jeure.

El nen no trigà gaire a caure extenuat damunt aquell matalàs de llana ben atupada. Els seus alens deien que dormia plàcidament. Però jo no vaig poder dormir en moltes hores i des del finestró vaig vigilar la casa gran fins que tots els llums varen apagar-se hores més tard. Després, la meva vigilància caigué en intensitat, encara que parava les meves orelles dins la foscor.

No sabia quina era la cambra de na Caterina. Per aquest motiu, observava qualsevol moviment que hi pogués haver en tota la casa. Al cap d'un parell d'hores, els ulls s'aclucaren i vaig dormir fins que una veu coneguda em va despertar:

–Toni... Toni...

Vaig obrir una mica els ulls i vaig veure que la claror de l'alba enllumenava tèbiament la caseta. Tot seguit, vaig obrir-los completament i tenia na Caterina davant meu.

Sobresaltat per la seva imatge i avergonyit per no estar llevat en la seva presència, vaig aixecar-me i la vaig saludar tot movent el cap.

–Tenim un dia molt llarg al davant. Us he de mostrar on visc i les nostres possessions. Com has dormit?

–«bé» –vaig escriure nerviós i amb mala lletra.

–He de parlar amb tu seriosament, però no ho vull fer aquí. Han passat coses estranyes durant la meva absència i he d'esbrinar què ha estat. Més tard t'ho contaré al cotxe. D'aquí a mitja hora ens veurem a l'entrada i passarem quasi tot el dia a fora sota l'excusa que et vull mostrar les propietats, d'acord?

–Mm.

Mentrestant, en Rafel s'havia despertat i havia saludat na Caterina amb un somriure.

Dins el cotxe, m'explicà que el seu pare havia estat assassinat per uns bandolers quan dirigia una expedició de blat cap a l'estret de Messina. No era normal perquè la ruta que havia utilitzat no era freqüentada pels bandolers. A més, aquests havien estat molts nombrosos, quan quasi sempre actuaven en grups reduïts. Tot semblava que havia estat una trampa.

Mentre em contava el que havia succeït, les llàgrimes li mullaven la cara. La seva mare havia mort quan ella era molt petita i sempre havia estat molt unida al seu pare. Sense adonar-me, vaig agafar-li la mà. Ella deixà que li ho fes, encara

que segons més tard, quan vaig veure el que havia fet, la vaig amollar immediatament. Ella s'adonà del fet i va somriure.

–El que no acabo d'entendre és la casualitat que hi ha en els fets que jo fos apressada pels pirates i mon pare abatut per bandolers quasi al mateix temps. Encara que tinc una sospita.

Va deixar de parlar però jo no vaig deixar d'escoltar el seu cor i la seva ànima. Estava profundament preocupada.

Després de fer una passejada en carruatge de més d'una hora i després de veure moltes quarterades de terra de blat que pertanyien a la família, arribàrem a uns grans magatzems on vint homes traginaven sacs de blat.

Era una de les naus on emmagatzemaven les mercaderies que després exportaven a altres indrets.

Després de dinar al magatzem, ens vàrem dirigir al port on hi havia un altre magatzem de la seva propietat i una petita flota de vaixells de cabotatge que feien la ruta fins a la península.

–Ara has vist les nostres propietats i pots triar on vols treballar –s'aturà i posà semblant trist–. Encara que jo preferiria que quedessis a la casa, prop meu. Estic una mica espantada.

No vaig contestar al principi, però segons més tard vaig articular el meu so característic:

–Mm.

N'Enric s'havia acomiadat de la tavernera i li havia promès que algun dia tornaria després de fer-se metge.

Caminava pel conegut empedrat i després de caminar un centenar de metres s'adonà que ja coneixia les seves irregularitats i que, involuntàriament, esquivava els macs mal col·locats que sobresortien i que et podien fer caure si hi pegaves amb la puntera de la sabata mentre caminaves despreocupat.

Era tard i al cap d'unes poques hores havia de trobar-se amb l'expedició de caravanes que passaria per Sàsser i que li donaria protecció.

Mai no li havia donat massa importància al bandolerisme però després de llegir sobre la mort del pare de na Caterina, canvià la seva actitud i hi reflexionà. Ara sentia que la seva vida tenia un camí més o menys clar i recte i no volia que qualsevol desventura pogués torbar el seu futur. Havia d'ésser el metge de l'Alguer.

La caravana

El fred li calava els ossos i es deixava notar com una ferida encetada. Una cinquantena d'homes, dones i nens s'arreplegaven per partir i n'Enric ja es trobava dins el carro d'en Pere.

En Pere pertanyia al gremi de sabaters i dos cops a l'any viatjava per l'illa tot fent la venda ambulant. L'acompanyava el seu fill Sebastià, un xicot gran i fort encara que només tenia quinze anys.

Des de feia segles, a tot Europa s'organitzaven aquests tipus de caravanes per protegir-se dels assaltants de camins.

Tot consistia a fer una llista de caravaners durant uns mesos i quan aquesta oferia garanties de fortalesa, començava el viatge.

En Pere era un conegut comerciant de sabates que havia participat infinitat de vegades en expedicions d'aquest tipus i la seva experiència li conferia un alt estament dins la jerarquització de la caravana, perquè aquesta era totalment estructurada com si es tractés d'una formació militar.

L'ordre dins la filera de carros venia donat per la llista: com abans un s'havia apuntat, més davant anava i, per tant, més possibilitats tenia d'arribar sense cap entrebanc. Els bandolers aprofitaven la foscor per atacar aquelles que anaven darrere o que, per uns instants, havien quedat aturades per haver fet malbé una roda o haver tingut un altre tipus de contratemps. Les seves actuacions eren molt ràpides i en

uns pocs minuts podien matar i apoderar-se del carregament i dels diners dels expedicionaris.

Tot i això, cal dir que entre els caravaners hi havia un codi basat en la protecció de l'un a l'altre i, sobretot, mai no deixaven ningú sol al camí.

Normalment, abans de caure la nit, es buscava un replà fora del camí on els carros poguessin fer un cercle tancat. Enmig es feia una gran foguera on molts s'escalfaven, encara que una gran part dels caravaners havia de vigilar darrere els carros amb arcabussos a la mà per evitar la sorpresa d'un atac.

La caravana caminava des de feia vint minuts i n'Enric es girà per observar la ciutat. Les primeres clarors del dia il·lumenaven el campanar, les campanes del qual l'havien despertat durant molts dies i, més enfora, va discernir la muralla per on passava aquell carrer de la taverna. Imaginà la casa dels Potera, sota la muralla. Evidentment, no la podia veure, però aclucà els ulls i veié els nens jugant, na Bel engrescada en les tasques de cada dia, en Rafel, pendent de la seva dona i dels fills, i, en darrer lloc, en Toni Potera; tranquil mentre gaudia de la seva llar.

Els camins tortuosos i plens de pedres malmenaven el carro i els seus passatgers. N'Enric no podia suportar més romandre a l'interior i decidí sortir a seure a fora al banc on seia en Pere, que portava les regnes dels cavalls.

–Com es troba, senyoret? –demanà en Pere amablement.

–Bé, però allà dintre em començava a marejar. No s'hi pot fer res, ni tan sols obrir els ulls. Totes les sabates que estan penjades com si fos roba estesa em colpegen el clatell i la cara. Sembla un càstig. Ha pensat mai vostè de convidar

a aquells que l'han ofès d'alguna manera a fer un viatge a l'interior del carro?

–Ha, ha! –rigué en Pere–. No ho havia pensat mai però no estaria gens malament. Ara bé, fora acudits, pensava que la fredor seria pitjor que la protecció que li oferiria l'interior. Si vol quedar-se aquí, és benvingut –acabà dient el mercader.

Al cap d'uns instants de silenci, n'Enric demanà:

–Creu que ens atacaran els bandolers?

–Això mai no se sap. El que sí que li puc assegurar és que no ho faran avui. Saben que els caravaners van ben preparats per repel·lir qualsevol dels seus atacs, especialment el primer dia de viatge perquè tothom està a l'aguait. Tenim sort que Sardenya sigui petita i s'hi puguin fer moltes escales a molts de pobles. Al continent, les caravanes duren setmanes i sempre hi ha algú que cau malalt o espatlla el carro o un animal es romp un os. És quan això passa que ells actuen –Pere s'aturà un moment i mirà la cara del jove–. Pot estar tranquil. Aquesta caravana és gran i, si tot va bé, només haurem de passar dues nits fora de les ciutats.

N'Enric no volia tenir cap experiència violenta. Ell volia ésser metge i curar la gent, no matar-la o que el matessin.

Mentre el seu cos seguia els moviments secs del carro quan aquest topava amb una pedra o quan la roda es clavava dins un forat del camí, n'Enric pensà en en Toni Potera i en la vida que havia tingut. El jove no hauria pogut aguantar el càstig físic ni les penúries de la mar i de les batalles.

El dia passà d'una manera exageradament lenta. No sabia en quina postura posar-se perquè tots els ossos del cos li feien mal i ja les havia intentades quasi totes. Cap al capvespre, s'endinsaren per un camí estret que remuntava un

pujol i la velocitat dels carros disminuí considerablement. El jove, en veure que molta gent d'altres carros baixava per estirar les cames, decidí fer el mateix.

Caminà més de tres hores fins que la caiguda irremeiable del sol obligà la caravana a aturar-se i enllestir el cercle protector, després d'haver trobat una cleda en al bosc, enfora d'arbres i matolls. Havia d'ésser un lloc molt lliure d'obstacles per veure què els podia venir a sobre. Arbres, matolls i grans roques simplement significaven amagatalls per als bandolers.

La foscor queia com si fos pluja i tots s'afanyaren a fer la foguera i a deixar un cercle ben tancat. Les guàrdies eren senzilles de muntar, perquè un membre de cada carro havia de vigilar el seu lloc i aquell lloc no podia ésser abandonat mai fins que un altre el rellevés.

En Pere digué a n'Enric que fes la primera guàrdia, la qual cosa agraí el jove perquè això volia dir que després podria dormir gairebé sis hores. Eren les sis i el seu torn acabava a les onze. El primer era el més llarg pel fet que passava més aviat i suposava, en el cas del carro d'en Pere, poder dormir dos torns seguits després. En Sebastià faria el segon torn, que anava de les onze fins a les dues de la matinada i en Pere faria el darrer que durava fins a les sis, hora que la caravana es muntava un altre cop per sortir amb la primera llum de l'alba. A part d'això, el tercer torn era el més susceptible d'ésser atacat normalment perquè els bandolers solien observar la caravana durant hores i estudiar on podia haver una feblesa en la defensa i en Pere, que tenia més experiència, volia ésser-hi.

Al cap d'una hora de guàrdia, el jove es tranquil·litzà una mica. L'arma que portava a les mans i el gran ganivet

que duia al cinturó el posaven nerviós. Ell mai no havia utilitzat la violència i no sabia què fer amb allò. Si un bandoler l'atacava, cauria aviat. Tot i això, havia comprès que ell era un esglaó important dins la cadena d'autodefensa i que el que havia de fer era vigilar sense defallir. Del que sí que estava segur era que si algú s'apropava, ell seria el primer de veure'l, sempre que vingués pel seu sector.

No sabia certament quina hora era, però suposà que només havien passat dues hores i pensà que almenys la meitat de la seva guàrdia havia passat quan en Sebastià li portà un plat de faves i mongetes calentes cuinades dins un greix i ben especiades.

–Menja tranquil. M'estaré aquí uns minuts mentre sopes. Mon pare ja és a jeure, però a mi m'agrada romandre una estona vora el foc. Allà es conten moltes històries i quan mon pare no hi és, em conviden a un got de vi.

–Gràcies –digué n'Enric tot tremolant de fred.

El fet d'estar aturat enfora de la foguera, sota la fredor de l'hivern l'havia fet entrar en un estat de fred desconegut per a ell.

El jovenet Sebastià li portà una flassada i la hi donà. Després s'emportà el plat buit i digué que el despertés a les onze. Dormiria dues hores i després, quan acabés el seu torn, dormiria de ple.

En Sebastià estava acostumat a viatjar amb carro i de dia podia dormir tranquil a l'interior. Era per aquest motiu que va ésser de gresca fins tard.

Les dues darreres hores passaren lentament perquè mirar dins la foscor cansava molt. Arribava un moment que qualsevol bubota, fins i tot aquelles produïdes per la mateixa vista, semblava una persona que s'apropava. Quan això

passava, n'Enric s'estirava i pensava que era millor alertar la caravana, però al final sempre optava per esbrinar si el vigilant del carro del costat, que de ben segur tenia més experiència que ell, mirava cap al mateix indret que ell i si notava res estrany. Afortunadament, mai no passava res i n'Enric desistia del seu crit alarmista.

Un home major passà pels carros per informar que ja eren les onze. No fou necessari cridar en Sebastià, perquè aquest digué:

–Ara surto!

N'Enric encara tremolava i anà vora la gran foguera. Hi restava poca gent i un home li oferí un got de vi.

El prengué i s'escalfà vora el foc. Eren moments de plaer.

La llum que emanava era tan forta que semblava una llàntia gegant i n'Enric pensà que volia quedar-se una mica més en aquell redol calent i viu.

Tragué els fulls que encara tenia de la història d'en Toni Potera de l'interior de la seva camisa i començà a llegir:

Feia un mes que vivíem en aquella caseta i començàvem a conèixer cada redol que ens envoltava. La nostres tasques eren moltes i variades: netejàvem els estables, la qual cosa no agradava gaire al jove Rafel; ajudàvem a traginar mobles i eines als altres servents, i la principal era que sempre acompanyàvem na Caterina quan aquesta havia de sortir per qualsevol motiu. En definitiva, era el seu guardaespatlles de confiança.

Per ésser franc, no dedicàvem gaire temps a les tasques de la casa gran. Tot era més aviat una manera de dissimular. Si no haguéssim fet res de res, el germà de na Caterina hauria sospitat.

El que sí que era sagrat era el temps que dedicàvem a l'aprenentatge de la meva escriptura. Cada tarda, na Caterina venia allà on ens allotjàvem el nen i jo i fèiem lletra. En un mes, vaig millorar considerablement i quasi podia escriure tot el que volia i tot era pel fet que m'hi havia capficat d'una manera obsessiva: volia impressionar na Caterina.

La nostra relació era de cada cop més forta. La confiança que teníem l'un en l'altre augmentava a passes de gegant.

Potser va ajudar que, per practicar, li escrivia sobre el meu passat a Mallorca. A poc a poc, ella anava descobrint la vertadera persona que tenia al davant: una persona amb uns sentiments molt arrelats cap a la família, tot i que podia semblar que no, pel fet que l'havia deixada enrere el dia que vaig partir.

Moltes vegades, sopàvem junts dins la caseta. Ella no tenia cap deliri de grandesa per molt que pertanyés a una família rica. De fet, crec que l'únic lloc on es trobava segura era al meu costat.

En havent sopat, em demanava per la meva germana i pel meu germà i jo, lentament, escrivia tot el que en aquell moment em venia al cap. Després, ella ho llegia en veu alta i tant jo com en Rafel l'escoltàvem.

Haurien estat unes vetllades formidables si no ens haguéssim trobat en aquella situació.

A poc a poc, tota la mascarada que envoltava l'assassinat del seu pare anava agafant forma i, dins una tristor muda, na Caterina anava descobrint que el culpable de tot havia estat el seu germà.

Durant la desaparició de na Caterina, el seu germà havia donat fe a les autoritats que la seva germana havia desaparegut i que probablement no tornaria. Per tot això, demanà un poder al seu pare per poder controlar totes les propietats.

El pare, immers dins una pena que el devorava per la inesperada i estranya pèrdua de la seva filla petita, accedí tot

agraint al fill que en aquells moments tan difícils tragués el valor per dur les empreses de la família endavant.

Setmanes més tard de firmar el poder, el pare queia en l'emboscada dels bandolers i moria. Ara l'únic que tenia poder sobre les propietats era en Bartomeu, el fill major.

–No sé què fer, Toni. No tinc proves per demostrar que el meu germà ho va planejar tot, però n'estic segura que es posà d'acord amb un renegat i que pagà pel meu segrest. Però tot és legal i firmat per les autoritats sota el consentiment del meu pare. En aquest moment no puc decidir res sobre el futur del negoci. Ni tan sols puc disposar de diners sense la firma del meu germà –m'explicava na Caterina desconsolada i sense saber on aferrar-se.

«No passis ànsia. Les propietats també són teves encara i, tot i que ell té el poder, a tu mai no et faltarà res» –escrivia jo per consolar-la encara que en el fons sabia que si el seu germà havia fet allò, podria ésser capaç de fer altres coses pitjors.

Durant el següent mes, na Caterina es transformà en una flor mústia, tal com aquelles tan belles que han estat tallades del roser i que dia a dia perden el color i la forma per molta d'aigua que hi posis. Ella havia estat tallada del tronc de la seva família i se'n ressentia molt.

El seu germà la tractava despòticament i quasi l'obligava a romandre tancada dins la casa gran.

Durant dos vespres no va venir i això m'amoïnà molt. Al matí següent, el seu germà va aparèixer i ens va amenaçar. Va dir que ens havíem de guanyar les sopes de valent i ens va fer treballar de sol a sol en les tasques menys lleugeres que hi havia.

De ben segur que si hagués estat per mi, li hauria espolsat la roba i hauria partit aviat, però sabia que precisament era allò el que en Bartomeu volia.

No podia deixar na Caterina en mans del seu germà, però no sabia què fer.

Una nit, el servent major que ens havia rebut el primer dia i que des de llavors venia normalment a visitar-nos va tocar la petita porta de la caseta.

Abans d'entrar, voltà el cap per veure si algú el veia entrar en aquelles hores.

–Vénc de part de la senyoreta Caterina.

Em vaig sentir tens i amb un gest del cap li vaig demanar informació.

–Ha dit que correu un greu perill si romaneu aquí. Té fortes sospites que el seu germà vol desfer-se de vosaltres. Heu de partir al més aviat possible. M'ha donat aquestes joies i aquestes monedes perquè tingueu més facilitat per deixar Sicília –s'aturà un instant i mirà per la finestra dins la foscor–. Ara he d'anar-me'n. No us atabaleu. Partiu aviat.

El vell servent deixà les joies i els diners damunt la taula i sortí com si tingués el diable a dins.

No podia partir. L'estimava i sabia que jo era l'única protecció per a ella. Em demanava per què havia actuat d'aquella manera. Era veritat que corríem tant de perill? Alguna cosa no quadrava dins el meu cap i el meu estat nerviós no em deixava pensar. Havia d'actuar de pressa però no sabia què fer.

Vaig sortir de la caseta i, dins la foscor, vaig apropar-me a la casa gran. Ningú no em va veure.

La finestra de la cambra de na Caterina era en un primer pis i per la paret pujava una planta enfiladissa gruixuda. No vaig dubtar i en pocs segons vaig arribar al balcó.

Vaig tocar sense fer massa soroll.

–Toni! Què fas aquí? No em deixen venir a veure't –na Caterina per primer cop s'abraçà a mi.

–«Què està passant?» –vaig demanar-li per escrit després d'acaronar-la uns instants.

–Fa tres dies que no em deixen sortir. El meu germà ha posat un dels seus homes al passadís i té ordres de no deixar-me sortir –va dir xiuxiuejant.

—«Per què ens has enviat joies i diners i per què tens tan clar que el teu germà ens vol matar, a mi i al nen?»

—Jo no he fet res d'això. No sé de què em parles —va dir tot mostrant la seva estranyesa.

Li vaig escriure tot el que havia passat i aviat digué:

—Tot és una treta i en Francesc, el servent que em crià, hi està involucrat. No ho puc creure.

La situació era difícil. Ens estaven encerclant i no ens adonàvem.

—Has de desfer-te de les joies al més aviat possible. De segur que us volen enxampar amb elles i després acusar-vos de robatori —s'aturà i mirà al terra—. La ment del meu germà és freda com el gel. Ho maquina tot fins al mínim detall.

—«Però i què hem de fer?» —vaig demanar.

—Partiu al més aviat possible. Em sap greu haver-vos ficat en aquest embolic. Tot és culpa meva.

Passà un minut o dos i vaig escriure:

—«Mai no et deixaré».

Na Caterina va emmudir, però lentament m'agafà les mans. Després s'apropà al meu cos i em va besar.

Foren minuts de tendresa i de carícies i el cor em palpitava com si anàs a rebentar. Les meves grans mans envoltaven la seva cara delicada i li besava els pòmuls lentament de dalt a baix.

—«Anem-nos-en d'aquí. Comencem una nova vida en un altre lloc. Potser no serem rics, però sé un lloc on podem ésser feliços. Aquí mai no podràs viure tranquil·la» —vaig atrevir-me a expressar el que em deia el cor.

Una llàgrima rodolà per la cara de na Caterina i em va agafar fort. Després digué:

—Tens raó. Estic cansada i no sóc feliç, però no puc permetre que el meu germà quedi sense càstig. He de parlar amb ell. Demà ho faré. Mentrestant, vés a la caseta i amaga les joies i els diners, potser els necessitarem més endavant —va concloure seriosa.

Tal com havia pujat al balcó, vaig davallar-lo: sense fer renou i havent-me assegurat que no hi havia ningú pels voltants.

En Rafel dormia i vaig sortir amb les joies i les monedes. Vaig amagar-les en un cau que hi havia prop dels estables. —Aquesta vegada no ens agafarien.

No vaig dormir. Estava neguitós i tens pel que podria passar al matí següent. El darrer que em va dir na Caterina és que romangués tranquil i que esperàs: aviat es reuniria amb nosaltres i partiríem.

A primera hora del matí, dos homes de la casa gran ens manaren anar a treballar als estables. Sabia de ben segur que durant la nostra absència, escorcollarien la caseta amb el fi de trobar les joies i després poder acusar-nos.

Varen passar dues hores i ningú no va venir. Estava a l'expectativa de possibles noves quan vàrem sentir una cridòria que venia de la casa gran. Alguna cosa havia succeït. Vaig agafar en Rafel per la mà i vàrem córrer per veure què passava.

Tots els servents eren a fora fent un cercle. Les serventes feien cara d'espant i exhalaven gemecs d'incredulitat. Enmig del cercle hi havia en Bartomeu ferit al braç. La sang sortia en quantitat i dos dels servents intentaven aturar l'hemorràgia.

No podia demanar però vaig fer-me entendre amb moviments inquiridors del cap.

—La senyoreta Caterina ha atacat el seu germà amb un ganivet —va dir la cuinera tota plorosa—. La desgràcia ha caigut dins aquesta família.

Em vaig quedar immòbil. No sabia on era na Caterina, però a l'instant, dos homes l'escortaren a fora.

En Bartomeu s'aixecà i cridà:

—Tu, germana, has intentat matar-me i tots aquí en són testimonis. Pagaràs per això —s'aturà i es mirà el braç que encara sagnava, després digué als seus homes:— Tanqueu-la

sota vigilància. Al migdia la portarem a la ciutat i la lliurarem a les autoritats.

Tot semblava un malson. Aviat tothom tornà als seus deures i jo, discretament, vaig agafar el braç del nen i vaig entrar dins la caseta que estava en un desordre absolut.

Vaig seure i vaig rumiar. No sabia com alliberar na Caterina. Allà no ho podia fer. Hi havia massa gent.

Una hora més tard, el carro que ens havia portat el primer dia estava enllestit per fer el viatge cap a la ciutat amb na Caterina per ésser lliurada a les autoritats.

Ja tenia enllestit el meu pla i amb presses vaig fer un farcell amb les nostres robes, però abans em vaig posar el cinturó de ganivets.

Quan vaig deixar la galera de l'Orde de Malta, vaig pensar que ja mai no els tornaria a fer servir, però els vaig voler guardar com a record d'una etapa de la meva vida. Ara em serien de gran utilitat.

Després de passar a recollir les joies i els diners que havia amagat la nit anterior, correguérem cap al bosc que seguia el camí que duia a la ciutat.

Estava actuant com un bandoler. Faria una emboscada al carro jo sol, amb l'ajuda d'en Rafel.

El camí serpentejava el bosc. Vaig trobar un lloc on la volta era immediata. Allà hi vaig col·locar moltes branques d'arbre i matoll per fer-hi impossible que el carro pogués passar.

En Rafel s'havia amagat abans de la volta. El seu comès era tallar-los l'escapatòria, tot bloquejant el camí per darrere amb branques arreplegades al costat.

Trigàrem mitja hora a preparar-ho tot i per sort el temps ens fou suficient, perquè minuts més tard poguérem sentir les rodes del carro que avançaven al trot.

Em vaig cobrir la cara fins al ulls per no ésser reconegut. El carro s'aturà de sobte quan l'home que portava les regnes, que era el servent vell, va veure les branques.

–Què passa ara? –cridà la veu d'un dels homes que vigilaven na Caterina dins el carro.

–No podem seguir. El camí està tallat. Baixeu a ajudarme.

Només davallà un dels dos homes que eren a l'interior del carro.

Quan es disposaven a començar la tasca, vaig aparèixer amb els ganivets en mà.

–Qui ets tu? –em demanà l'home més jove.

Evidentment, no vaig contestar. Però vaig obrir una gran bossa de tela volent dir que els estava assaltant.

–Tu sol, ho faràs? –va riure el més jove mentre es treia una pistola del cinturó.

Abans que pogués disparar, li havia clavat un ganivet al cor i vacaure al terra tot movent les cames i intentant aferrarse a la pols del camí.

El vell es va agenollar i va demanar clemència. Li vaig etzibar un cop al cap i el vaig deixar inconscient. Mentrestant, el segon home baixava del carro amb un arcabús i m'apuntà. Disparà però va errar el tir, tot i que el braç esquerre es va ressentir. La bala va passar fregant-lo i tenia una ferida, encara que era lleu.

El meu ganivet no va errar.

Tot seguit vaig llevar els cossos morts del camí i els vaig amagar sota la fullada seca. Vaig fermar el vell i li vaig embenar els ulls.

Una vegada segur que la meva identitat era un secret i que havia passat per bandoler, vaig anar al carro i vaig estirar la mà a na Caterina.

Estava espantada en un racó del seient. No em va reconèixer, encara que tampoc no em va mirar massa.

Vaig agafar-li la mà mentre em treia el mocador que em cobria el rostre i li vaig passar una nota que havia escrit abans de l'assalt que deia:

–«No podia deixar-te sola. T'estim.»

Na Caterina va alçar la vista després de llegir la nota i es llençà als meus braços mentre plorava.

–Pensava que ja mai no et tornaria a veure. No em preocupava el meu futur, tan sols era el vostre destí incert que em castigava. Creia que ja us haurien matat –va dir amb sons entrebancats pels plors.

–«No tenim molt de temps. Hem de partir ara mateix amb els cavalls. Hem de cavalcar. Hem d'anar a un lloc llunyà on puguem comprar una barca petita per navegar fins a Sardenya» –vaig escriure amb mala lletra i amb presses.

–Tens raó. Hem d'alliberar els cavalls del carro... però, un moment! Estàs ferit. Deixa'm mirar si és greu.

En pocs minuts i després de cobrir-me la petita raspada amb el seu mocador, galopàvem sobre el cavalls. En Rafel anava darrere na Caterina, que va mostrar una gran destresa en l'art de cavalcar, jo anava sol i ho feia realment malament. No havia cavalcat quasi mai i em sentia insegur. Per tot això, el nostre ritme no podia ésser tan ràpid com desitjàvem.

No ens aturàrem fins ben entrada la nit. El camí es va tornar fosc i perillós. Qualsevol pedra podia fer caure el cavall i rompre's la pota. Amb un cavall sol no tindríem cap possibilitat de poder escapar.

Teníem unes hores d'avantatge. El germà no sospitaria fins que arribàs la nit. El camí a la ciutat en carro necessitava més de dues hores. Després els tràmits amb les autoritats podien allargar-se dues hores més, i, per acabar, es trigaven unes altres dues hores per tornar.

Molt probablement començarien la nostra recerca al matí següent, i encara érem molt prop.

«Cap on anem?» –vaig demanar a na Caterina després de fer una petita foguera i menjar les poques provisions de què disposàvem.

–Si hem d'anar a Sardenya, el millor és que anem a Marsala. És el lloc més occidental de l'illa i el que està més prop del sud de Sardenya. A més, és una ciutat on hi ha molt de bullici a causa del comerç del vi. També hi ha molt de trànsit de petits vaixells perquè les illes Egadi són molt properes i els pescadors sempre van i vénen. No crec que sigui difícil poder aconseguir un bot amb rems i veles –conclogué na Caterina.

–«Què va passar amb el teu germà? Encara no m'ho has pogut contar?»

Na Caterina no contestà al moment. Primer pensà: semblava que revivia l'escena dins la seva ment, però després contà:

–Al matí, vaig requerir la seva presència per demanar-li explicacions –es detingué una mica per fer una inspiració profunda –. Li vaig dir que sabia tot el que havia passat i que les meves sospites havien trobat fonament quan vaig saber el seu pla de culpar-vos pel robatori. Volia que se sentís culpable per tot el que havia fet, però ell, en canvi, començà a riure mentre deia que el pare ja era un gos vell que no servia per res i que jo sempre havia estat la seva nineta dels ulls. En aquest moment, els ulls li brillaren de maldat i cridà que ens faria matar a tots tres i faria desaparèixer els nostres cossos. Una ràbia incontrolada em va fer agafar el ganivet que hi havia damunt la meva taula i vaig intentar clavar-li'l al cor. Però vaig fallar, només li vaig fer un tall al braç. Dos dels servents obriren la porta immediatament i em sorprengueren amb el ganivet. Sento tot el que ha passat –acabà de contar na Caterina mentre començava a plorar altre cop pausadament com si encara contingués la ràbia.

–«No hi pensis més. L'única cosa certa és que ens hauria fet matar» –vaig escriure.

Passàrem les poques hores de la nit l'un devora l'altre. Només aclucàvem els ulls de tant en tant. Era la primera nit

que dormíem junts, sota el cel i amb mala sang per tot el que havia succeït i que encara podia passar, però per a mi fou una nit màgica: el que era segur és que na Caterina dormia envoltada dels meus braços.

La foguera deixava de crepitar dins la foscor negra de la planícia i n'Enric sentia altre cop la fredor. Deixà aquell redol que li havia servit per a la lectura per anar a estirar-se dins el carro.

Al principi no podia adormir-se i no trobava una postura confortable. També, els roncs d'en Pere molestaven enormement el jove, però al cap d'uns minuts caigué en un son profund i reparador del dia dur que havia passat.

La fi dels viatges

El dia encara va ésser més pesat que l'anterior. Els camins eren més tortuosos i més costeruts. Sardenya pujava molt en altura a mesura que un anava cap a l'interior i els comerciants ho sabien bé: no era el mateix anar de l'Alguer a Sàsser que fer el camí a la inversa.

Res no passà aquell dia. N'Enric volia estar sol i pensar en el que havia de dir a la seva família al dia següent. Aviat s'hi hauria d'instal·lar per a començar els seus nous estudis.

El jove gaudí de les hores de sol que oferia aquell dia d'hivern. Combinà el seient del carro i les caminades per alleugerir els músculs del cos i no cansar-se massa.

La caravana no sofrí cap intent d'assalt i en Pere estava convençut que no n'hi hauria cap. Només passarien una nit més a fora i a la tarda ja entrarien dins la ciutat de Sàsser.

Cap a les cinc de la tarda, tornaren a muntar el cercle protector dels carros i el torn de guàrdies. N'Enric s'oferí a fer el segon torn, però en Pere li digué que no feia falta. El jove insistí perquè tenia ganes de llegir els darrers fulls que tenia de la història d'en Toni Potera.

S'assegué sol vora el gran foc i, mentre mastegava un tros de pa amb formatge, començà a llegir:

Al cap de dos dies arribàrem a Marsala. Els cavalls estaven esgotats i nosaltres també, però no havíem volgut perdre gens

de temps i aprofitàrem la claror de tot el dia. Només ens havíem detingut per refrescar els cavalls i dormir una mica.

La ciutat era un tragí de gent. Ningú no es fixava en nosaltres perquè érem tres ànimes entre cents d'elles.

El primer que havíem de fer era vendre els cavalls. No ens donarien el que realment valien però poc era millor que res.

En Rafel i na Caterina voltaren per la ciutat tot cercant un comprador. Jo vaig anar al port. Ens havíem separat perquè una dona, un nen i un mut junts eren una pista segura si més tard feien preguntes.

Havíem quedat tres hores més tard al port i tot sortí bé. Hi havia gran quantitat de bots i altres velers petits que armaven vela llatina igual que els llaüts.

Sardenya no era molt lluny i en un dia arribaríem si teníem vent favorable.

El cel no donava senyals de mal temps i trobava que no ens havíem de retardar.

Quan na Caterina i en Rafel arribaren, vaig fer-los saber que hi havia possibilitat d'adquirir un bot de popa tallada que tenia mal aspecte però que tenia la fusta sana. Havia esbrinat que pertanyia a un vell pescador que ja no podia sortir. De segur que si li oferíem una bona quantitat no diria que no. Qui es podia resistir a un bon grapat de monedes per un vaixell que ja no es feia servir?

–De cap de les maneres! –digué na Caterina–. En aquest món tot s'ha de negociar. Només apujarem el preu si és indispensable.

El seu caràcter negociador havia estat heretat del seu pare i ella sola s'engrescà en una conversa comercial amb aquell vell mariner.

El vell mariner veié que teníem pressa i, evidentment, apujà el preu, però na Caterina s'acomiadà d'ell i començà a caminar cap a un altre vell pescador que semblava viure en les mateixes condicions que el primer.

Quan era a uns metres, el pescador la cridà i la negociació començà altre cop, aquesta vegada amb millor peu.

Ara teníem un buc en bon estat i mal aspecte. Les veles eren velles i sabia que a la primera ratxa de vent s'esquinçarien per tots els costats. Els rems semblaven bons.

Per uns diners més, el vell ens aconseguí una major i un floc en bon estat, un manat de roldanes i caps que aguantarien.

El nostre vaixell de sis metres d'eslora era llest i volíem partir, però el sol ja quasi tocava la línia de la mar.

–Creus que hem d'esperar demà a l'alba? –demanà na Caterina.

–«No. Vogarem tota la nit. Vull deixar aquesta terra i arribar a Sardenya. D'aquí a una hora tendré la barca llesta. Necessitam menjar i aigua. Encarregueu-vos-en, tu i en Rafel» –vaig agafar-li la mà mentre llegia el paper.

En una hora ens trobàvem dins la barca i deixàvem enrere els llums d'oli del port.

No havia pogut aconseguir un compàs i això em preocupava una mica, però no massa. El fet que ens buscassin les autoritats i el germà em turmentava molt més.

La lluna enllumenava la mar i després d'una hora de vogar un vent suau de xaloc em permeté hissar la vela i el floc. Anàvem directe a tramuntana de les illes Egadi que tan sols eren a unes quinze milles.

Després enfilaria cap a mestral una quarta a ponent. No em podia perdre mai. Sardenya només era a unes cent cinquanta milles i coneixia bé els vents i la mar. Si canviava el vent ho notaria, i sabent d'on venia, sabria cap on anava.

No vaig poder estar amb na Caterina perquè havia d'ensenyar a portar el timó a en Rafel. El nen sempre havia estat dins un vaixell però mai no havia timonejat.

Li vaig mostrar com sentir la força de la pala del timó i a sentir les vibracions del bot, a mesurar l'escora i a observar

un fil prim que havia fermat a l'obenc i que mostrava cap on bufava.

En poques hores ho entengué i el vaig poder deixar sol, encara que el vigilava constantment.

Cap a l'alba deixàrem les illes a la nostra popa i vaig dibuixar un mapa al paper. Hi vaig escriure on érem i on anàvem per mostrar-ho a na Caterina.

Quan veié la meva destresa de mariner, se sentí orgullosa i, sobretot, encoratjada pel futur incert que teníem al davant.

La vaig consolar quan li vaig explicar que tenia un amic a l'Alguer que havia estat captiu amb mi dins la galera algeriana.

A la tarda, el vent deixà de bufar i vaig armar els rems. Era un gran contratemps perquè el vent ens feia de compàs i sense vent ni mar podíem fer voltes involuntàries. Ja no hi havia la costa per guiar-nos i vaig veure que la cara d'en Rafel es transformava. Amb tot el que li havia explicat abans també li havia ensenyat que sense vent estàvem perduts.

Vaig pegar-li dos copets a l'esquena per consolar-lo. Encara teníem una oportunitat.

Durant el temps que vàrem estar embarcats amb l'Orde de Malta, vaig aprendre moltes coses i una d'elles va ésser a construir-me un compàs rudimentari, que encara que podia tenir fins a trenta o quaranta graus d'error, servia per emergències com aquesta. Ara era important no fer passes enrere i esperar que saltàs altre cop el vent.

El meu contramestre em va ensenyar que qualsevol tros de fusta es podia imantar. Només era necessari escalfar-la tot fregant-lo fort contra la teva mateixa roba.

Vaig omplir una galleda d'aigua i vaig col·locar-la a coberta. Tot seguit, vaig tallar una esquerda de fusta lleugera amb el ganivet i vaig fregar-la fort durant uns instants sobre la meva roba. Quan estava convençut que havia imprès molta

calor en un dels caps de l'esquerda, vaig deixar-la suaument sobre un full de paper que surava al centre del poal. En pocs segons, la punta imantada voltà cap a un punt que era, més o menys, el nord.

Vaig comprovar amb el sol que era el mateix rumb que portàvem poc abans amb les veles i vaig veure que en Rafel se sentia més tranquil.

L'arribada de la fosca portà altre cop el xaloc i el compàs improvisat fou llençat a la mar. En cinc hores havíem seguit el mateix rumb sense cap alteració significativa.

La segona nit, vaig romandre llarga estona amb na Caterina als meus braços. El fred es deixava sentir, especialment a trenc d'alba tot i que encara no era hivern. Ella, en cap moment no es va queixar i suportà amb gran dignitat tot el viatge.

En Rafel jeia a proa i aclucava els ulls. Quan dormia profundament, na Caterina s'assegué al meu costat a popa mentre jo portava la barca.

–Dius que anem a l'Alguer?

–Mm.

Na Caterina oprimia els llavis amb força. Semblava que volia dir alguna cosa però no s'atrevia a amollar-ho, fins que va dir:

–No podem arribar a l'Alguer i viure junts sota pecat.

No vaig poder contestar i vaig restar immòbil.

–Coneixes algun lloc on ens puguem aturar abans d'arribar a l'Alguer?

–Mm –vaig contestar tímidament.

A Sant Antíoc, al sud-oest de l'illa, hi vivia un vell amic meu i dels meus germans. Com ja he dit, quan vaig sortir de Mallorca, la meva intenció era visitar-lo i viure-hi una temporada. Ara tenia l'oportunitat de fer-ho i la meva incapacitat per a parlar, que abans m'obligava a fugir de qualsevol idea de tornar a veure persones conegudes per por de fer llàstima,

ara no m'impacientava. Podia expressar-me i l'únic que m'interessava en el futur era ésser feliç amb na Caterina.

Després de quasi dos dies de navegació, entràrem dins el petit port de pescadors de Sant Antíoc. Aviat ens dirigírem a casa de Rafaello.

Hi passàrem una llarga temporada: era un petit poble on poques coses succeïen i no massa gent s'hi aturava.

Després de les noces, la panxa de na Caterina començà a arrodonir-se, a dins hi havia una criatura que es diria Bel.

Era el darrer full de la història. Potser el vell mallorquí no havia pogut acabar abans que n'Enric hagués de partir i ara seguia escrivint la darrera part del viatge. Potser, no ho faria.

Ara no importava perquè el jove havia promès que tornaria després de convertir-se en metge i tenia molta feina: la primera, convèncer la família.

El metge

Havien passat dos anys i mig des del dia que va deixar l'Alguer enrere per anar a Sàsser i estudiar. Ara tornava en el seu cavall propi i era metge.

Des del turó, observà la muralla sota el sol d'aquell dia calorós. La mar blava que hi havia al fons cap a ponent el xuclava, o potser, era la ciutat de l'Alguer.

El darrer quart d'hora trotà el cavall fins que el so metàl·lic i continuat de les ferradures anuncià que ja era dins el carrer empedrat que el duia a la plaça.

Amb pas lent, observava la ciutat. La gent no el coneixia i amb la mirada esquiva es demanaven qui devia ésser aquell senyor amb barba al mentó i bigotis fins.

Es dirigia cap a can Toni Potera, en primer lloc per fer-los saber que, tal com havia promès, havia tornat per quedar-s'hi. Potser no trobaria en Toni perquè havia vist moltes barques de pescadors dins la mar, prop de la costa, abans d'entrar dins la ciutat.

Tocà la porta i na Bel sortí amb una criatura petita que corria darrere seu.

–Bon dia, Bel. He tornat –digué convençut n'Enric.

–Enric! –fou l'únic que digué na Bel en veure el jove metge, encara que amb un senyal el féu passar a dintre de la casa.

N'Enric agafà en braços el nen. No l'havia tornat a agafar des del dia que el tragué de dins el ventre de la seva mare.

S'assegueren i n'Enric la informà que a la fi era doctor en medicina.

–El meu pare sempre deia que tornaries –digué na Caterina amb to orgullós.

–«deia» has dit? –s'aturà un moment i mostrà cara d'estupefacció–. Què vols dir?

–El pare és mort.

–Com?

–Sí. És mort.

El silenci omplí la casa durant uns segons.

–Cap al mes de gener va tenir febres i començà a tossir. Al mes de març tossia sang. El vell metge no hi pogué fer res.

N'Enric no parlà. Quedà quiet amb la mirada fixada en el retrat de na Caterina mentre el fred record del sentiment que tingué el darrer dia que veié en Toni Potera li tornà a la ment. Tal com havia pressentit, mai no el tornaria a veure.

–El meu pare sabia que s'estava morint i escrigué això. Ens encomanà que t'ho donéssim quan tornessis –digué na Bel mentre allargava el manat de fulls al metge.

N'Enric declinà la invitació a dinar amb els arguments que tenia molta feina i que havia de visitar el vell metge, que segons va saber, no podia quasi sortir de casa seva per una greu malaltia als ossos. Va prometre que aviat tornaria i passarien junts la vetllada amb en Rafel i els nens.

Se sentia desconcertat. En Toni Potera l'havia encoratjat en tot moment a no deixar-se dur, a lluitar pel que realment volia i a trobar-se a si mateix com a persona. Havia estat un professor per a ell encara que no hagués estudiat en cap universitat. Li havia donat el valor del coratge i de l'amor; de la lluita i de l'esperança.

Ara no hi era i alguna cosa mancava a l'Alguer.

Saludà la tavernera, que no el reconegué al principi.

–No es recorda de mi? –demanà n'Enric.

La tavernera el mirà de dalt a baix i imprimí força als ulls mentre l'observava.

–Vostè és l'estudiant amic d'en Potera! Ja el recordo. Com ha canviat! Ara sembla diferent! Que ja és metge? –inquirí la dona.

–Sí, és més, diria que sóc el nou metge de l'Alguer –digué amb un somriure–. Per cert, em fa falta llogar una cambra fins que trobi la casa adequada. Encara en lloga, veritat?

La dona assentí amb el cap i tornà el somriure.

Tot seguit, s'assegué a la taula de sempre, que encara romania allà i demanà vi.

No podia esperar més: volia llegir les darreres paraules del seu amic. Però ho volia fer en la presència de l'escriptor i demanà dues copes.

La tavernera accedí amb cara d'estranyesa. Les omplí encara que una d'elles mai no es beuria. Abans de llegir, el jove brindà a la salut del seu amic.

Amb el temps, na Caterina deixà les penes enrere, més encara quan va néixer na Bel. La petita ens omplia de joia. Però abans, decidírem deixar Sant Antíoc i traslladar-nos a l'Alguer.

La meva darrera travessia llarga va ésser aquella, encara que fou costanera. Havíem de navegar un dia cap a tramuntana. Era hivern i la fredor humida de l'illa ho envoltava tot. Per aquest motiu i pel seu embaràs, na Caterina quedà a la casa del nostre amic a Sant Antíoc fins que rebés noves nostres. No hauria estat sensat arribar a l'Alguer amb ella i sense saber com estava la situació, ni sense estar segur de si el meu amic algueres hi seria.

La barca semblava distinta perquè en Rafel i jo havíem treballat molt en ella. Quan arribàrem a la ciutat, els altres pescadors ens reberen bé.

No fou difícil trobar el meu amic. Com havia dit abans, la seva família pertanyia al gremi de sabaters i juntament amb el seu pare i el seu germà menor tiraven endavant les mercaderies.

Tothom coneixia en Sebastià, el sabater, i els mateixos pescadors ens acompanyaren als tallers que eren a l'interior de la ciutat.

–Mallorquí! –cridà amb joia incontrolada–. Pensava que ja mai no vindries.

–Mm –vaig contestar mentre l'abraçava.

Passàrem els següents dies a casa seva i coneguérem la seva dona, per la qual havia passat tanta ànsia quan érem a Malta. En Rafel, que feia temps que era amic seu també, li contà tot el que havia passat fins llavors i la situació en què ens trobàvem.

–Puc ajudar-vos a trobar casa. Tenim un petit magatzem sota la muralla, que mai no emprem, però necessita grans reformes i, sobretot, molta neteja, especialment si espereu un nadó –digué en Sebastià amb el cor.

No volia aprofitar-me'n. Encara disposàvem de les joies de na Caterina i no sabia cert si seria suficient, però quan observà la meva cara preocupada, aviat digué:

–No et preocupis pel que pugui valer la casa. Amb el temps, aniràs pagant. I si vols feina, sempre podem trobar-ne aquí.

–Mm mm –vaig contestar.

El que volia fer era pescar. Feia temps que volia tornar a la pau de les nits dels calamars i aquí, a part de pescar altres arts, s'hi pescava La Matanza, és a dir: tonyines.

Al cap de dos mesos, na Caterina arribà esgotada i amb una bona panxa des de Sant Antíoc.

El viatge amb carro havia estat molt dur i se'n ressentí, però al cap d'una setmana deixàrem de patir per ella i per

la criatura. Tot anava bé i aviat s'engrescà a ornamentar la casa: hi havia pocs mobles i era freda. Em sentia una mica culpable. La seva vida anterior dins un gran casal i amb riqueses no tenia res a veure amb el que ara tenia al davant. Però mai no es va queixar, tot al contrari, de mica en mica vàrem crear la nostra llar.

Al cap d'un any, ja érem uns membres més d'aquella comunitat. Tothom s'estimava molt na Caterina perquè, gràcies a la seva educació, féu moltes coses, com sol·licitar un metge.

En Rafel decidí partir quan es féu una mica major. Però, com ja he dit abans, va tornar i es va casar amb na Bel.

Encara somi dies que he relatat, especialment els dies en què vaig conèixer na Caterina i els següents, quan la nostra relació s'enfortí davant les contrarietats. Mai no tornàrem a saber res del seu germà ni ningú que semblés interessar-se per nosaltres aparegué per l'Alguer. Supòs que el seu germà desistí de la idea de buscar na Caterina perquè, en desaparèixer, ja res no l'aturava en el seu domini de les propietats. Tot i això, el cor em diu que no acabà bé els seus dies: era massa cobdiciós i tenia la sang emmetzinada. Això et crea enemics i per molts d'enemics que tombis, sempre en trobaràs un que et guanyarà. Això també ho vaig aprendre dins la mar.

A part de somnis bells, també he patit malsons. Especialment el record de l'olor de mort dins aquella galera algeriana i, molt especialment, el càstig que vaig sofrir i que he portat tota la resta de la meva vida, encara que ha quedat diluït amb la possibilitat d'escriure i d'expressar-me amb la meva família.

No he deixat que el silenci produït per un càstig inhumà m'ensorràs per a tota la vida, ni he volgut que el silenci fes callar els meus sentiments i records.

El silenci m'ha fet ésser més contemplatiu, més observador i m'ha ensenyat a escoltar.

Sé que patesc una malaltia que em menja per dins. Em costa respirar i les punyides que sent al pit poden ésser comparables a aquelles fetes per ganivets.

Som vell i estic llest per reunir-me amb na Caterina. No sé, sincerament, si et tornaré a veure i, per tant, deix el que ha estat la meva vida escrita en aquests fulls.

Si és possible, voldria fer arribar la meva història a la meva família de Mallorca. No sé quants en queden, però de segur que n'hi ha algun, encara que no m'hagin conegut o no em recordin.

El silenci del mariner és bell dins la mar, mentre pesques, mentre navegues empès pel vent, però només és bell si es pot rompre i contar als que estimes la seva bellesa.

Troba el teu camí dins aquesta mar i segurament, quan arribis a port, et trobaràs satisfet de la teva travessia.

En Toni Potera havia acabat la seva travessia i havia amarrat fort la seva barca. No hi era, en cos. Però ja mai no deixaria d'ésser present dins la ment d'aquells que l'estimaven i que havien conegut la seva història.

Guerres sacsejaven Europa. Dinasties de reis lluitaven pels seus interessos i enviaven homes a les batalles on la majoria morien, i tot per tenir més terres sota el seu poder, encara que probablement anys més tard les tornessin amb un tractat que es firmava en una sala majestuosa.

L'església no volia perdre poder i seguia la política d'aquells monarques que encapçalaven al catolicisme.

Sardenya era una de les moltes illes del Mediterrani que passava de mans dels uns a les dels altres, sense que la gent corrent s'adonés del fet.

El silenci de la taverna féu tremolar el jove metge i sortí al carrer. Quina era la travessia que havia de fer el seu vaixell?

Una colla de nins jugaven pel carrer despreocupats, sense ésser conscients de la brevetat de la vida i de la seva flaquesa, innocents de la supervivència humana.

Amb passes lentes i trepitjant fort l'empedrat, el metge caminà cap a cal metge vell per començar a treballar. Era el seu camí.